

Uvodnik

Ta teden v Italiji vsi odgovorni uredniki katoliških tednikov podpisujemo uvodnik, ki bo v vseh, skoraj 190 tednikih, enak. Novi glas ga seveda objavlja v slovenščini kot edini slovenski član Zveze italijanskih katoliških tednikov FISC.

Jurij Paljk

Pluralizem informiranja: ustavna vrednota

Nekaj se spreminja v državi, če je v zadnjem mesecu dni predsednik Republike Italije Sergio Mattarella čutil dolžnost, da javno spregovori in opozori, da je informiranje javno dobro, ki ga zahteva italijanska ustava. In je tudi jasno povedal, da morata imeti svoboda tiska in zaščita manjšin državno finančno pomoč. V časih, ko se zdi, da morajo biti vse stvari podvržene tržnim zakonom, je ponovno v središču pozornosti pluralizem informacije. In nas zanima predvsem tisti pluralizem, ki omogoča, da imajo svoj glas naša območja, obrobja, naše skupnosti, stvarnosti na robu.

In prav časniki, ki so prisotni tako v tiskani obliki kot na svetovnem spletu, govorijo o posameznih skupnostih, o točno določenih območjih naše države. Ti časopisi poročajo o zadevah, ki na državni ravni nimajo vidljivosti. To so tudi katoliški in škofijski tedniki, za katere je papež Frančišek dejal, da "so glas, odgovoren in svoboden, a bistvenega pomena za rast katerekoli družbe, ki hoče biti demokratična, ker je preko njih zagotovljen pretok idej in ploden razmislek, ki sloni na verodostojnih in preverjenih podatkih". Časopisi so vezani na območje, v katerem izhajajo, in imajo zato dragoceno in prepotrebno vlogo pri demokratični rasti v državi, naročnicam in naročnikom pa omogočajo, da se zavedajo časa, v katerem živijo. In to vlogo imajo še posebej v današnjih časih, ko so na voljo vse hitrejši instrumenti za informiranje.

Potem ko so dolga leta premišljeno in razčlenjeno pripravljali o njem v parlamentu in s sodelovanjem predstavnikov medijev, med njimi je bila tudi FISC, Zveza italijanskih katoliških medijev, je letos stopil v veljavo zakon o prenovi medijev, ki vsebuje jasna pravila, uravnovešene in razumljive smernice. Zakon je bil narejen, da bi podprl krajevno informiranje (papir in splet), vse tiste medije, ki se združujejo v neprofitnih in časniškarskih zadrugah.

In prav te dni prihaja med nas vest, da bo te dni v parlamentu debata o amandmaju, popravku zakona o bilanci. Amandma, popravek, je predložila samo ena stranka sedanje vlade, kar seveda pomeni, da se postavlja pod vprašaj celoten zakon za medije, dejansko se namerava likvidirati časopise, ki so življenjskega pomena za vso državo. Že res, da se o vsem lahko razpravlja in se vse tudi lahko izboljša, a za tako pomembno, ranljivo in kompleksno zadevo, kot sta svoboda tiska in pluralizem informiranja, je potreben posluš širšega kroga z vsemi, ki so pri tem soudeleženi. In pri tem se je treba izogibati dogmatizmu in predsodkom! Na stvarnost je treba gledati v demokratičnem duhu.

Sprememba zakona bi pomenila izgubo delovnih mest tisočev časnikarjev, ki živijo in delajo na posameznih območjih, so v njih ukoreninjeni. In ne moremo si niti predstavljati, kakšna bi bila država, če bi bila obubožana za vse te glasove, ki so temeljnega pomena za družbeno in javno razpravo. Izgubili bi glasove verodostojnih in preverjenih informacij, ki so vezani na krajevno stvarnost v nasprotju z raznimi, številnimi lažnimi novicami, ki zadnje čase prevladujejo. Upamo torej, da ne bo prišlo do popravka zakona o medijih pri glasovanju zakona o bilanci, ampak da se odpre odprto in konstruktivno soočenje, ki ima namen podpreti in nadaljevati pluralizem.

Tradicionalna pevska revija ZCPZ Trst

Foto damj@

Spomini/Memorie 1918-2018 Briška pričevanja o vojni in beguncih

Večkrat, ko govorimo o prvi svetovni vojni, se osredotočimo na Kras, saj so bile tam najbolj krute bitke, a pozabimo, da so bila tudi Brda zelo prizadeta. Na to so nas spomnili raziskovalci in zgodovinarji na drugem srečanju *Med vojno in spominom*, ki je bilo v torek, 20. novembra, v župnijskem domu F. B. Sedej v Števerjanu. Na večer, ki ga je priredil Kulturni center Lojze Bratuž v sklopu projekta *Spomini-Memorie 1918-2018*, so sodelovali Vili Princič, Branko Morenčič, Marjan Drufovka in Filippo Formentini. Po uvodnih pozdravih predsednice KCLB Franke Žgavec in županje Občine Števerjan France Padovan je Marjan Drufovka predstavil goste in opisal hude trenutke, ko so pred sto leti naši pradedi odšli v vojno in naši ljudje zapustili domove ter šli v begunstvo. "Občina Števerjan bi rada ustvarila vaško nitko spomina o teh dogodkih, ki so prizadeli tudi Brda in ta večer je pravi začetek", je poudaril Drufovka.

/str. 7
MČ

Jubilej rojakov v Lombardiji 50 let slovenske maše v Milanu

V Lombardiji in še posebno v Milanu živi veliko število Slovencev, ki so se tja preselili iz najrazličnejših razlogov. V nedeljo, 18. novembra 2018, pa je bilo še posebno slavnostno za slovensko narodno skupnost, ki živi v Milanu, saj so praznovali petdesetletnico, odkar obhajajo mesečno slovensko mašo v lombardski prestolnici. Slovenske svete maše je vpeljal novembra leta 1968 zdaj že pokojni msgr. Ignacij Kunstelj, ko je nekaterim znancem najavil, da bo popoldne maša v slovenščini ob baziliki sv. Ambroža v centru Milana. Od tedaj so redno obhajali mesečne sv. maše v slovenščini, ki so jih darovali najrazličnejši duhovniki, ki so prihajali v Milan izrečno za duhovno pomoč tamkajšnjim Slovincem. Okroglo obletnico so želeli proslaviti na poseben način, zato so milanski Slovenci povabili v goste Mešani cerkveni pevski zbor Sv. Jernej z Opčin, ki ga vodi Janko Ban.

/str. 4
Mitja Petaros

Jutranja srečanja v Špetru V Benečijo na aperitiv s knjigo

Puste, dolge in nekoliko temačne novembrske nedelje so letos v Benečiji popestrila jutranja srečanja ob aperitivu in knjigi, ki so potekala v prostorih SMO (Slovenskega multimedialnega okna) v Špietru in so se končala ravno minulo nedeljo. Prvo srečanje je bilo namenjeno etnološki uspešnici izpod peresa publicista, urednika in prevajalca Iztoka Iliča o temi varovanja, ohranjanja in vrednotenja slovenske kulturne dediščine. V njej je velika pozornost namenjena Reziji in Benečiji, kjer se jezik, kultura, tradicija, navade in prastara praznovanja ohranjajo kljub meji, ki ločuje te ljudi od matične domovine, kljub pritiskom, raznarodovalni politiki, pomanjkanju šol in denarnih sredstev. Knjigo je nazorno predstavila Živa Gruden. V nedeljo, 11. novembra, je ob aperitivu v Špietru našla svoj prostor zgodovinska publikacija *Kobariška republika*.

/str. 12
Suzi Pertot

Nov projekt ZCPZ Gorica

Interaktivna multimedijška predstava "45 min za našo zgodovino" bo kmalu zaživela na naših odrih

2

Pogovor

V Sovodnjah ob Soči bo odslej znano prenovljeno pekarno Cotič vodila Janina Cotič z možem Erikom Petejanom

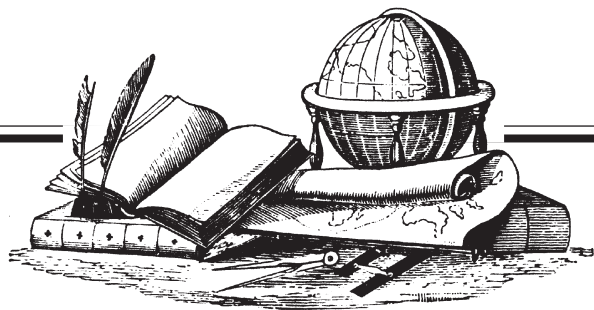
3

Tržaško knjižno središče

Predstavitve zbornika, ki je izšel ob 120. obletnici rojstva Ivana Rudolfa, primorskega narodnjaka

10

Stališče deželnega svetnika SSK Igorja Gabrovca

O zajamčeni izvolitvi Slovencev v deželni svet prihodnje leto

Senatorji SVP Unterberger, Durnwalder in Steger so že takoj po umestitvi novega parlamenta vložili predlog ustavnega zakona, ki naj deželni statut Furlanije Julijske krajine dopolni z določilom, ki bi slovenski narodni skupnosti zajamčilo minimalno zastopnost v deželnem svetu FJK. Gre za pobudo, ki se uokvirja v ustaljeno sodelovanje med strankama SVP in SSK, saj nemška manjšina že od nekdaj podpira na rimski parlamentarni ravni zahteve slovenske stranke v FJK, ki pa ne razpolaga s samostojnim parlamentarnim zastopnikom. Tako so novoizvoljeni parlamentarci SVP ponovno vložili zakonsko zahtevo, da se Slovincem že v statutarnih določilih, ki uživajo rang ustavnega zakona, zajamči vsaj minimalna zastopnost v deželnem svetu FJK. O predlogu je 19. novembra na kratko razpravljala pristojna 5. komisija deželnega sveta, ki je vsako odločitev dejansko prenesla na začetek prihodnjega leta. Že uvodoma je deželni svetnik SSK Igor Gabrovec izpostavil pomen,

ki bi ga tovrstno statutarno določilo predstavljalo za priznanje minimalne zastopnosti v deželnem parlamentu FJK. Pri tem je na kratko nanizal garancije, ki jih na tem področju uživa italijanska narodna skupnost v Sloveniji. Ta lahko računa na vsaj enega poslanca v Državnem zboru, slična zagotovila pa veljajo tudi za občinske svete in uprave na območju, kjer je zgodovinsko prisotna in priznana italijanska skupnost. S tem je Slovenija tudi po osamosvojitvi potrdila pravice, ki so jih Italijani uživali že v času Jugoslavije, ki je tako do pičice spoštovala določila povojnih mednarodnih sporazumov na področju varstva jezikovnih in narodnih manjšin na obeh straneh meje. Drugače je v Italiji, kjer kljub okvirnim zagotovilom iz zaščitnega zakona 38/2001 v volilni zakonodaji ne zasledimo nobenega določila, ki bi kakorkoli olajšalo – kaj šele zagotavljalo! – načelo zajamčene zastopnosti Slovencev v obeh vejah italijanskega parlamenta, se pravi v poslanski zbornici in senatu.

“Zdaj je le v deželni zaščitni zakon vključeno določilo, ki slovenski listi omogoča malenkostno odstopanje od splošnih pravil. Na osnovi tega je SSK že tretjič zaporedoma izvolila svojega samostojnega deželnega svetnika, kar ni majhna zadeva. Določilo kot tako pa še vedno ne nudi stoddostne garancije izvolitve”, je pobudo senatorjev SVP komentiral deželni svetnik in tajnik SSK Igor Gabrovec, ki seveda podpira predlagane spremembe. Iz krajše razprave, ki je sledila, je bilo razumeti, da večji del članov komisije deželnega sveta premalo pozna problematiko, tako da je Gabrovec predlagal, da se s tem vprašanjem komisija ponovno poglobljeno sooči po sprejetju finančnega zakona, se pravi v začetku prihodnjega leta, in medse povabi na avdicijo italijanskega poslanca v Državnem zboru Republike Slovenije, predsednico paritetnega odbora, predsednika paritetne komisije, predstavnike krovnih organizacij in morebitne druge sogovornike. Predlog je komisija osvojila.

ZCPZ GORICA Projekt “45 min za našo zgodovino”

Neobičajna interaktivna multimedijaska predstava

Združenje cerkvenih pevskih zborov je 26. novembra v Galeriji Ars na Travniku v Gorici predstavilo projekt z naslovom *45 min za našo zgodovino*. Gre za interaktivno multimedijasko predstavo, ki bi javnosti omogočila, da znova odkrije zgodovinsko in kulturno dediščino obmejnega prostora. Predsednica Damijana Čevdek Jug je v uvodnem pozdravu povedala, da ZCPZ skrbi v prvi vrsti za cerkveno glasbo, otroške in mladinske zборе. Čez leto prireja koncerte in seminarje; v zadnjih letih pa je izvedlo kar nekaj zanimivih projektov. Nosilec zadnjega je ZCPZ, partnerjev je 17, med njimi so organizacije, štiri občinske uprave in tri šole. Vrednost projekta znaša 27 tisoč evrov, 25 jih je prispevala Dežela FJK. Koordinator Albert Devetak je povedal, da ima naša narodna skupnost od Trbiža do Milj polno zanimivih knjig o svoji zgodovini. Tako se je porodila ideja, da bi pripravili sintezo za multimedijasko predstavo, ki bi trajala približno 45 minut, saj je namenjena v prvi vrsti mladim. Ko so razmišljali o vsebini in vezni niti, so se obrnili na prof. Petra Černica, ta pa jih je usmeril k prof. Stanetu Grandi. Z zgodovinarjem so se režiserka Jasmin Kovic, scenaristka Tamara Peteani in koordinator temeljito pogovorili. Sledilo je delo iskanja in izpisovanja podatkov, kjer sta ob sodelovanju z različnimi izvedenci odigrala levji delež jezikoslovec Tadej Pahor in Peter Grudina. “Mladi

premalno poznamo osebnosti, ki so si v naši polpretekli zgodovini upali biti preroki”, je poudarila režiserka. Prejšnji rodovi so ohranjali tesnejšo vez z njimi. Pri snovanju projekta je opazila neke podobnosti med posamezniki, ki so pripomogli k soustvarjanju našega prostora. Označujejo jih široka vizija, zvesta ljubezen do prostora in ljudi, mentalna odprtost, pripravljenost sodelovati. Nekateri so ustvarjali “v obdobju, ko biti Slovenec ni bilo tako samoumevno in je zahtevalo mero borbenosti, žrtvovanja”. Vsi ti posamezniki so pokazali in nam še kažejo neko moralno veličino, zamejcem imajo še marsikaj sporočiti. Poznavanje naše preteklosti, osebnosti, ki so oblikovale naš prostor, lahko znatno pripomore k oblikovanju identitete mladim. Zato je pomembno, da jim na sodoben način posredujemo vpogled v našo polpreteklo zgodovino. “Z našim projektom smo to skušali narediti, in sicer na neobičajen način: z interaktivno multimedijasko

predstavo”, pri kateri bo posameznik v publiko sooblikoval predstavo. Pri uresnitvi projekta je in še bo sodelovalo nad 30 oseb. Premiera za široko publiko bo v četrtek, 6. decembra, ob 20.30 v dvorani Igo Gruden v Nabržini; v petek, 7. decembra, pa ob 20.30 v goriškem Kulturnem centru Bratuž. Sedem ponovitev bo namenjenih šolam. “Šole so pokazale veliko zanimanje”. V petek, 30. novembra, bodo predstavo uprizorili za dijake nižje srednje šole Voranc v Doberdolu, 1. decembra (dvakrat) na Šoli Trinko v Gorici, 6. decembra v Špetru, 7. decembra za italijanske dijake pola Galilei-Fermi-Pacassi v Gorici, 10. decembra za dijake slovenskega licejskega pola in nato še enkrat za dijake tehničnega pola. “Upamo, da bo projekt nato še gostoval v drugih društvih. Vanj je bilo vložena veliko truda in dela. Upam, da bo oblika zadovoljiva za vse starosti”, je še povedala Jasmin Kovic.

DD

Deželni svet / Posvetovalna komisija

Slovenski izvoljeni predstavniki so izvolili svoje člane

Na sedežu deželnega sveta v Trstu je v petek, 23. novembra, zasedala Skupščina slovenskih izvoljenih predstavnikov, da bi izvolila tri polnopravne in tri nadomestne člane slovenske posvetovalne komisije.

Naj spomnimo, da posvetovalno komisijo sestavljajo resorni deželni odborniki, šest predstavnikov, ki jih imenujeta krovni organizaciji SSO in SKGZ, in predstavnik deželne šolske komisije. Obenem tudi trije osebniki, ki jih izvoli skupščina slovenskih izvoljenih predstavnikov. Ta je zasedala prav zato, da bi na podlagi tajnega glasovanja določila svoje člane v posvetovalnem organu.

Uvodoma je pozdravil predsednik deželnega sveta Piero Mauro Zanin, pripadnik furlanskega sveta, ki je poudaril, da kulturno bogostvo naše dežele sloni na jezikovnih manjšinskih

skupnostih. Na isti valovni dolžini je bil poseg resornega odbornika za vprašanja slovenske manjšine Pierpaola Robertija. Pred glasovanjem sta spregovorila tudi deželna svetnika Igor Gabrovec iz vrst stranke Slovenska skupnost in ligaš Danilo Slokar. Po Gabrovčevem mnenju je potrebno vsebino razprave posvetovalnega organa razširiti še na teme aktualnega značaja, ki niso vezane le na porazdelitev finančnih sredstev: razprava reforme kakejnih uprav z ukinitvijo medobčinskih teritorialnih enot bi lahko prispevala k evidentiranju najboljših rešitev za položaj ‘slovenskih’ upravnih enot na Tržaškem, Goriškem in Videmskem.

Predstavnik Lige Slokar pa je ugotavljal, da politična slika manjšine, kakršna se je ob glasovanju predstavnikov v posvetovalno komisijo izrisala v deželnem svetu, dejansko ne

odraža sedanjih razmerij moči, niti na deželni niti na državni ravni. Sploh v manjšini.

Volivci, teh je bilo 54 na 120 upravičencev, so nato tajno glasovali. Liga je izpadla iz igre. To pa zato, ker je bila os Demokratiška stranka (in levica nasploh) - Slovenska skupnost neomajna. Izvoljeni so bili: za Tržaško zgorniška županja Monica Hrovatin (odraz Demokratiške stranke), za Goriško občinski svetnik v Doberdolu Aldo Jarc (odraz Slovenske skupnosti), za Videmsko pa Stefano Predan (odraz Demokratiške stranke), občinski svetnik v Sv. Lenardu. Nadomestni člani pa so: za Trst David Štokovac, za Videmsko Alan Cucciti in Erik Figel za Gorico.

Skupščina je obenem soglasno sprejela resolucijo, v kateri deželnega predsednika Fedrigo poziva k podpori manjšinskim medijem na tej in slovenski strani meje.

Ob izidu skupne knjige Omerza in Pezdir v Gorici in Trstu

Prve dni novembra je v Ljubljani izšla nova Studija, ki razkriva polpretekle politične manipulacije in gospodarski kriminal v Sloveniji. Gre za knjigo *Kriminalni temelji Teritorialne obrambe in NLB*. Skupaj sta jo napisala odlična poznavalca in raziskovalca arhivov slovenske politične policije, ekonomista in publicista Igor Omerza ter Rado Pezdir.

Skupaj jo bosta tudi predstavila tako v Gorici kot v Trstu, in sicer v četrtek, 6. decembra, v okviru Srečanj pod lipami, ki jih v Gorici prireja Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič, v ponedeljek, 10. decembra, pa na “ponedeljkovem večeru” Društva slovenskih izobražencev v Trstu.

Knjiga, ki nosi na platnici tudi napis *Šokantna razkritja ob 50-letnici Titove TO*, je v matični Sloveniji vzbudila veliko zanimanje. Avtorja namreč rušita mite, ki jih širijo “stare sile”, in dokazujeta, da Teritorialne obrambe, ki je nastala pred 50 leti, nikakor ni mogoče imeti za predhodnico sedanje Slovenske voj-

ske ali celo za organizacijo, ki je utirala pot slovenski osamosvojitvi. Tudi Ljubljanska banka pod Nikom Kavčičem ni vzpostavljala elementov ekonomske državnosti, ki jih nekateri opevajo.

V obeh primerih je šlo za ustanovi, ki sta nastali v interesu takratnega režima, pa še to v povezavi s hudim gospodarskim kriminalom. Zaradi tega je sodstvo v Ljubljani od konca šestdesetih do začetka osemdesetih let prejšnjega stoletja vodilo preiskavo in postopke proti načelnikom Udbe, direktorju Ljubljanske banke in vodstvu Teritorialne obrambe. Za zadevo se je zanimal sam Tito, a po sklepu komunističnega vodstva ni prišlo do nobenih obsodb in nobena vest o aferah ni pricuriljala v javnost. Vse do Omerzovih in Pezdirjevih razkritij.

Povejmo na glas

Nesprejemljivo ogrožanje našega tiska

Čeprav se je govorilo, da je v programu sedanje rimske vlade krčenje prispevkov za tisk, je vendarle zelo neugodno odjeknila novica, da so zdaj v resni pripravi ukrepi za uresničitev tega vprašljivega namena. Podpredsednik poslanske skupine Gibanja 5 zvezd Adriano Varrica je namreč v proračunski parlamentarni komisiji predložil popravek obstoječega zakona, ki zelo drastično posega v sofinanciranje časopisov in drugih glasil jezikovnih manjšin. Praktično gre kar za 90-odstotno znižanje prispevkov oziroma v primeru Primorskega dnevnika še za 50-odstotno znižanje prispevkov iz nekega drugega zakona. Vsakomur je jasno, da so rezi izjemno veliki in da bi s svojo uresnitvijo dobesedno ogrozili dejavnost našega dnevnika in naših vplivnih tednikov, kot so Novi glas, Novi Matajur in Dom. Z eno besedo, naši skupnosti preti odvzem nepogrešljivih sredstev za redno delovanje njenega tiska, če že ne ukinitve delovanja, kar je seveda nedopustno in pravzaprav že norčevanje iz nedavne izjave predsednika Mattarelle: “Svoboda tiska in zaščita jezikovnih manjšin sta dve pomembni vrednoti, določeni z ustavo”. Razumljivo je, da so se ob napovedi spornega ukrepa oglasile tiste uradne osebe, ki se upirajo rušenju vrednot, se pravi odgovarjajoči predstavniki večinskega naroda, pri čemer so pomirjujoči glasovi prišli celo s strani deželnega predsednika in iz vrst Forza Italija. Toliko bolj je razumljivo, da so se možnosti krčenja tiska z odločnimi besedami

uprli naši predstavniki s senatorko Tatjano Rojc na čelu. Še kako pomembni bodo odzivi naše matične domovine, od katere upravičeno pričakujemo poseg na meddržavni ravni. Pri vsej tej zgodbi, za katero je upati, da se ne bo končala tako, kot je bila zastavljena, pa ni mogoče mimo ugotovitve, da smo priča nadaljnemu razkrivanju bistva nacionalizma, ki ga sedanja vlada nedvomno predstavlja in kjer je bilo upati, da ne bo doživljal tako množične podpore. Slej ko prej se vse prične pri geslu “Najprej Italijani”, ki ga marsikdo nemara še vedno podcenjuje. Toda to geslo pove vse, saj v imenu tega gesla Italija spodkopava Evropo, ki je menda naš sovražnik, nacionalizem torej ostro najprej posega navzven. In kot uči zgodovina, naslednji korak je v ostrem posegu navznoter, v lastno družbo, med lastne ljudi. Najprej Italijani deli družbo v dva dela, ki si počasi postajata vse bolj nasprotna, in v primeru črnega scenarija vse bolj sovražna. Ob tem se uveljavi še drug del iste opredelitve, namreč vse slabše prenašanje vsakršne drugačnosti, vsakršne različnosti, ki postane močteča in jo je zato treba utesniti in kar najbolj skriti. Najprej Italijani pomeni, da so drugačni, različni vsi drugi in tako postane v slabem smislu različna tudi naša narodna skupnost in sploh vse jezikovne skupnosti. Odrievanje vsakršne različnosti v kot pa je ukinitje temeljne vrednote srečnega sobivanja z vsakomer in z vsemi.

Janez Povše

POGOVOR Darij Cotič, Janina Cotič, Erik Petejan

Umetnost in natančnost s platna na pekač

Družina Cotič praznuje 70 let delovanja svoje pekarnice in slaščičarne v Sovodnjah ob Soči. Trgovino, katere prostore so ob taki pomembni obletnici popolnoma prenovili, bosta po novem vodila hčerka Janina Cotič in njen mož Erik Petejan. V polnem vrvežu med pripravami na odprtje so si Janina, njen oče Darij in mož Erik vzeli čas za pogovor.

Pojdimo na začetek, v leto 1948. Kako je nastala Pekarna Cotič in kdo je začel to dejavnost? Zakaj je izbral prav kruh?

Janina: Pekarna Cotič se je začela z nonotom Jankotom, ki je hišo in prostore pekarnice prevzel od župana Kodermaca. Ko je nono kupil posestvo, je v hiši do smrti ostala tudi županova hčerka, ki je postala za vse domače neke vrste teta. Nono Janko se je odločil, da bo vodil pekarno, ker je v njej že prej služboval kot pek, pred vojno pa je bil vajenec v Šempetru. Pekarno je odprl sam, z njim je delal tudi brat, žena Gabrijela pa je pomagala v trgovini.

Kaj je pekarna tedaj nudila kupcem?

Janina: Samo kruh, preprost, večinoma polnozrnat, saj je bila bela moka dražja. Veliko vaščanov pa je večkrat doma zamesilo svoj kruh in ga potem speklo v naših pečeh. S

uporabljati matični kvasni nastavek oz. naravni kvas in peči tudi panettone. Obiskoval sem številne izobraževalne tečaje z zelo priznanimi mojstri, kot so Rolando Morandin, Achille Zoia in Giambattista Montanari, s časom, po raznih - tudi nesrečnih - preizkusih, pa sem prišel do svojega recepta.

Kako se je razvila dejavnost v teh desetletjih?

Darij: Najprej smo največ kruha prodajali bližnjim gostilnam in seveda vaščanom, danes pa je za nas zelo pomembna poslovna vez z velikimi verigami marketov, katerim vsak dan nudimo svež kruh. Pripravljamo tudi zakuške za praznike in poroke. Prelomnica za našo dejavnost je gotovo bila tudi začetek proizvodnje slaščic in tort po naročilu.

Koliko uslužbenecv ste imeli na začetku in koliko jih imate zdaj?

Darij: Na začetku sta pekla moj oče Janko in stric, v trgovini pa je bila mama. Danes imamo sedem uslužbenecv in tudi

sem študirala umetnost v Benetkah. Pri svojem delu ne maram kiča, nikoli ne pretiram, raje izberem linearne, preproste oblike z enim samim dekorativnim elementom. Razumem, da je otrokom lahko zelo všeč ameriški "cake design",

V času, ko je zelo razširjena industrijska proizvodnja, se vedno več ljudi skuša oddaljiti od velikih trgovin in spet zaupa malim obrtnikom, pri katerih najde oseben, prijateljski odnos in seveda višjo kakovost. Kaj se vama

Erik: Gotovo. Logotip nam je oblikovalo podjetje Studio Ajd iz Dobravelj, ki ima že veliko izkušenj pri oblikovanju vizualnega materiala za podjetja, ki so zaposlena v gostinstvu in na področju vinogradništva, zato smo se z njimi hitro razumeli. Hoteli smo postati prepoznavni in želeli, da bo naša grafična podoba usklajena z Janininim stilom in eleganco. Izbrali smo temnordečo, bordo barvo, ki bo postala vezna nit pri vseh grafičnih izbirah za našo znamko, od novega napisa do embalaže.

Verjetno bo za oba precej naporno glede na to, da imata tudi dva majhna otroka...

Janina: K sreči imamo noni, ki vedno priskočita na pomoč, še posebno v jutranjih urah, popoldne pa skušam biti prosta. Sicer v obdobjih, ko imam veliko dela, npr. ob praznikih, sploh nimam urnikov, a večinoma vsakodnevno pripravljam pecivo za zajtrk, piškote, rogljice in kolače v jutranjih urah. Slaščic, ki zahtevajo dolgočasno delo in posebne postopke, ne pripravljam vsak dan. S svojimi piškoti sem posebno zadovoljna: od tistih iz ostre moke, primernih za namakanje, do najbolj finih s čokolado in piransko soljo.

S katerimi težavami so se vaši predhodniki soočali na začetku, kako so jih premogli in katere so najhujše težave, s katerimi se morata soočiti vidva ob vodenju obrtniške dejavnosti?

Janina: Nekoč gotovo ni bilo takšnih zapletenih birokratskih postopkov, s katerimi se

Pojdimo k delovanju trgovine. Kaj največ prodajate?

Janina: Kruh in v božičnem času ogromno panettonov, od 500 do 600 kosov.

Je torej "panetton" tisti izdelek, na katerega ste posebno ponosni?

Janina: Gotovo. Pripravljamo ga z naravnim kvasom in v različnih variantah, navadnega, s čokolado, višnjami, s koščki kandiranih hrušk, vsako leto si kaj novega izmislimo. Po naše panettone prihajajo iz vse dežele, iz Gorice, Vidma in Trsta. Stranke nam jih naročajo že na začetku decembra.

Praznujete zelo pomembno obletnico. Kako gledata na prihodnost? Upata, da bosta dejavnost nadaljevala tudi vajina otroka?

Janina: Upava, da bova podjetje v prihodnje še povečala, dodatno razširila prostore, investirala v nove stroje in seveda povečala prodajo. Na najina otroka pa nikakor ne bova pritiskala glede njihovih življenjskih izbir. Sama si bosta izbrala pot; če bo ta v družinskem podjetju, še bolje.

Janina, kako so tvoji starši sprejeli odločitev, da boš z možem nadaljevala dolgoletno družinsko dejavnost?

Čeprav mi mama in tata nista nikdar vsiljevala svojih odločitev, sta bila zelo zadovoljna, da sem se odločila za ta poklic in za prevzem dejavnosti. Najprej sem študirala psihologijo, nato pa umetnost. Pred približno desetimi leti je tata zbolel, bilo je meseca novembra, in nihče ni začel pripravljati panettonov, zato sem se sama lotila peke. Navsete mi je najprej dajal po telefonu, iz bolnišnice, nato pa mi je stal ob strani v pekarni. Tako sem resno začela. Kasneje sem sicer mislila, da bom odprla nekaj manjšega; ker pa je priskočil tudi Erik in sam predlagal, da bi se lahko tudi on ukvarjal s podjetjem, sem se opogumila in odločila sva se.

Darij, kaj bi rad dodal?

Vesel sem. Glede na to, da živimo v stanovanju nad pekarno, sem prepričan, da bi s težavo v zgodnjih jutranjih urah prenašal hrup strojev in ljudi, ki niso moji ljudje, moja družina, ki nimajo istega spoštovanja do naše pekarnice, kot ga imata Janina in Erik.

Na koncu še čisto osebno vprašanje za Janino. Ali ti pripravljane čudovitih slaščic in vodenje trgovine še dopuščata, da se ukvarjaš s slikanjem?

Seveda. Brez umetnosti bi mi bilo življenje težko. Ko ne slikam, pomeni, da je z mano kaj narobe. Ob sobotah slikam z lepo skupino drugih umetnikov v Vidmu in si tako vzamem čas zase, za svojo umetnost. Tudi med delom v pekarni sem ustvarjalna in mi večkrat dozori kaka povsem kreativna ideja.

Vsem trem najlepša hvala za pogovor!

Katja Ferletič

C O T I Č

zdi?

Erik: Prav zato smo trgovino obnovili. Naš namen je ohraniti stik z do- mačimi ljudmi in privabiti nove stranke, ki se ustavijo na poti skozi Sovodnje. Predvsem pa hočemo okrepiti prodajo slaščic, pri pripravi katerih uporabljamo samo kakovostne, zdrave sestavine in čim manj sladkorja in masla. Pripravili smo tudi koticček z mizicami, kjer si bodo naše stranke ob tortici lahko privoščile tudi kavo. V prihodnje nameravamo proizvajati tudi slane izdelke.

Opazila sem, da sta spremeni- la tudi logotip pekarnice in embalažo. Erik, mislim, da se zavedaš, da ima danes pri uspehu podjetja zelo pomembno vlogo tudi marke- ting ...

a ta prav gotovo ni v mojem slogu; moja spretnost v slikanju mi dovoljuje, da prostoročno rišem na torte. Ustvarjalnost je pomembna tudi, da si iz "ostankov", iz preprostih elementov, izmisliš kaj novega, originalnega in elegantnega.

Katere kreme rada pripravljate?

Janina: Trenutno pripravljam dve, tri vrste tort z različnimi kremami. Poleti seveda pečem veliko sadnih tort - roza krema iz rdečih sadežev je zelo priljubljena pri deklicah. Vsakokrat, ko se česa novega naučim na tečajih, ki jih obiskujem trikrat ali štirikrat na leto, pa rada preizkusim doma v svojih tortah, tako da

lahko ponudim strankam kako novost.

Erik, kakšno vlogo boš imel ti pri vodenju pekarnice?

Erik: Z Janino bova prevzela celotno vodenje družinskega podjetja. Moja vloga bo slediti vsem upravnim in administrativnim zadevam. Januarja bom uradno prevzel vlogo Janininega strica Markota, ki se bo upokojil in tudi izstopil iz družbe. Že zdaj tesno sodelujem z njim, tako da se seznanjam z vsemi upravnimi zadevami in bom drugo leto sam spremljal tudi prodajo, še posebno odnose z velikimi strankami. Sodelujebno namreč z velikimi samopostrežnimi trgovinami, kot so Coop, Conad in Despar, ter z manjšimi marketi in gostilnami, ki kakovost našega kruha dobro poznajo; prodaja "na debelo" predstavlja več kot 90 % vseh naših letnih prodaj.

Marko Cotič med pripravljanjem štrudljev

slaščičarstvom se je začel ukvarjati že stric Franjo, a specializiral se je moj tata Darij, v šestdesetih letih. Ko je bil star komaj 16 let, se je poklica začel učiti najprej v Novi Gorici, nato pa v slaščičarni Scorianz v Podgori.

Danes obstajajo različne vrste kruha, pri pripravi katerih uporabljate različne moke in druge sestavine. Kje so nekoč nabavljali surovine? Kje pa danes?

Darij: V preteklosti so uporabljali velike, tudi 100-kilogramске jutove vreče moke, danes pa imamo doma silos in so vreče težke največ 25 kg. Moko smo kupovali v Trziču, Redipulji, Červinjanu, danes pa jo kupujemo v Pordenonu, pri podjetju Grandi Molini, v mlinu Molino Quaglia pa moko, zmlato na kamnu, in druge posebne moke.

Katere so bile sestavine originalnega recepta vašega kruha?

Darij: Originalni recept za kruh še vedno uporabljamo, jaz pa sem pred 25 leti začel

družinski člani so seveda vključeni v delo. S kruhom se ukvarjajo vsi zaposleni, moja žena Andreja je v trgovini, Janina pa je prevzela slaščičarstvo.

Obrnimo se zdaj nate, Janina, kot novo lastnico trgovine. Kdaj si pravzaprav začela delati v pekarni?

Janina: V pekarni sem pomagala od nekdaj, s slaščičarstvom pa sem se začela ukvarjati pred štirim leti. Nekaterih tečajev za pripravo panettona sem se udeležila že prej, s tatom, potem pa me je začelo zanimati moderno slaščičarstvo, tako da sem se pridružila izobraževalnim tečajem pomembnih slaščičarjev, predvsem v Vidmu. Najraje obiskujem tečaje znanih mojstrov, ki učijo uporabne tehnike peke in dajejo praktične nasvete.

Bralci Novega glasa te poznajo predvsem kot umetnico. Koliko sta pomembni domišljija in ustvarjalnost pri tvojem delu?

Janina: Pri okraševanju tort gotovo vpliva name dejstvo, da

Goriška škofijska Karitas / Poročilo o delovanju v letu 2018

Pomoč družinam in posameznikom je prioriteta

V petek, 23. novembra, so v zavodu Contavalle v Gorici predstavniki nadškofijske Karitas spregovorili o opravljenem delu v letu 2018 in o načrtovanih dejavnostih za mesec december. Dr. Agnese De Santis je predstavila projekt, ki ga goriška ustanova namerava uresničiti v sodelovanju z višjimi šolami ob svetovnem dnevu revnih

in posameznikom, ki so zaradi nezaposlenosti v hudi ekonomski krizi. Sklad ne nudi samo finančno pomoč, pač pa možnost usposabljanja in pomoč pri iskanju službe. Do leta 2017 so bile v nov projekt "dostojanstvo in delavnost" vključene tudi občine iz goriške pokrajine, ki so nudile zaposlitev v družbeno koristnih dejavnostih; to je bilo zelo

Od petka, 16. novembra, ko so noči postale mrzle, je že 16 oseb našlo zatočišče v dormitoriju. V trziškem dormitoriju Aristide Vescovini je letos prenočilo deset italijanskih državljanov in 26 tujcev. Goriška Karitas nudi v emporijih solidarnosti hrano predvsem družinam z otroki. Goriški emporij so odprli leta 2011: v njem lahko ljudje z uporabo

in začetku adventa. Karitas hoče spodbuditi mlade, naj v vsakdanjem življenju postanejo pozorni na težave drugih, da ugotovijo primere revščine in se z uresničljivimi načrti potrudijo pomagati bližnjemu. Februarja 2019 bodo dijaki predstavili svoje projekte, najboljši bo prejel nagrado v višini 2000 evrov, ki bo namenjena odprtju solidarnostnega sklada v šoli. Novi ravnatelj goriške Karitas Renato Nucera je poudaril pomembnost sodelovanja s posameznimi župnijami in predstavil program delovanja za naslednji mesec: 15. decembra ob 20.30 bo namreč v ronški župniji Marija Mati Cerkev prireditev Noč Karitas, na kateri bodo sodelovali tudi prostovoljci škofijskega "centra za poslušanje", 24. decembra pa bo v oratoriju Pastor Angelicus v ul. Rabatta v Gorici, ob prisotnosti goriškega nadškofa msgr. Carla Redaelli, potekala "bratska večerja". Vse dejavnosti v adventnem času bo povezovala tema o pomembnosti poslušanja bližnjega. Dr. Agnese De Santis je orisala tudi pomembno vlogo centra za poslušanje, pri katerem je letos našlo pomoč 216 oseb (56,48 % italijanskih državljanov, 43,52 % tujcev). V center prihajajo posamezniki in družine, ki živijo osamljeni in v rešitvi, tu pa dobijo psihološko podporo in konkretno pomoč: začasno prenočišče, hrano in finančna sredstva, da so lahko kos vsakdanjim stroškom. Dr. Valentina Busatta je govorila o izrednem skladu za družine v težavah, ki od leta 2014 pomaga družinam

pomembno za starejše osebe in za tiste brez posebnih delovnih izkušenj. Za plačilo začasnih delavcev so se posluževali vavčerjev; ob vstopu v veljavo nove normative, ki omejuje plačila s temi sredstvi, pa se je sodelovanje prekinilo, tako da Karitas danes sodeluje samo z zadrugami in podjetji, ki lahko nudijo prave delovne pogodbe. V štirih letih je s pomočjo tega sklada dobilo službo 124 oseb, večina v času sodelovanja z občinsko upravo - ljudje so tedaj imeli večjo možnost se naučiti poklica, se specializirali in so tedaj lažje našli dolgoročno zaposlitev. Letošnji projekti so skupno vredni 100.000 evrov, sredstva za sklad pa nudijo goriška nadškofija, Karitas in Fundacija Cassa di Risparmio di Gorizia. Podravnatelj Karitas Adalberto Chimera je opisal delovanje emporija solidarnosti ter goriškega in trziškega dormitorija, ki nudita zatočišče potrebnim italijanskim in tujim državljanom. K sreči se v zadnjih letih število ljudi, ki živijo pod pragom revščine, ni povečalo; največ jih je bilo v letih 2008, 2009, 2010, torej v obdobju hude gospodarske krize. V emporij solidarnosti pa še prihaja veliko ljudi, še posebno družin z otroki. V dormitorijih iščejo zatočišče predvsem socialno ogroženi posamezniki, ki so stari več kot petdeset let, večkrat s psihološkimi težavami ali zasvojenostmi z mamili in alkoholom. V goriškem dormitoriju Luigi Faidutti so letos gostili petnajst pribežnikov in po šest/seдем italijanskih državljanov, ki so tam prenočili več kot sto noči.

kartic brezplačno dobilo hrano in druga osnovna sredstva za preživetje, ki prihajajo predvsem iz nabirk v velikih marketih. Emporij je odprt ob ponedeljkih, sredo in petkih popoldne in ga upravlja zadruga Ginestra s petnajstimi prostovoljci in dvema uslužbencema. Od vsega začetka so v Gorici izdali 1057 kartic za skupno 3200 izbiskovalcev, v Trziču 624 izkaznic. Goriški dormitorij je letos obiskalo 354 družin z otroki, trziškega pa 306.

KF

Jubilej rojakov v Lombardiji

50 let slovenske maše v Milanu

Že dolgo časa obhajajo sv. maše v slovenščini v cerkvi Corpus Domini v Milanu, za to priložnost pa so se verniki spet zbrali v kapeli ob baziliki sv. Ambroža, kjer je pred pol stoletja prvič zadonela slovenska beseda v bogoslužju. Za slovesnost sta somaševala nekdanji koprski nadškof msgr. Metod Pirih in g. Karel Bolčina, župnik v Štandrežu, ki je zadnjih enajst let skrbel za slovenske verske pobožnosti v Milanu. Ta je v nedeljo zbrane vernike tudi presenetil, ko je najavil, da mu zaradi preobremenitve z najrazličnejšimi zadolžitvami ne bo več uspelo, da bi skrbel za milansko skupnost. To pa seveda ne pomeni, da se je končalo obdobje slovenske službe božje, saj se je že zmenil z redovniki kapucini, ki v Milanu izobražujejo bogoslovce, da bodo začasno skrbeli za mašo v slovenščini, dokler ne bo škof našel kakšne trajnejše rešitve. Med bogoslovci, ki študirajo v Milanu, so namreč tudi trije Slovenci. Vsekakor je bilo preteklo nedeljo v Milanu lepo in slovesno. Pevci openskega zbora so se podali v lombardsko prestolnico že dan prej, tako so lahko tudi spoznali nekatere znamenitosti mesta. Na dvodnevnem obisku jih je prijazno spremljal ekonomski svetovalec na Gospodarskem uradu Generalnega konzulata Republike Slovenije v Milanu Zorko Pelikan, ki je tudi strokovno vodil ogled mesta. V soboto je bilo nekaj prostega časa, ko si je marsikdo privoščil tudi nakupovanje, v nedeljo pa je bil na programu sprehod po glavnih milanskih ulicah do znamenite stolnice. Pevci so tudi obiskali muzej Museo teatrale della Scala, ki je marsikomu pustil zelo dober vtis. Do kosila je bilo še dovolj časa, da so pevci vi-

deli še kakšno posebnost, ki jo je konzul mimogrede razkril (npr. Manzonijevo rojstno hišo), popoldne pa so sooblikovali slovensko sveto mašo. Dirigent Janko Ban je za bogoslužje izbral pe-

solistka nastopila Mojca Milič. Dolgi in bučni aplavzi so openskem zboru zagotovili, da so bili z nastopom prepričljivi. Seveda se je slovesnost nadaljevala po zaključnem blagoslovu, saj je slovenska narodna skupnost pripravila tudi izredno prisrčno slavje, kjer so s priložnostno torto ob petdesetletnici in z domačimi dobrotami pogostili vse prisotne, od gostujočega zbora do ostalih udeležencev (prisotna in vidno navdušena sta bila tudi Marjetka in Kristjan, ki sta bila navzoča tudi na prvi slovenski maši v dal-

smi, ki odražajo zamejsko stvarnost, tako so prepevali (ob orgeljski spremljavi Vinka Skerlavaja) *Tretjo mašo*, ki jo je napisal Ubald Vrabec, in nabožne pesmi Staneta Maliča, Matije Tomca, Vinka Vodopivca, Antona Jobsta, Lojzeta Mava. Po slovenski maši je zbor poskrbel še za krajši koncert in zadonele so ljudske nabožne pesmi v Vrabčevi priredbi (marsikateri poslušalec je bil vidno ganjen in nekateri so celo po tistem prepevali kakšno znano pesem) in tudi take, v katerih je kot

injem letu 1968). Vsaj tri generacije Slovencev je na slavju prepevalo. Žal se je moral openski cerkveni pevski zbor Sv. Jernej z Opčin kmalu posloviti, saj je pevec čakala še dolga pot do doma. Vsi pa so bili po obisku Milana srečni, da so doživeli krasna dneva, saj se ob takih priložnostih pevci bolje spoznajo med sabo in prevladoval je tudi občutek, da so osrečili rojake, ki jih je usoda popeljala daleč od rojstnih krajev, tako da so lahko začutili toplino materne jezika in pesmi.

ZAKAJ PRAV JEZUS? (48)

PRIMOŽ KREČIČ

Ime Jezus Kristus

Še bolj kot danes je nekdanje ime predstavljalo življenjski slog, značaj in poslanstvo določenega človeka. Ime je tudi povezano s kulturo, načinom življenja, vrednotami in družino. Ob naraščanju nasprotovanja judovskih voditeljev je Jezus videl svojo prihodnjo smrt kot solidarnost z grešniki, da bo z njo vzpostavil zavezo med Bogom in ljudstvom. Prva krščanska skupnost je v tej luči predstavila Jezusa kot Trpečega služabnika v smislu sprevov preroka Izaija. (53-54) To ime je v evangelijih izrecno omenjeno le enkrat, (Mt 12,28) večkrat pa je v Apostolskih delih, ki kažejo, da so prvi kristjani brali in razlagali Jezusovo smrt v luči starozaveznih napovedi. Osebo ime potujočega pridigarja iz Nazareta je bilo Jezus, ki pomeni: Bog rešuje. Po rojstvu, ko so ga obrezali, so mu dali ime, kot ga je napovedal angel. (Lk 2, 21) Tako je v svojem javnem delovanju ter zlasti v trpljenju in smrti vstopil v boj z grehom in hudobijo, jo vzel nase in spremenil v dar ljubezni in odrešenja. Njegova žrtev osvobaja vse, ki so zvezani z grehom in zлом. Peter je na Binkošti spregovoril: "Zagotovo naj torej ve vsa Izraelova hiša: tega Jezusa, ki ste ga vi križali, je Bog naredil za Gospoda in Mesija". (Apd 2,36) Tudi Pavlu se je prikazal in mu spregovoril: "Jaz sem Jezus, ki ga ti preganjaš". (Apd 9,5) Kasneje je zapisal, da ga je popolnoma osvojil Jezus Kristus. (Flp 3, 12) Učenci so klicali Jezusa Rabi, Učenik. (Mr 4,38) Odkrivali so skrivnost njegove osebe po mnogih dogodkih, ki so jim bili priče, ko je delal čudeže, ozdravil, izganjal hude duhove in oznanjal prihod Božjega kraljestva. Evangelist Janez je izkoristil vsako priložnost, da je govoril o Jezusu. Zlasti je poudaril, da je Jezus Kristus prišel v telesu in se je v njem učlovečil kot večni Božji Sin. (Jn 1, 14) Sveti Pavel se je zazrl v Jezusovo osebo in poudaril, da je Jezusovo ime nad vsemi imeni. (Flp 2,9) Ko je bil povečan, ni izgubil človeškosti, ampak se je ta spremenila, poplemenitila. Jezus je tako edini odrešenik človeštva (Apd 4,12) in rešnično bogastvo Cerkve. (Apd 3,6) Krščansko življenje je življen-

je v Jezusovem imenu in Duhu. Prva Cerkev se ni zadovoljila samo z imenom Jezus iz Nazareta, zato je dodala še naziv Kristus, Maziljenec, Mesija. Ta naziv izraža njegovo človeškost in božanskost. V Izraelu so bili maziljenici zlasti kralji in duhovniki, na neki način tudi preroki. To maziljenje jih je potrjevalo v njihovem poslanstvu, obenem pa poglobljalo zavest, da vse te službe prihajajo od Boga. V teh treh poslanstvih so tudi videli Jezusovo vlogo Mesija, da je prerok, kralj in duhovnik. V judovstvu je ostala globoko zapisana Božja obljuba Davidu, da bo njegovo kraljevanje trajalo na veke. (2 Sam 7,12) To je sicer zgodovinska praksa zanikala, zato pa je pričakovanje Mesija dobivalo zlasti nov politični in celo nacionalistični pomen. Napovedovalo je, da bo Mesija dvignil ljudstvo k uporu in osvobodil deželo od tujcev. Zato Jezus ni uporabljal tega naziva, na nekaterih mestih pa je pustil, da so ga tako imenovali, vendar je dal nazivu presežni, duhovni pomen: pri spraševanju pred Kajfom (Mr 1,61), pred Pilatom (Mr 15,2) in ob Petrovi izpovedi vere. (Mr 8,27) Petru je povedal, da je njegovo mesijansko poslanstvo v smislu Trpečega služabnika pri Izaiju. Jezus je bil maziljen pri učlovečenju. Marija ga je spočela v moči Svetega Duha, tako, da je bila njegova človeškost posvečena od prvega trenutka. (Lk 1,35) Pri krstu v Jordanu ga je Oče Mazilil s Svetim Duhom za odrešniško poslanstvo. (Lk 3,22) V Nazaretu je ob branju preroka Izaija potrdil, da je nad njim Sveti Duh, ki ga je mazilil. (Lk 4,21) Apostoli so težko sprejeli duhovni pomen Jezusovega mesijanizma. Še po vstajenju so ga vprašali, ali bo obnovil Izraelovo kraljestvo. (Apd 1,6) Sodobna krščanska misel razume Jezusovo kraljevanje v duhovnem pomenu, kar izraža tudi praznik Kristusa Kralja, ki ga je vpeljal papež Pij XI. Cerkev uresničuje njegovo poslanstvo s svojo veseljnostjo, da se ne poistoveti zgolj z enim narodom, kulturo, raso. Kristusovo kraljevanje je kraljevanje Križanega, ki prinaša resnico življenja. (Jn 18,37)

Poslanica papeža Frančiška za 2. svetovni dan ubogih "Ta nesrečnik je klical in Gospod je slišal"

1. "Ta nesrečnik je klical in Gospod je slišal" (Ps 34,7). Te psalmistove besede postanejo tudi naše, ko zaslišimo klic k srečanju z mnogimi brati in sestrami, katerim navadno pravimo "revni", ki zaradi okoliščin trpijo in so potisnjeni na rob. Psalmistu takšne okoliščine niso tuje, prav nasprotno. Z uboštvom ima neposredne izkušnje, ki jih izrazi s hvalnico in zahvaljevanjem Gospodu. Ta psalm tudi današnjemu človeku, ki živi sredi mnogih oblik uboštv, govori o tem, kdo je pravi ubožec, v katerega mora upirati pogled, da bi slišal njegov klic in prepoznal njegove potrebe. Najprej izvemo, da Gospod posluša nesrečnike, ki ga kličejo, in je dober do tistih, ki se zatekajo k njemu, ker njihova srca prebadajo žalost, osamljenost in izključenost. Gospod posluša tiste, katerih dostojanstvo je poteptano in kljub temu najdejo moč, da dvigajo pogled k njemu, da bi prejeli luč in tolažbo. Poslušajte tiste, ki so preganjani v imenu lažne pravice, zatirani zaradi raznih politik, ki niso vredne svojega imena, in prestrašeni zaradi nasilja. Ob tem pa vedo, da je Bog njihov Odršenik. Iz te molitve vznikajo predvsem občutek predanosti Očetu in zaupanje vanj, ki nas poslušajo in sprejema. Ob teh besedah lahko tudi bolje razumemo tisto bistvo, ki ga je Jezus oznanil z naslednjim blagom: "Blagor ubogim v duhu, kajti njihovo je nebeško kraljestvo" (Mt 5,3). V moči te edinstvene izkušnje, ki je z več vidikov nezaluzna in jo je nemogoče v polnosti izraziti, kljub vsemu začutimo željo, da bi jo delili z drugimi, najprej s tistimi, ki so kot psalmist ubogi, zavrnjeni in potisnjeni na rob. Kajti nihče se ne bi smel počutiti, kot da je izključen iz Očetove ljubezni, še zlasti v svetu, ki pogosto

povzdiguje bogastvo kot prvotni cilj in človeka vodi v osamo. 2. 34. psalm s tremi glagoli opisuje ubožca in njegov odnos z Bogom. Najprej je to "klicati". Uboštva ne moremo opisati z eno besedo, ampak postane klic, ki se dviguje vse do nebes v navzočnost Boga. Kaj je klic ubogih drugega kot izraz njihovega trpljenja in osamljenosti, razočaranja in upanja? Vprašamo se lahko, kako ta klic, ki se dviga vse do Boga, ne more prodreti v naša ušesa in nas pušča brezbrizne in ravnodušne? Na ta dan, kakršen je svetovni dan ubogih, smo poklicani k resnemu izpraševanju vesti, da bi lahko doumeli, ali uboge sploh lahko slišimo. Njihov glas bomo lahko prepoznali le tedaj, ko bomo v tišini poslušali. Če preveč govorimo, jih ne moremo slišati. Večkrat se bojim, da so številne pobude, čeprav so hvalevredne in potrebne, bolj namenjene nam samim kot pa resničnemu poslušanju klica ubogega. V tem primeru v svojem odzivu na klic ubogih nismo dosledni in ne moremo v resnici sočustvovati z okoliščinami, v katerih živijo. Tako zelo smo ujeti v svojo kulturo, ki nas sili, da gledamo v ogledalo in se ukvarjamo le sami s seboj, da si ne moremo predstavljati, da bi nas altruistično dejanje lahko zadovoljilo, ne da bi pri tem neposredno ogrozili same sebe. 3. Drugi glagol je "odgovoriti". Psalmist pravi, da Gospod sliši klic nesrečneža in mu tudi odgovori. Njegov odgovor, kot je izprijčan v zgodovini zvečanja, je ljubeča soudeležba pri uboštvu. To se je zgodilo, ko je Abram Bogu izrazil svojo

željo po potomcih, kljub temu da sta bila z ženo Saro stara in brez otrok (prim. 1 Mz 15,1-6). To se je zgodilo tudi, ko se je Mojzesu v grmu, ki je gorel, ne da bi zgorel, razodelo Božje ime in je dobil nalogo, da osvobodi njegovo ljudstvo iz Egipta (2 Mz 3,1-15). In ta odgovor je dobival svojo potrditev ves čas izraelskega potovanja po puščavi, ko sta jih pestili lakota in žeja (prim. 2 Mz 16,1-6; 17,1-7) in ko so zapadli najhujšemu možnemu uboštvu, nezvestobi zavezi in malikovanju (prim. 2 Mz 32,1-14). Božji odgovor ubogim je vedno odreševanje, s katerim zdravi duševne in telesne rane, vrača pravico in pomaga življenju vračati dostojanstvo.

ljudi, ki slišijo njihov klic. Skrb vernih se ne sme omejevati na določeno pomoč – ne glede na to, kako koristna in pravočasna je sprva –, ampak zahteva "pozorno ljubezen" (Apostolska spodbuda Veselje evangelija, 199), ki priznava človeka kot takega in mu želi, kar je zanj najbolje. 4. Tretji glagol je "osvoboditi". Svetopisemski ubožec živi v prepričanju, da Bog posreduje zanj in mu bo vrnil dostojanstvo. Za uboštvom nihče ne stremi, ampak ga povzroči sebičnost, ponos, pohlep in nepravilnost. Vse te oblike zla, ki so stare toliko kot človek sam, in so vedno tudi greh, ki prizadene mnoge

"Ker si videl mojo bedo, spoznal stiske moje duše... moje noge si postavil na širjavo" (Ps 31,8-9). Ubogemu nuditi "širjavo", pomeni osvoboditi ga "iz ptičarjeve zanke" (Ps 91,3) in ga potegniti iz pasti, skrite na njegovi poti, da bi lahko hitro napredoval in spokojno gledal na življenje. Božje odrešenje ima obliko dlani, ki je iztegnjena proti ubogim, jih sprejema, jih ščiti in omogoča, da izkusijo prijateljstvo, ki ga potrebujejo. Pristna pot osvoboditve se lahko začne šele s to konkretno in prijemljivo bližino: "Vsak kristjan in vsaka skupnost sta poklicana, da sta Božje orodje za osvoboditev in podporo ubogih, tako da se bodo mogli popolnoma vključiti v družbo. To predpostavlja, da smo učljivi in pozorni, da bi slišali krik reveža in mu pomagali" (Veselje evangelija, 187).

5. Ganljivo se mi zdi, da se mnogi ubogi identificirajo z Bartimajem, o katerem pripoveduje evangelist Marko. Slep Bartimaj je "sedel ob poti" (v. 46), in ko je slišal, da gre Jezus mimo, "je začel vpiti in govoriti: 'Jezus, Davidov sin, usmili se me' (v. 47). 'Mnogi so ga grajali, naj umolkne, on pa je še glasneje vpil' (v. 48). Božji Sin je slišal njegov klic: 'Kaj hočeš, da ti storim?' Slep mu je dejal: 'Rabuni, da bi spregledal!' (v. 51) Evangeljska pripoved osvetli tisto, kar psalm oznani kot obljubo. Bartimaj je ubožec, ki je ostal brez osnovnih možnosti: ne vidi in ne more delati. Koliko poti tudi danes vodi v razne

oblike negotovosti! Pomanjkanje osnovnih sredstev za preživetje, odrinjenost na rob, ki izvira iz zmanjšane sposobnosti za delo zaradi slabega zdravja, različne oblike družbenega suženjstva, kljub napredku, ki ga je doseglo človeštvo... Koliko današnjih ubogih je kot Bartimaj, sedijo ob poti in iščejo smisel svojega bivanja! Koliko se jih sprašuje, zakaj so padli tako globoko in kako lahko temu uidejo! Čakajo na nekoga, da bo prišel in jim rekel: "Le pogum, vstani, klič te" (v. 49).

/ dalje

Božji odgovor je tudi klic tistim, ki verujejo vanj, da bi enako delali v okviru svoje omejene človeške narave. Svetovni dan ubogih želi biti skromen odgovor, ki ga celotna Cerkev, razširjena po vsem svetu, daje ubogim vseh vrst in vseh deželah, da ne bi mislili, da njihovega klica ni slišal nihče. Ta odgovor je najbrž kot kaplja vode v puščavo uboštv, lahko pa je tudi znamenje za vse tiste, ki so v stiski, da so lahko deležni dejavne navzočnosti brata ali sestre. Na potrebe ubogih se ne odzovemo s pooblastili, ampak z osebno udeležbo čim več

nedolžne, imajo dramatične družbene posledice. Božje osvobajajoče dejanje je dejanje odrešenja za tiste, ki ga kličejo v žalosti in stiski. V moči Božjega posredovanja se zdobijo okovi uboštv. Mnogi psalmi pripovedujejo o tej zgodovini odrešenja, ki se odraža v osebnem življenju ubogih, in jo slavijo: "Zakaj ni preziral in ni zaničeval nesrečne nesrečnega. Ni skrival pred njim svojega obličja; ko je k njemu klical na pomoč, je slišal" (Ps 22,25). Kot znamenje njegovega prijateljstva, bližine in odrešenja nam daje priložnost, da zremo njegovo obličje.

Ob volitvah v Sloveniji

Klerikalizem po meri

Znanec mi pomoli pod nos predvolilno brošuro občine Gorica v Sloveniji. Takoj dostavi: "Poglej, kdo vse kandidira na občinskih listah! Največ je prosvetnih delavcev, potem sledijo komunikologi pa učitelji joge, ljubiteljica plesa, ljubiteljica glasbe... Na teh listah ne vidim gospodarstvenikov. Kaj je z njimi?" "Mogoče so se naveličali politiziranja in raje delajo!" sem pripomnil. "Kako naj bi neko občinsko upravo vodili ljudje, ki sploh nimajo pojma o gospodarstvu? Se ti ne zdi, da izgleda, kot bi se nekateri prosvetni delavci zelo radi znebili mularije, ki postaja vse bolj težavna, da ne omenjam njenih staršev. Ampak poglej: obstaja tudi klerikalizem na eni od list! Kandidira tudi nekdo iz Cerkve večnega zvonjenja! To je nedopustno, saj vedno govorimo, da je Cerkev ločena od države!" "Ne razumem naziva Cerkev večnega zvonjenja! Kaj tam cel dan v nedogled zvonijo? Pri nas je nastal ravs, ko je sveto jutro zvonilo ob 6. in ne ob 7. uri, da je celo naš vikar, ki je pravnik, podučil našega nadškofa, ki celo pravo predava na univerzi, da mora biti pri zvonjenju red, in je zato nadškof na vikarjev predlog napisal dekret, ki je obsegal pol strani v časopisu, kako naj zvonimo". Nikogar ni motilo, da na občinski volilni listi kandidira voditelj Cerkve večnega zvonjenja, mo-

tilo pa bi, če bi npr. samostanski brat s Kapele-Kostanjevice nastopal na volilni listi kot varuh francoskih kraljev. Potem bi videl, kakšen cirkus bi bil v našem malem mestecu! Takoj bi se oglasili, da je to klerikalizem, pa četudi je kandidat samo ponižni brat sv. Frančiška, ki pa kljub vsemu ima pomembno vlogo, saj varuje krste Burbonov. To dokazuje, da imajo v našem ljubem mestecu za klerikalizem različna merila ali ta celo razlagajo tako, da klerikalizem spada samo v rimokatoliško Cerkev, drugih verskih skupnosti pa sem ne uvrščajo. To razlikovanje si lahko razlaga vsak po svoje, kot ve in zna, zato se ni nihče spotaknil ob tej volilni listi. Sicer pa, to se je dogodilo v mestecu vrtnic, ki niti se ne ve, kaj je – mesto, trg ali vas. Ob vsem tem pa sem bil prijeten presenečen, ko mi je kolega povedal, da imajo v pisarnah NSi v Ljubljani na steni križ. Še več: pred vsakim zasедanjem parlamenta povabi voditeljica poslanske skupine ga. Ljudmila Novak v pisarno NSi, naj tisti poslanci, ki želijo, pridejo, da bodo skupaj molili in tako sejo pripravili Bogu. To navado so prevzeli po nemškem parlamentu, kjer tako dela nemška stranka CDU. "Vidiš, tudi to je neki napredek, v naši ljubi Sloveniji, ki si ga lahko zapomnimo!"

Ambrož Kodolja

Cerkveni in družbeni antislovvar (51a)

Z kot ZABAVA 1

Z vsebino besede iz naslova se je bilo potrebno spopasti, saj nam svet že kar nekaj časa pravi, da je pomembna ravno zabava, da je potrebno uživati. To je, ne nazadnje, vsebovano tudi v pozdravu ob slovesu, ko navadno rečejo: "Uživaj!" Skratka, potrebno se je zabavati zato, da uživamo, tudi mediji naj nam bi nudili predvsem informacije in zabavo, zato se vsemu skupaj pravi "infotainment", saj vsebuje besedi "information" in "entertainment". Pri tem je zanimiva stvar tista, ki jo je izrekel McLuhan in smo jo, ko smo ga obravnavali, tudi podali, da so edine prave novice slabe novice. Pri novicah je torej tako, da nas zlasti želijo prestrašiti, nas pahniti v neko paranojo, potem pa se ponudi nekakšno zdravilo prav z "zabavo", pa karkoli je že s tem mišljeno, ker je mišljeno marsikaj. Toda, kako se zabavati, kako uživati? Že petdeset let to pomeni, delati, kar hočemo, prav po navodilih satanista Aleisterja Crowleya (1875-1947). Prav v tem pa je trik vsega skupaj, saj v resnici delati to, kar nam je všeč, nikakor ne sovpadajo s tem, da delamo, kar hočemo, kakor nam lepo pove v svojem zadnjem delu "Viteški kodeks za moškega tretjega tisočletja" ("Codice cavalleresco dell'uomo del terzo millennio"). To delo je pravzaprav na neki način nadaljevanje dela "Tisto, česar možki ne povedo" ("Cio' che gli uomini non dicono"). Skratka: "Delam, kar paše mi, kar se mi dob'r zdi", kakor so v mojih najstniških letih peli Šank Rock, ni prava pot, kar pomeni, da do pravega uživanja ne vodi zabava, vsaj ne tista, kakršno poznamo zdaj že kar nekaj desetletij. Sploh pa zadeva ne gre po refronu

še ene rockovske pesmi: "Hočem vse in hočem to zdaj!" ("I want it all and I want it now!"), kakor je pela skupina Queen, katere biografski film se pravkar vrtil po kinematografih. Potrebno se je potruditi in se žrtvovati, torej je treba biti požrtvovalni, to pa je treba narediti prostovoljno, kot neko jasno odločitev in podvig, ne da bi nas kdorkoli v to prisilil. Kot nam lepo pove srbski menih Arsenije Jovanović, je uživanje lažni raj oz. simulaker raja, saj nam želi priklicati neki podoben občutek, kakršnega nam bi dala prava blaženost, a tega ne naredi. Marchesini pove prav tako, da nas užitek sicer dvigne iz trpljenja, a

Arsenije Jovanović

tako, da nas anestezira, ne daje pa prave smeri in smisla našemu življenju, prej obratno. Tu pride zabava. Tisti, ki namreč misli samo na to, kako bi se zabaval, pravzaprav zgreši smer, saj latinska beseda "divertere" (od koder prihaja italijanski "divertimento") pomeni prav zgrešiti smer ali se oddaljiti. Kdor se zabava, torej že kar nekaj časa skuša bežati od trpljenja, a žal opazi, da se to zgodi morda le za drobec časa. Arsenije pravi, da je to podobno obeski, ki ima dve plati – če je na eni strani užitek, potem je na drugi takoj trpljenje. Nadaljujemo v tej smeri prihodnjič.

Andrej Vončina

In memoriam

G. Luigi Tavano

Dne 25. novembra je v 95. letu starosti mirno zatislil oči znani goriški duhovnik in zgodovinar Luigi Tavano. Rodil se je 22. decembra 1923 v Lestizzi med Palmamovo in Codroipom, kmalu pa je s starši prišel v Gorico. Duhovniško posvečenje je prejel v goriški cerkvi Srca Jezusovega iz rok nadškofa Margottija 28. junija 1946, dan kasneje je tam pel novo mašo. Pastoralno delovanje je začel kot sodelavec pri sv. Ignaciju. Več let je bil veroučitelj v osnovnih šolah v Bocnu, nakar se je vrnil v goriško nadškofijo, kjer je poučeval zgodovino v škofijskem semenišču. V letih 1946-1955 je bil odgovoren za goriške strani katoliškega tednika Vita Nuova, ki je izhajal v Trstu, nato še za Voce Diocesana in Voce Isontina. Skoraj 20 let je bil tajnik škofijskega katehetskega urada, nato dolga leta asistent gibanja Comunione e liberazione ter odgovoren za Center Studium. V Bocnu je nato nekaj let ne le poučeval verouk, temveč bil tudi asistent univerzitetnih študentov. Ob vrnitvi na Goriško je postal namestnik knjižničarja v goriški semeniški knjižnici. V spominu bo ostal zlasti kot eden najboljših poznavalcev goriške (cerkvene) zgodovine, avtor številnih člankov in publikacij ter ustanovitelj Inštituta za goriško družbeno in versko zgodovino, ki mu je bil tajnik, predsednik in nazadnje častni predsednik. Pogrebna maša za pokojnega g. Tavano bo v petek, 30. novembra, ob 11. uri v cerkvi Srca Jezusovega. Somaševanje bo vodil nadškof Reaelli.

Kratke

Tretja Pravljična urica v Feiglovi knjižnici
Znati brati: to je veselje!

V domačem vzdušju, ki seva iz vseh kotičkov mladinske sobe Feiglove knjižnice v Gorici, se je v ponedeljek, 5. novembra 2018, zbralo krepko nad trideset otrok; zraven so bili seveda še odrasli spremljevalci. Prav veselo je bilo gledati, kako zvedavi obrazki komaj čakajo, kdaj jih bo izredno spretna pravljica Vesna Tomsič pospremila v nepopisno lepi svet pravljic. Ko so zvončki zapeli, so malčki utihnili in pozorno poslušali tokratno pravljico z naslovom

Preberi mi zgodbo! O volku, ki je svojo strah vzbujajočo podobo zamenjal za vedoželjnost, je privlačno napisala francoska pisateljica Benedicte Carboneill, v slovenščino pa preličila Mateja Sužnik. Neki dan je v gozdu volk, ki je imel nad vse rad zgodbe, skrit za grmičevjem, prisluškoval, kako je očka bral hčerki napeto zgodbo. A kaj, ko sta morala na vrat na nos domov in še knjigo sta pozabila. Seveda jo je volk, ne bodi len, pobral, toda brati ni znal! Tako je taval po gozdu, iščoč živalico, ki bi mu bila pripravljena prebrati pripoved do konca. Vsi so se ga seveda bali, a pogumni dolgouhi zajček, ki je rad hodil v šolo in mu je šlo branje gladko od rok, mu je željo ugodil in ga celo naučil razbirati črke. Pravljica modro uči, da včasih moramo vendarle premagati strah, ki nas uklešča, in zaupati bližnjemu! Nad vse ljubko pravljico je Vesna Tomsič razvijala v živahnem pripovednem ritmu, ki vselej meji na gledališki prikaz. Z gibi, gestami, mimiko in seveda glasom je prikazovala pravljice junake in spodbujala otroke, da so še sami sodelovali. Ob koncu pa je vse presenetila s košarico, v kateri so bile hrustljave rezine domačih jabolk. Za vse te drobne poslastice in za vse, kar spada v likovno delavnico, ki sledi pravljici, vselej poskrbi s svojo ustvarjalno žilico knjižničarka Breda. Otroci so tudi tokrat dobili barvice, da so po svoje lahko pobarvali protagonist, ki jim je posredno razkril, kako lepo je znati brati in koliko zanimivega je skritega v bogato ilustriranih knjigah za otroke. Teh pa je v Feiglovi knjižnici nešteto, samo izbrati jih je treba in se zglasiti pri ustrežljivih knjižničarkah Bredi in Martini. / IK

Nova premiera gledališke skupine iz Sovodenj
Gledališka skupina Kulturnega društva Sovodnje vabi na novo predstavo, in sicer igro argentinskega dramatika in scenarista Roberta Cosse, Nona, v režiji Kristine Di Dio. Premiera bo v nedeljo, **2. decembra 2018, ob 19. uri** v Kulturnem domu Jožef Češčut v Sovodnjah ob Soči, ponovitev bo v isti dvorani v ponedeljek, **3. decembra**.

ARS DRUŠTVO ARS v sodelovanju
s KULTURNIM CENTROM LOJZE BRATUŽ
Vljudno vabi na odprte likovne prodajne
razstave v dobrodelne namene

UMETNIKI ZA KARITAS

Kolonijo in dela bosta predstavili **Jožica Ličen** in **Anamarija Stibilj Šajin**
Galerija Ars na Travniku, Gorica
Torek, 4. decembra 2018, ob 18. uri

Kulturni center
Lojze Bratuž

Krožek
Anton Gregorčič

Društvo slovenskih izobražencev

SREČANJA POD LIPAMI

RADO PEZDIR
in
IGOR OMERZA

**KRIMINALNI TEMELJI
TERITORIALNE OBRAMBE IN NLB**

ČETRTEK, 6. DECEMBRA 2018, OB 20. URI
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - GORICA

PONEDELJEK, 10. DECEMBRA 2018, OB 20. URI
PETERLINOVA DVORANA - TRST

S 35. državnega tekmovanja Guido d'Arezzo so se vrnili zmagoviti!

Velik uspeh Komelovih zborov

Goriška je znova dobila dokaz, da so v njenem prostoru doma odlični pevski zbori. Tokrat sta za veselje poskrbela Mešani mladinski ter Mladinski zbor Emil Komel, ki sta se 17. in 18. novembra udeležila 35. državnega zborovskega tekmovanja Guido d'Arezzo. Zbora sta si nastop na tem pomembnem državnem tekmovanju priborila maja letos na prvem tekmovanju *Nuove voci per Guido*, kjer sta zmagala vsak v svoji kategoriji. Tudi tokrat so se mladi pevci vrnili iz Toskane z odličnimi rezultati. Mladinski zbor je v kategoriji otroških in mladinskih zborov, pod vodstvom Damijane Čevdek Jug, v konkurenci treh zborov prejel drugo nagrado, medtem ko si je mešani mladinski zbor, ki ga vodi David Bandelj, v kategoriji odraslih mešanih zborov izboril prvo nagrado. Mešani mladinski zbor je prejel tudi denarno nagrado FENIARCO za prepričljivo izvedbo pesmi Ubalda Vrabca *Kresno jutro* in si z zmago v kategoriji zagotovil povabilo na mednarodno tekmovanje, ki bo v Arezzu avgusta 2019. Tekmovalni vikend pa pevcem ne bo ostal v spominu zgolj zaradi odličnih rezultatov, ampak tudi zaradi posebne izkušnje, ki ga je s seboj prinesel nastop na tem pomembnem tekmovanju. Možnost, da se primerjajo in tekmujejo z zelo kvalitetnimi italijanskimi zbori, pa daje pevcem še dodatno priložnost za rast in razvoj svojega pevskega znanja in tako še pospeši rast kakovosti zbora. Tudi za zborovodje so taka tekmovanja odlična priložnost, da od žirantov dobijo še kakšen nasvet. Vsekakor pa je pretekli skupni vikend pevcem omogočil tudi dosti časa za druženje in zabavo, ki skupino le še bolj povezuje in jo pripravlja na nadaljnje izzive. Urnik vaj in pripravljanih koncertov je bil verjetno zelo naporen, usklajevanje vaj s šolskimi obveznostmi pa za pevce zahtevna naloga, zato jim je nekaj časa za sproščen klepet in igro briškole prišlo še kako prav. Kot je tik po tekmovalnem nastopu ugotavljal zborovodja David Bandelj, je dejstvo, da se je zbor intenzivno pripravil štiri mesece za petnajst minut petja, smešno in nelogično. Nedvomno pa je bil ves ta trud plačan. Uspeh zborov, ki domujeta na SCGV Emil Komel v Gorici, kaže, da se z mladimi pevci dobro in kvalitetno dela ter da se nam za prihodnost zborovstva na Goriškem ni treba bati.

Jakob Murovec

David Bandelj

"Mislim, da je uspeh izjemen predvsem zato, ker za njim stoji daljše načrtovano delo, ki v bistvu poteka že skoraj 20 let. Zborovska piramida, ki je nastala na centru Komel, je zdaj začela kazati sadove dolgoletnega vlaganja. Mislim, da sta oba zbora prišla zasluženo do takega uspeha predvsem zaradi navdušenosti, ki jo vsak član zbora vpliva v to delo. Zadnje tri mesece so člani ogromno vložili v to: trudili so se doma in na vajah. Na tekmovanje smo šli s pravim duhom, z namenom, da dostojno zastopamo petje v naši deželi, za katerega, kot vemo, je na visoki ravni. Dejansko prenašamo tradicijo, ki je obmejna in čezmejna, dobiva vpliva iz Slovenije, Furlanije in Mediterana. To, kar se dogaja na tem stičišču, se je v bistvu 'utelesilo' v delu obeh zborov. Upamo in si želimo, da je to prva stopnička na poti do še večjega dela, ki bo, upamo, privedlo tudi do uspehov".

Damijana Čevdek Jug

"Iz Arezza smo se vrnili veseli, polni pozitivne energije in želje po novih zborovskih doživetjih. Postali smo bogatejši za veliko izkušnjo, ki smo jo pridobili na samem tekmovanju in s pripravami na ta podvig. Za tekmovanje smo začeli vaditi že na pevskem tednu v avgustu. Od septembra dalje pa smo se srečevali tudi dvakrat tedensko. Na dvournih vajah so mladi pevci pokazali, da znajo za tako pomemben cilj vložiti res veliko truda. Vaje so bile naporene, kajti želeli smo izpiliti program do potankosti. A kljub temu da je bilo na vajah včasih res težko, so pevci odhajali domov vedno vedri in živahni. Zbranost in zrelost, ki so jo mladi pevci pokazali na dan tekmovanja, sta me ponovno zelo presenetili. Od jutranje vaje naprej je pred mano stala skupina 34 mladostnikov, starih od 10 do 15 let, ki se je iz klepetave in živahne družine za nekaj uric spremenila v skoraj profesionalen pevski zbor. S tekmovalnim nastopom sem zelo zadovoljna. Muziciranje mladih glasbenikov je prišlo do srca marsikateremu poslušalcu. Srečna sem, da mi je v življenju bila dana priložnost, da ustvarjam z mladimi, ki v zboru rastejo; ne samo pevsko, ampak tudi osebnostno. Prepričana sem, da bo ta pevka izkušnja ostala vsem za vedno v lepem spominu".

Sprejem v organizaciji Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel
"Na izjemen uspeh smo zelo ponosni!"

Kot se spodobi, so mladi Mešanega mladinskega pevskega zbora in Mladinskega zbora Emil Komel po izjemnem uspehu na državnem zborovskem tekmovanju v Arezzu skupno z zborovodjama Damijano Čevdek Jug in Davidom Bandljem doživeli "sprejem". Uraden in obenem pristen praznik s presenečenjem jim je v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v soboto, 24. novembra popoldne, organiziralo vodstvo SCGV Emil Komel. Ravnateljica glasbene šole Alessandra Schettino, ki je bila prisotna na toskanskem tekmovanju, je poudarila, da se je letos predstavilo 16 zborov in "naša dva zbora sta, kot edina, suvereno zastopala Furlanijo Julijsko krajino". V baziliki sv. Frančiška je ob razglasitvi nagrajencev "nas vse zajelo veliko veselje... Na tekmovalnem nastopu so dirigenta in pevci res dali vse od sebe". Zato se jim je v imenu šole prisrčno

zahvalila in jim iskreno čestitala za dosežke, ki so "sad trdega in uspešnega dela" in s katerimi se bolj ovrednotijo delo mentorjev na glasbeni šoli. Predsednik upravnega odbora centra Komel Blaž Kerševan je dodal, da so na šoli zelo ponosni na svoje zborove in na splošno na zborovsko šolo, ki se je tako lepo razvila. "Pred nami imamo neprecenljivo bogastvo: našo mladino. Z našim delom se bomo vnaprej trudili, da bomo v njih vzbujali smisel pripadnosti in veselje do glasbe in zborovskega petja". Čestitke sta poslala tudi odbornik deželne vlade Fjk Pierpaolo Roberti in goriški prefekt Massimo Marchesello. Goriški podžupan Stefano Ceretta, ki je v mladih letih tudi sam stopil na oder zborovskega tekmovanja v Arezzu, je z velikim navdušenjem in s toplimi besedami pohvalil mlade komelovce, saj je ob njihovem podvigu nekako podoživel svojo nekdanjo izkušnjo:

"Bili so čudoviti dnevi, neverjetno doživetje"! Čestitke in najlepše želje tudi za prihodnje delovanje je prek njega izrazil tudi župan Rodolfo Ziberna. V imenu Zveze slovenske katoliške prosvete, v katero sta zbora včlanjena, je Miloš Čotar čestital za izjemen uspeh ter izrazil ponos na vsakdanje delo pevcov v Gorici in okolici. Pevcem je voščil, da bi še naprej potrpežljivo delali in želi uspehe. Predsednica Kulturnega centra Bratuž Francka Žgavec je čestitala zborovodjema, ki sta trdo delala s pevci, jih preizkusila s številnimi nastopi, ker sta verjela v njihove sposobnosti. Čestitala je pevcem, ki so po trdem delu lahko spoznali, da je to bilo dobro vloženo, da sreča ob uspehu poplača ves trud. Čestitala je staršem za podporo in šoli Komel, na kateri je zborovsko petje od začetka zasedalo pomembno mesto. "Veselje do skupne kulturne dejavnosti in iskreno prijateljstvo sta veliko bo-

gastvo. Ne zapravljajte ga! Vaša naloga je biti ambasadorji slovenske glasbene kulture doma in po svetu". Predsednik SSO Walter Bandelj je podčrtal, kako je petje za našo narodno skupnost izredno pomembno in kako so prav mladi tisti, ki jim moramo za našo prihodnost posvečati še največ pozornosti. Za to "ekipno delo", ki je privedlo do imenitnega uspeha, je čestital dirigentoma, šoli in seveda staršem. Tako Mladinski kot Mešani mladinski pevski zbor Emil Komel sta na odru komorne dvorane - sicer v okrnjeni zasedbi, a kljub temu nič manj presenetljivo lepo - odpela po eno pesem. Bučno ploskanje je bilo zelo zgovorno. Ravnateljica in predsednik SCGV Komel sta podarila pevcem in zborovodjema bele majice z logotipom šole in ZSKP, vse navzoče pa povabila v bližnje prostore na slastno torto. / DD

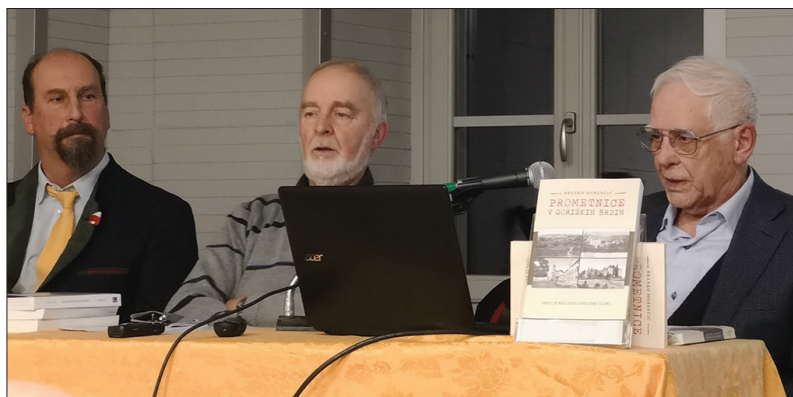
(več fotografij na www.noviglas.eu)

S 1. strani

Briška pričevanja ...

Zelje uprave so namreč restavracija vodnjaka iz tistega časa, ovrednotenje zidu pokopališča padlim na Valerišču in postavitev obeležja z imeni vseh padlih vaščanov.

Vili Prinčič, pravi strokovnjak za prvo svetovno vojno na naših tleh, je prisotnim najprej opisal življenje beguncev, ki so morali oditi z doma ob izbruhu vojne. Vojna se je pri nas začela nenadoma, saj je v začetku Italijo in Avstro-Ogrsko vezal pakt o nenapadaju. Avstrijci so bili takrat zelo šibki in niso bili v stanju brniti meje, zato so skrajšali obrambno linijo in jo speljali po Krasu vzdolž Soče. Števerjan in celotna Brda so tako Avstrijci prepustili

Italijanom in postavili obrambno linijo na Oslavju, ki je postalo eno najhujših bojišč soške fronte. Ljudje v Brdih so tako zapustili domove in šli v begunstvo. Itali-

jani so begunce poslali v Piemont, Toskano, Marke in mesta okoli Vezuva, tiste, ki so jih zajeli preblizu fronte in jih imeli za vohune, celo do Sicilije. Begunci, ki so zbežali na avstrijsko stran, so se zvečine ustalili na slovenskih tleh. Knjige o prvi svetovni vojni govorijo o bojih, napadih, protinapadih, žrtvah in ranjenih, a o usodi beguncev najdemo le nekaj vrstic. Prinčiču je bilo žal, da bi se zgodbe o beguncih izgubile, zato je pred leti kontaktiral takrat še živo teto iz Piemonta in strica z Oslavja, ki sta mu pričevala o takratnih dogodkih. V enem letu in pol je zbral kar 70 begunskih pričevanj in napisal knjigo *Pregnani*, v kateri je tudi veliko pričevanj Števerjanec. Ksneje je raziskovalec napisal tudi knjigo *V Brucku taborišču 1915-1918*, kjer opisuje usodo Slovencev, ki so odšli v Avstrijo oz. taborišče Bruck. V drugem delu posega je Vili Prinčič prikazal slike spomenikov prve svetovne vojne v naših krajih, ki jih je tudi opisal in zbral v knjigi *Neme priče vojnih grozot*, ki je izšla letos.

Raziskovalec, filatelista in zbiratelj razglednic Branko Morenčič je predstavil knjigo *Prometnice v Goriških Brdih pred in med prvo svetovno vojno*, v kateri je zbral več kot 130 fotografij iz takratnega časa. Morenčič je razkril, da ga je motilo dejstvo, da je bilo o Brdih zelo malo napisanega. Zbral je toliko podatkov o vojni v Goriških Brdih, da je gradiva preveč za eno knjigo, zato se je odločil, da se bo osredotočil na prometnice. Prisotnim je prikazal slike o nastanku novih cest in vojaških železniških prog, ki jih je ustvarila italijanska vojska v Brdih. Zanimive so tudi

slike ostankov tračnic po prvi svetovni vojni in kako so jih ljudje uporabljali na razne načine: pri gradnji hišnega stropa, latnika in kot nadomestilo zvonov na pol razdrtih zvonikov. Na koncu srečanja je spregovoril še Filippo Formentini, vaščan, ki več let zbira informacije in slike o Števerjanu med prvo svetovno vojno. Našel je zanimive slike vasi pred vojno in med njo. Skupaj s prisotnimi, pozornimi vaščani je opazil spremembe, ki jih je doživela vas med vojnimi grozotami in po njih. Prebral je tudi zanimive odlomke zapisov oficirja Angela Natalonija, ki je bil takrat v vasi in si beležil vojna dogajanja. Gospod Formentini je v zadnjih letih zbral tudi imena Števerjanec, ki so padli v prvi svetovni vojni. Seznam je prebral in pozval prisotne, naj mu sporočijo morebitne padle, ki jih ni še zabeležil, saj namerava ta imena vključiti v obeležje, ki ga bo po vsej verjetnosti postavila občinska uprava na začetku drugega leta.

Gospod Formentini je v zadnjih letih zbral tudi imena Števerjanec, ki so padli v prvi svetovni vojni. Seznam je prebral in pozval prisotne, naj mu sporočijo morebitne padle, ki jih ni še zabeležil, saj namerava ta imena vključiti v obeležje, ki ga bo po vsej verjetnosti postavila občinska uprava na začetku drugega leta.

Gospod Formentini je v zadnjih letih zbral tudi imena Števerjanec, ki so padli v prvi svetovni vojni. Seznam je prebral in pozval prisotne, naj mu sporočijo morebitne padle, ki jih ni še zabeležil, saj namerava ta imena vključiti v obeležje, ki ga bo po vsej verjetnosti postavila občinska uprava na začetku drugega leta.

Obvestila

Duhovnja sv. Ivana sporoča, da bodo v soboto, 1. decembra, ob 15. uri dalje v Močnikovem domu delali adventne venčke.

Večstopenjska šola v Gorici vabi starše na predstavitev šol in vrtcev. Obe srečanja bosta potekala na sedežu Večstopenjske šole v ul. dei Grabizio 38 v Gorici po naslednjem razporedu: v ponedeljek, 10. decembra 2018, ob 17. uri otroški vrtci; v petek, 14. decembra 2018, ob 17. uri nižja šola. Toplo vabljeni!

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v petek, 28. decembra, tradicionalno silvestrovanje z družabnim srečanjem v restavraciji Belvedere v Tricesimu (Videm). Vpisujejo do 20. decembra po tel. 0481-884156 (Andrej F.), 346-1206031 (Sonja K.), 0481-882183 (Dragica V.), 0481-78138 (Sonja S.). Prvi avtobus bo odpeljal ob 16.30 uri iz Gorice s trga Medaglie d'oro/Goriška z običajnimi postanki pri vagi blizu Pevskega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču. Drugi avtobus bo odpeljal ob 16.30 uri iz Doberdoba s postanki na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni do Pilošča, od koder bosta nadaljevala pot v Tricesimo. **Mešani pevski zbor Društva Unitri Nova Gorica** z zborovodjem Urošem Cejem vabi nove moške glasove: tenorje, baritone, base. Kontakt, pisarna društva na Erjavčevi ulici 4 od ponedeljka do četrta od 10. do 13. ure.

Zveza slovenske katoliške prosvete, Kulturni center Lojze Bratuž in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica razpisujejo 15. Priznanje Kazimir Humar. Predloge za priznanje je treba oddati do 31. decembra 2018 na naslov: Zveza slovenske katoliške prosvete - 34170 Gorica-Gorizia, Drevored 20. septembra, 85, s pripisom na

ovojnico: "Predlog za priznanje". "Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Cestitke

Mladinska gledališka skupina M+ društva F. B. Sedej iz Števerjana je na 31. Čufarjevih dnevih, festivalu ljubiteljskih gledališč, prejela za predstavo Baron sedi na veji nagrado "nova gaz" za kolektivno kakovostno delo vseh ustvarjalcev. Skupini M+ čestita Zveza slovenske katoliške prosvete.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 30. 11. 2018 do 6. 12. 2018)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 30. novembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studija 2.

Sobota, 1. decembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in ziljskem narečju.

Nedelja, 2. decembra: novovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 3. decembra (v studiu Stefania Beretta): Pravljica za lahko noč.

Torek, 4. decembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 5. decembra (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Trdno stoji brast - Izbor melodij.

Četrtek, 6. decembra (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Zadnji koncert iz niza Tango da Pensare

V petek, 30. novembra 2018, ob 21. uri bo v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž na sporedu zadnji koncert iz niza Tango da Pensare, ki praznuje letos 20. obletnico. Festival Tango da Pensare je nastal v Trstu leta 1998 pod okriljem Fundacion Astor Piazzolla in predsednice Laure Escalada Piazzolla, žene Astorja Piazzolle.

Naslov večera "Tango: glasba pesem & poezija" bo gledalce popeljal skozi različne izraze tanga: tango kot glasba, tango kot poezija in tango kot ples. Protagonisti večera bodo izkušeni poznavalci tega umetniškega žanra, ki že več kot dvajset let širijo in promovirajo tango po italijanskih krogih.

Ansambel sestavljajo argentinski bandeonist Dario Polonara, argentinski skladatelj in kitarist Adrian Fioramonti, tržaška pianistka Carla Agostinello, ki je obenem tudi ustanoviteljica in umetniški vodja revije Tango da Pensare, pevka in igralka Anna Maria Castelli, odlikovana z nazivom "Vitez italijanske republike" za dosežke na umetniškem področju, ter priznani igralec, režiser in avtor Vanni De Lucia. Na sporedu bodo skladbe Astorja Piazzolle, Manzija, Charla, Gardela, Lepere, Moresa, Discepola, Cobiana, Codicama in Fioramontija, nanje bodo ubrane koreografije plesalcev Marine Martin in Massima Michette. Ob 20. obletnici delovanja organizatorji nudijo brezplačen vstop na prireditev.

PEVMA SKD Hrast, "Spomini/Memorie"

Bogat in prijeten zborovski večer

Moški pevski zbor Penne nere iz Aoste je bil v soboto, 24. novembra, v pevski cerkvi protagonist bogatega in res prijetnega zborovskega večera z naslovom *Spomini/Memorie*, ki ga je priredilo SKD Hrast v sodelovanju s SKD Sabotin. Rdeča nit koncerta je bila spomin na prvo svetovno vojno. In vendar je večer prerasel v dogodek, ki je govoril o iskrenem prijateljstvu med ljudmi, ki

boljšanju vokalne tehnike, požrtvovalnosti, disciplina in izvizi novih zborovskih programov so "skupni imenovalec vsakega zborovskega sestava, na podlagi katerega se lahko gradi sodelovanje... Kakovosten in konstruktiven odnos lahko gradimo, samo če obstajajo trdni temelji". Zbor Hrast je vzpostavil veliko stikov, med drugim z zborom Penne nere, ki prepeva že 60 let. Sodelovanje sega v leto 2016, ko

ofenziv, bataljon njenih alpincev pa je bil soudeležen pri spopadih nedaleč od Sv. Gore na začetku 10. soške bitke, kjer je izgubilo življenje nekaj stotin mož, je še povedal Lavrenčič. S koncertom bi radi obudili spomin na nečloveškost bitk in trpljenje ranjenih in umirajočih vojakov z željo, da se nikdar več ne bi vrnili v podobne temne strani človeške zgodovine, je sklenil.

Po krajšem uvodnem poklonu MePZ Hrast pod vodstvom Hilarija Lavrenčiča in MoPZ Štmaver, ki ga vodi Nadja Kovc, je pod taktirko Marilene Alberti stopil pred oltar zbor Penne nere - nekaj nad 30 moških v rdečih majicah. Posebno simpatičen in zgovoren tenor je s primernimi besedami in mislimi marsikaj povedal o sestavi, katerega najmlajši pevec je star 19 let, najstarejši čez 80, in pa o večernem programu.

Eno pesem so zapeli v narečju patois, po eno v spomin na vse, ki so šli v vojsko, na vse, ki se iz vojne niso vrnili, na vse, ki so se sicer vrnili, pa rojstnega kraja niso spoznali, na družine vojakov, ki so čakale svoje drage. Navdušeno ploskanje so nagradili z dvema dodatkom.

DD

Štandrež / Ob 100-letnici 1. svetovne vojne
Odkritje spominskega obeležja

Novembra 1918 se je končala prva svetovna vojna, ki je zahtevala ogromno človeških žrtev in gmotne škode. Za naše kraje so bile najbolj krvave bitke na soški fronti, največ slovenskih fantov in mož pa je padlo na vzhodni fronti, kjer se je leta 1914 začela prva svetovna vojna. Ko je leta 1915 tudi Italija napovedala vojno Avstriji, se je Štandrež znašel na prvi fronti, saj so italijanske čete kmalu prišle do Soče, kjer Avstrija ni imela veliko vojaštva, saj se je večina bojevala na srbski in ruski fronti.

Ob 100-letnici konca vojne so na pobudo društva sKultura 2001 postavili ravno na bregu Soče spominsko obeležje, ki so ga odkrili in blagoslovili v nedeljo, 25. novembra. Prireditev se je začela s slovesno sv. mašo, ki jo je daroval župnik Karel Bolčina, na koru pa je s petjem obogatil bogoslužje mešani cerkveni zbor iz Škocjana pri Novem mestu.

Iz Škocjana je prišel poln avtobus, saj je omenjeno obeležje nastalo v tem kraju, kjer prireja-

jo kiparska srečanja. Leta 2015 so člani kamnoseške skupine iz Manč pri Vipavi, ki so izdelali že več del za sKulturo 2001, na tem srečanju izklesali iz ogromnih kamnov raznih oblik obeležje v spomin na vse žrtve prve svetovne vojne. Načrt je pripravil Jurij Smole. Pri oblikovanju umetniškega dela je sodeloval tudi domačin Franc Kocijan, ki je na

Foto DP

Marjan Breščak. Ob blagoslovitvi je domači župnik nagovoril številne prisotne in pripomnil, da je spominsko obeležje oddaljeno od vasi, kar spominja na oddaljenost naših vojakov od domačega kraja. Z molitvijo se je spomnil vseh žrtev vojn, ki vedno prinašajo samo smrt in razdejavanje. Zato si moramo vsi prizadevati za mir in sožitje. Vili Prinčič, dober poznavalec okoliščin, vzrokov in posledic vojne, je spregovoril o poteku vojne na goriškem območju soške fronte. Mešani pevski zbor Kulturnega društva Ignacija Knoblarja iz Škocjana, ki je pel tudi pri sveti maši, je nastopil pred obeležjem z dvema narodnima pesmima. Društvena folklorna skupina, ob spremljavi ansambla, pa je na trgu pred cerkvijo zaplesala venček narodnih. Otroci v narodnih nošah so prisotnim delili okusno tipično pecivo. Predstavniki Prosvetnega društva Štandrež Marko

Brajnik je gostom poklonil več publikacij o zgodovini Štandreža in kulturnem delu v vasi. V spodnjih prostorih župnijskega doma Anton Gregorčič so gostom ponudili kosilo, nato so se le-ti odpeljali v Kulturni center Lojze Bratuž, kjer so si ogledali zanimivo razstavo o beguncih v prvi svetovni vojni.

DP

foto dd

pripadajo različnim krajem in narodom, ki govorijo in pojejo v različnih jezikih...

Predsednik doberdobskega društva Cristian Lavrenčič je v uvodnem nagovoru poudaril, da so skupni koncerti, gostovanja in delitev izkušenj brez dvoma "pomembna šola za vsak zbor". Ljubzen do petja, želja po iz-

so doberdobski pevci obiskali prijatelje v Aosti; letos so se jim za "enkratno gostovanje" oddolžili tako, da so jih v soboto in nedeljo povabili v naše kraje. Vezna nit sobotnega večera je bila "glasbeni odmev ljubezni, grozot, trpljenja in pomanjkanja iz časa prve svetovne vojne". Aosta ni bila prizorišče bojev in

V MKI razstava ob 100. obletnici pisateljeve smrti Skodelica Cankarja

Neutrudni zbiralec Janez Janežič je v letu, ko se spominjamo največjega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja, v Meštni knjižnici Izola pripravil razstavo o življenju in delu tega velikega moža. V vitrinah si lahko ogledamo marsikaj: prve izdaje Cankarjevih knjig, nekaj prevodov v tuje jezike, bibliografijo njegovih del, članke iz različnih obdobjih, doprsne kipe, fotografije, pisma, značke, znamke, bankovce in pisemsko ovojnico s Cankarjevimi portretom, naslovnice njegovih knjig in časopisov iz tedanjega časa. Med dokumenti so zanimive tudi osmrtnice in napisi na venci, ki so mu jih prinašali na grob, med knjigami pa še delo Vesne Zadnik *Rodbina Ivana Cankarja*. Fotografije Ivana Cankarja, njegovih sorodnikov, prijateljev in sodobnikov spremljajo umetniške upodobitve in karikature, dodana je tudi fotografija pisateljeve posmrtni maske. Na letaku ene od slovenskih političnih strank je med drugim zapisano: "Mi pa imamo pravico do življenja! Zato bomo ostali zvesti besedam našega velikega pisatelja Ivana Cankarja *Mati - domovina - Bog*. Zato ne bomo segali po tuji komunistični učenosti, marveč ostali zvesti našemu jeziku, domači grudi in poštenosti". Ivan Cankar se je rodil 10. maja 1876 na Vrhniki. Bil je osmi od dvanajstih otrok. V

domačem kraju je končal osnovno šolo, nato se je vpisal na realko v Ljubljani. Z Dunaja, kjer je študiral slavistiko, se je za nekaj časa preselil v Sarajevo, nato pa se vrnil v Ljubljano. Poezijo je pisal in objavljala že v dijaških letih. Pesmi, balade in romance je objavil v svoji prvi pesniški zbirki *Erotika*, ki poleg Župančičeve *Čaše opojnosti* velja za začetek slovenske moderne. Kasneje je pisal prozo, romane, povesti, novele, črtice, dramska besedila, pa tudi književne kritike, feljtone, na pol literarna besedila, predavanja, razprave. V Ljubljanskem zvonu, mesečniku, ki je izhajal med 1881 in 1941, je objavil okrog 200 prispevkov, med njimi balado *Ivan Kacijanar*. Večkrat je objavljala pod psevdonimi. V svojih delih je kritiziral tedanje politične in družbene razmere. Cankar ni bil le odlični pisatelj, ki je, kot je zapisal njegov sodobnik, duhovnik in pisatelj Franc Saleški Finžgar, "gojil strastno ljubezen do nedosežene lepote in bogstva slovenskega jezika in ga proslavil tako, kakor ga ni še nihče pred njim", ampak se je tudi politično udeleževal. Bil je izjemen politični govornik in ljudski tribun, ki so mu povsod, kamor je prišel, prisluhale množice Slovencev. Velikokrat je nagovoril slovenske rojake v Trstu, zadnje predavanje z naslovom *Slovenci in Jugoslavlani* pa je imel leta 1913 v

Ljubljani. Med najbolj znanimi predavanji sta tudi *Slovensko ljudstvo in slovenska kultura* in *Očiščenje in pom-*

selja je Ivan Cankar, "naš prvi profesionalni pisatelj, javni intelektualc, ki ni nikoli tiho. Rad se prepira, zmerja, pljuva, četudi po svojih ljudeh. Največkrat upravičeno, ker so etično vprašljivi". Ena od razstavljenih fotografij prikazuje slovesno odkrit-

lajenje. Kot piše v sinopsisu filma *Tisoč bridkosti za eno uro ve-*

je spomenika Ivanu Cankarju. To se je zgodilo na Vrhniki, 10. avgusta leta 1930, do-

bro desetletje po pisateljevi smrti. Slovesnosti se je udeležilo na tisoče ljudi v narodnih nošah. Izvemo, da so o dogodku poročali vsi tedanji slovenski časniki, tako liberalni kot katoliški in tudi, da so "politiki v Ljubljani dvanajst let obljubljali postavitev spomenika, na koncu pa so ga postavili Vrhnici sami, ob izdatni pomoči izseljenjskih rojakov iz Amerike". Tako boljše razumemo tudi priloženo črno-belo razglednico z rdečim napisom "Cankarja se bojimo! Kip Ivana Cankarja, ki ga Ljubljana ni hotela". In zakaj naj bi se Ljubljana bala Cankarja? Ivan Cankar se je zavzemal za jezikovno in kulturno avtonomijo Slovencev v času, ko se je "vladajoča oblast raje podredila monarhističnim zahtevam Srbov", izvemo v enem od prispevkov. Njegova smrt je bila "skrivnostna" in "nihče si o njej ni upal odkrito govoriti, saj so bili vsi, ki so karkoli vedeli o tem, ustrašeni in utišani. Tedanje oblasti niso dovolile nobene preiskave", niti obdukcije. Danes nekateri raziskovalci ocenjujejo, da je šlo za politični umor. Pri tem se opirajo na dokumente, pisma, spomine in ustne izjave prič, dodaten dokaz pa so še rane od udarcev, vidne na posmrtni maski. Uradna razlaga je sicer bila, da je bil Cankar pijan in je padel po stopnicah ter umrl zaradi posledic padca.

Zanimivo je tudi pismo, ki ga je 11. februarja leta 1958 Franc Saleški Finžgar napisal Leopoldu Jurcu. Leopold Jurca je bil prošt in župnik v Pazinu in je v tamkajšnjem se-

menišču poučeval slovenske dijake. Ko so ga dijaki spraševali, ali se je Cankar pred smrtjo "spravil z Bogom", je Jurca o tem vprašal Franca Saleškega Finžgarja. Ta pa mu je odpisal: "Ko je Ivan Cankar hudo obolev, je bil pri njem njegov brat kanonik Karlo. Vem, da sta se tudi o tem menila, da si je bil Ivan tedaj res malo sposoben za razgovore. / ... / Ko pa je Ivan obležal v bolnišnici, sem ga tudi jaz obiskal. Mirno je ležal. Ko je zaslišal moj glas, se je potrudil, da je odprl oči in me takoj spoznal. Po kratkem uvodu sem ga vprašal, ali bi želel sveto odvezo. Dvignil se je v postelji, sklenil roke in truden rekel: Lepo prosim. Obudil je kesanje in jaz sem mu podelil absolucijo. Ganjen je vse to izvršil. Sodim pa, da je njegov brat že prej vse to opravil (če se prav spominjam). Moj spomin mi gine od dne do dne. Toliko lahko povem. Pisal pa o tem nisem. Saj razumete ljudi in čas. Lepo pozdravlja, Franc Saleški Finžgar".

"Človek obrača, Bog obrne", pravi slovenski pregovor. Res škoda, da se pri nas velikoduha, kot sta Prešeren in Cankar, na koncu spomnimo le še kot "navadnih pijančkov". Pije namreč marsikdo, in čeprav naj bi veljalo, da "vsak drugi Slovenec piše", ni veliko takih, katerih knjige je vredno vzeti v roke. In tudi ne veliko takih, ki za svoje ideale zastavijo življenje.

Če ne drugje, se lahko o vsem tem pogovarjamo vsaj ob "Skodelici kave".

Po pogovoru z Janezom Janežičem zapisala Špela Pahor

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (41)

Dimitri Tabaj

Rodbina Codelli (3)

Ljubljanskim frančiškonom je Avguštin I. daroval marmoren oltar, prav tako je daroval oltar goriški stolnici in Marijin oltar cerkvi sv. Ignacija na Travniku, pa tudi vodnjak na vrtu kapucinov. Ustanovil je bogate kanonikate v Ljubljani in Gorici. Leta 1747 je podaril cesarici Mariji Tereziji Habsburški palačo iz leta 1587 in zemljišče na Travniku, ki ju je kupil od grofov Kobenc, z namenom, da bi palača postala sedež nove goriške nadškofije, ki je nastala leta 1751 z ukinitvijo oglejskega patriarhata. Cesarica Marija Terezija mu je podelila pravico do izbire prvega goriškega nadškofa in tako je Avguštin I. izbral grofa Karla Attemsa, čeprav je umrl pred njegovim imenovanjem. Ob palači je dozidal kapelo: ko je leta 1749 umrl v Ljubljani, so ga v skladu z njegovo željo pokopali ravno v goriški nadškofijski kapeli (kot potrjuje tudi spominska plošča v Štepanji vasi pri Ljubljani, na kateri v latinščini piše: "Dominus de Thurn, Thurnau, Dobra-va. Fundator Archiepiscopatus et Praepositurae goritensis. Sepultus in sacello

episcopali Goritiae"). Od grofov Kobenc je kupil tudi posestvo in graščino iz 16. stoletja z obrambnim stolpom na griču v kraju Moš; dodal (ali obnovil) je še kapelo s krasnim oltarjem Vnebovzete, ki ga je kasneje daroval goriški stolnici (najdemo ga v kapeli na koncu leve stranske ladje, kjer hranijo tudi nagrobnik zadnjega goriškega grofa Lenarta, 1440-1500). Kapelica v Mošu hrani pomembno delo slikarja Joana Barzellinija, na katerem sta Števerjan in Gorica. Cesarica je Avguštinu I. podelila patronatsko pravico tudi v Mošu: rodbina Codelli je imenovala župnika v Mošu do leta 1960, ko se je tej pravici odpovedala (o tem priča plošča v tamkajšnji župnijski cerkvi). Posestvo v Mošu je omenjeno že v starejših virih, saj je v njem okrog leta 1100 umrla grofica Hedvika Spanheimska oz. Eppensteinska (oz. Hedvika iz Moša), ki ima v zgodovini naše srednjeveške države Karantanije prav posebno mesto, saj jo nekateri imajo za povezovalni člen med prvo in drugo vladarsko dinastijo ali vsekakor za eno najpomembnejših predhodnic Goriških grofov. Tu-

kaj ali v neposredni bližini je že v antiki stala rimska postojanka (nekateri trdijo, da je obrambni stolp dal zgraditi sam rimski cesar Justinijan), kasneje pa langobardska gastaldija z nekaterimi armanijami (leta 1968 so tukaj odkrili tudi langobardsko nekropolo). Kraj so v 15. stoletju opustošile beneške in turške čete. Osvobojen je bil leta 1523, po spopadu med Benetkami in Kambrejsko ligo. Z ženo Marjano je Avguštin I. imel dva sinova, Jožefa Antona II. in Franca. Franc je bil utemeljitelj družinske veje v Gorici in Mošu, imel je devet otrok, med temi tudi Petra Antona (1754-1822), stolnega prošta v Gorici, književnika, pesnika in zgodovinarja. Francetov vnuk Avguštin, tudi stolni prošt, je leta 1848 na učilišču ustanovil stolico za slovenski in italijanski jezik v 7. in 8. razredu; hranil je bronasti pečat goriškega grofa Henrika II. iz leta 1307, ki je za zgodovino našega mesta zelo pomemben, saj ravno preko njega vemo, kakšen je bil videz goriškega gradu v srednjem veku. Goriška veja Codellijev še obstaja in upravlja svoje posestvo v Mošu.

Tako kot je Franc utemeljitelj goriške veje, je Jožef Anton II. (1718-1795) ponovni začetnik ljubljanske po smrti prastrica Petra Antona I. Predstavnik ljubljanske veje so se uveljavili

li na Kranjskem kot župani, okrajni in deželni glavarji. Sin Jožefa Antona II. - Anton III. (1753-1832), pravnik - je bil od leta 1806 do leta 1809 glavar v Gorici. Leta 1809 se je umaknil v Ljubljano, kjer je postal župan v letih 1812-1813, torej v času ilirskih provinc ("Consul Labaci sub imperatore Napoleone", piše na spominski plošči na pokopališču v Štepanji vasi pri Ljubljani). Bil je vdan oblasti, a se je vselej poteoval za meščane. Leta 1813 je bil imenovan za intendanta Kranjske. Od leta 1814 do leta 1831 je bil okrožni glavar v Postojni.

Jožef Anton II. Codelli (1718-1795, avtor portreta je slovenski baročni slikar Fortunat Bergant, 1762), sin Avguštin I. Codellija, ponovni začetnik ljubljanske veje po smrti prastrica Petra Antona I. Jožef Anton II. je imel brata Franca, ki velja za utemeljitelja veje v Mošu.

Codellijev kanonikat v Ljubljani je ustanovil Peter Anton I. Codelli.

Od grofov Kobenc je Avguštin I. Codelli kupil tudi posestvo in graščino iz 16. stoletja z obrambnim stolpom na griču v kraju Moš; dodal (ali obnovil) je še kapelo s krasnim oltarjem Vnebovzete, ki ga je kasneje daroval goriški stolnici (najdemo ga v kapeli na koncu leve stranske ladje, kjer hranijo tudi nagrobnik zadnjega goriškega grofa Lenarta, 1440-1500).

Avguštin I. Codelli je od grofov Kobenc kupil tudi posestvo in graščino iz 16. stoletja z obrambnim stolpom na griču v kraju Moš pri Gorici.

Poleg graščine v Mošu je Avguštin I. Codelli zgradil (ali obnovil) kapelo s krasnim oltarjem Vnebovzete, ki ga je kasneje daroval goriški stolnici.

Smrt v umetniških vrstah

V večnost je odšla Tatjana Kralj

V petek, 17. novembra 2018, je na svojem domu v Ljubljani za vedno zatisnila oči sopranistka Tatjana Kralj. S svojim nenadnim odhodom je pustila veliko praznino in globoko žalost v vseh, ki smo jo poznali in cenili njeno plemenito osebnost. Rodila se je v Ljubljani leta 1932 v umetniški družini: oče Tone Kralj se je zapisal predvsem v zavest primorskih Slovencev, saj je tu deloval v najtemnejših časih fašističnega raznarodovalnega nasilja, mati

Mara Jeraj, slikarka, keramičarka in oblikovalka lutk, je izhajala iz glasbene in pesniške družine Jerajevih. Gospa Tatjana je odrasla v razburkanih časih, doživljala zapletena dogajanja med drugo svetovno vojno in po njej. V starem očetu, violinistu, koncertnem mojstru dunajske dvorne opere in filharmoničnega orkestra, Karlu Jeraju je našla priscrčnega mentorja, tako da je po študiju gradbene tehnike in glasbe v Ljubljani nadaljevala glasbeno izpopolnjevanje na

Dunaju. Tu so takoj opazili njen prodorni dramski sopran, ki ji je odprl vrata na mednarodna tekmovanja in delo v tujih opernih hišah. Začela je v Sarajevu z vlogo Violette v Verdijevi Traviati, nadaljevala v St. Gallenu v Švici, kjer je izvajala dela Offenbacha, Beethovna in Mozarta, štiri leta nastopala v Wuppertalu v Nemčiji v delih Wagnerja, Mozarta, Verdija, Čajkovskega, Offenbacha in drugih. Njene nastope je občinstvo sprejemalo z ovacijami, slavni dirigenti so jo vabili k sodelovanju. Leta 1972 pa se je kljub laskavi ponudbi za delo v Berlinu tudi zaradi svojih hčerk vrnila v Ljubljano. V ljubljanski operni hiši je doživela marsikatero grenko izkušnjo po latinskem reku 'nemo propheta in patria'. Vendar so ji tudi iz teh let ostali nekateri lepi spomini. Po upokojitvi se je Tatjana Kralj začela posvečati

Kraljeva kot Leonora v Trubadurju, (Wuppertal, 1971), arhiv družine

predvsem ohranjanju spomina na svoje pomembne sorodnike. Seveda je na prvo mesto posta-

vila dela očeta Toneta Kralja, predvsem njegove cerkvene stenske poslikave, ki jih je zob časa že močno načel. V ta namen je ustanovila in vodila Fundacijo Toneta Kralja za zbiranje sredstev v restavratorske namene. Posebno se je zavzemala za poslikave v cerkvah na Premu in v Avbru, ki sodijo, posebno prva, v slikarjevo najzgodnejše ekspresionistično obdobje. Zbirala je podatke o očetovih delih in bila neizmerno hvaležna za vsako novo spoznanje, vsak arhivski drobec. Po njeni zaslugi je pred kakim letom izšel tudi izbor pesniških del njene stare matere Vide Jeraj (Francice Vovk). Z veliko zavzetostjo je zbirala in ohranjala dela skladatelja Lucijana Marije Škerjanca (soproga njene tete violončelistke Oli Jeraj); ustanovila je tudi istoimensko fundaci-

jo, da bi ta dolga leta zapostavljeni skladatelj dobil pravo mesto v slovenski glasbeni zakladnici. Navdušenje, vztrajnost, optimizem in vera v uspeh, tudi v zapletenih trenutkih, so izžarevali iz vsakega pogovora z njo. Čeprav je v življenju in poklicu doživela veliko težkih preizkušenj, ponižanj, razočaranj, je ohranila izreden občutek za pravičnost, odgovornost, spoštovanje in resnico, imela je veliko ljubeče srce. Naj počiva v miru! Spomin nanjo bomo najlepše počastili, če bomo podpirali njeno začeto delo pri ohranjanju naše skupne kulturne dediščine, imenitnih in enkratnih del njenega očeta, s prispevki za Fundacijo Toneta Kralja (Ustanova za ohranjanje umetniške dediščine, Gerbičeva 11, 1000 Ljubljana, Tel. 01 283 43 60. Žiro račun 50106-678-000-0710593. Matična št. 1349456000. Davčna št. 24187259.

V. K.

Kratke

Schwentnerjeva nagrada Tinetu Logarju

Na odprtju 34. Slovenskega knjižnega sejma so Tinetu Logarju podelili Schwentnerjevo nagrado, najvišje slovensko priznanje za posebne dosežke v knjigotrstvu in založništvu. V utemeljitvi piše, da je Logar s svojo nadstandardno uredniško odličnostjo v težavnih letih za slovensko založništvo "dokazoval, da je še vedno mogoče marsikaj izpeljati". Logarja so knjige začarale že v otroških letih, sčasoma pa je zrasel v literarnega hedonista. Kot svetovalec za slovenščino na Zavodu za šolstvo je sprva urejal berila, učbenike in drugo strokovno gradivo. V začetku 90. let je prav tam ustanovil Založniški center, nato ga je pot prek Državne založbe Slovenije, Prosvetnega delavca in Cankarjeve založbe vodila do Mladinske knjige. V Mladinski knjigi se je Logar izkazal z vodenjem in izvedbo najzahtevnejših projektov. Logarjev uredniški opus premore več kot 2000 enot, med katerimi so leksikalni projekt Slovenika, luksuzni likovni monografiji Neskončni Leonardo in Večni Michelangelo, monumentalna zgodovinska dela Slovenska novejša zgodovina in Jutova Povojna Evropa ter cela vrsta drugih pomembnih del slovenskih avtorjev in ne nazadnje serija izjemno odmevnih političnih biografij. Poleg tega je Logar vso svojo delovno dobo, ki jo je sklenil kot vodja programa Cankarjeve založbe, deloval tudi kot lektor. Kot še piše v utemeljitvi, je Logar s svojo "nadstandardno uredniško odličnostjo vsa ta leta, ko se je slovenska založniška pokrajina krčila in zapirala sama vase, dokazoval, da je še vedno mogoče marsikaj izpeljati, tudi velike stvari - če človek le ve, kaj in kako". Tako se Logar vpisuje med duhovne potomce Lavoslava Schwentnerja, velikega slovenskega založnika in knjigotržca, po katerem je nagrada poimenovana. Priznanje Slovenskega knjižnega sejma pa je na odprtju prejelo Društvo slovenskih pisateljev (DSP). Priznanje so mu organizatorji sejma podelili za dolgoletno sodelovanje pri pripravi in izvedbah osrednje slovenske knjižne prireditve.

Nagrada Radojke Vrančič prevajalki Sari Virk

Nagrada Radojke Vrančič, ki jo Društvo slovenskih književnih prevajalcev (DSKP) podeljuje za posebno uspele prevode leposlovnih, humanističnih in družboslovnih besedil iz tujih jezikov v slovenščino prevajalcem, starim do 35 let, je prejela Sara Virk. Nagrado so ji namenili za prevod dveh del, Drugo nebo Maria Benedettija (Mladinska knjiga, 2017) ter Zgodbe, basni, utrinki Augusta Monterrosa (Cankarjeva založba, 2017). Nagrado so ji izročili v sklopu Slovenskega knjižnega sejma. Kot piše v utemeljitvi, Sara Virk omenjenih knjig ni le prevedla, ampak je tudi naredila izbor iz obsežnega opusa obeh avtorjev in napisala spremno besedo. Urugvajski pesnik Benedetti (1920-2009), eden najbolj branih avtorjev latinskoameriškega prostora, pa tudi eden najbolj vsestranskih in plodovitih, saj je izdal okoli 40 pesniških zbirk, več knjig kratke proze, romanov, dram in esejev, je bil doslej v slovenščini presenetljivo znan samo po romanu Hvala za ogenj. Narediti izbor iz tako obsežnega, raznovrstnega, jezikovno in slogovno na videz preprostega, a ravno zaradi tega zagotovo toliko bolj zahtevnega opusa, je še pred začetkom prevajanja nevhvaležno opravilo, kakršno je potem seveda tudi prevajanje avtorja, ki si je želel biti preprost in jasen, razumljiv in dostopen, tudi aktivističen, a nikakor površinski in estradno všečen. Precej drugačni, čeprav morda kdaj pa kdaj celo podobni, sta delo in prevajalski izziv gvatemalskega, nekoliko pa tudi honduraškega in mehiškega, velemojstra kratke in najkrajše zgodbe Monterrosa (1921-2003). Za oba bi bilo mogoče reči, da videz lahкотnosti, ljudskosti, razumljivosti obenem velja in vara. Komisijo so sestavljali Nada Grošelj (predsednica), Drago Bajt, Aleš Berger, Matej Hriberšek in Majda Kne.

Nagrada mira

Letošnja dobitnica je Stanislava Chrobakova Repar

L iterarno nagrado mira za leto 2018 prejme slovaška in slovenska ustvarjalka Stanislava Chrobakova Repar. Žirija jo je nagradila za bogato in vsestransko kulturno delovanje, posebej na področju književnosti, kjer je v slovenski kulturni prostor vnesla nov pogled na umetniško izražanje. S svojim književnim, prevajalskim in literarnovednim prispevkom je pesnica, pisateljica, prevajalka, literarna kritičarka in znanstvenica, urednica in založnica Stanislava Chrobakova Repar vtisnila markanten pečat slovenski kulturi zadnjih dveh desetletij. Spričo lastne primarne "drugosti" in "drugačnosti" je z napornim in vztrajnim prebijanjem in prebitjem v nov prostor pokazala na pomembnost in hkrati na relativnost vsakršne ukoreninjenosti, udomačenosti in mejnosti, ob tem pa v svojem izvornem prostoru opazno uveljavila slovensko književnost, piše v utemeljitvi. S svojimi literarnokritičnimi esei ter prozo in poezijo je v slovenski kulturni prostor vnesla nov pogled na umetniško izražanje in

"kljub ženskam neprijaznemu okolju vztrajala in ohranila pokončno držo". Stanislava Chrobakova Repar, rojena leta 1960 v Bratislavi, je študirala filozofijo in estetiko ter literarno vedo. Na Slovaškem je bila zaposlena kot znanstvena raziskovalka. Leta 2001 se je preselila v Ljubljano, kjer ves čas intenzivno sodeluje s KUD Apokalipsa. Od leta 2009 je samozaposlena v kulturi. Na Univerzi v Novi Gorici je habilitirala za docentko literature, raziskovalno je sodelovala z Mirovnim inštitutom, literarnokritičsko s Festivalom Pranger, v zadnjih letih piše za Radio ARS in ponovno za slovaški Radio Devin. Leta 2013 je soustanovila in konceptualno zasnovala ženski odbor Slovenskega centra Pen Mira, ki ga je v prvem letu vodila, in leta 2017 ustanovila literarno društvo Fraktal na Slovaškem ter istoimensko literarno revijo. Piše v slovaščini in slovenščini, doslej je izdala 25 avtorskih knjig in obsežnih ekspertiz ter 25 knjižnih prevodov. Večkrat je sestavila, uredila in objavila ob-

sežne revialne izbore slovenske književnosti in filozofije. Za slovenski prostor je bila glavna urednica dvojezične antologije *Sto let slovaške književnosti / One Hundred Years of Slovak Literature* (2000). V zadnjih letih je na Slovaškem oz. v slovaščini objavila pesniško zbirko *Echochoecho* (2013), knjigo 34 pogovorov *Existencialy I* (2014), dvojezično bibliofilsko izdajo foto-haiku *Senca povezav* (2017, skupaj z Ladom Jakšo),

pred izidom sta zbirki literarnih premišljanj in ginokritike. V Sloveniji oz. slovenščini so nazadnje izšli njeni pesniški zbirki *Obešanje na zvon* (2014) in *Rau-ma Blues* (2018), dvojezična zbirka haikujev *Fabrika porcelana* (2014) ter esejistični zbirki *Agonija smisla* (2015) o kulturnih politikah in politikah spola ter *Inicijacije ali književnost onkraj vidnega* (2018) o reprezentacijah ženske diskurzivnosti v literaturi. Na Slovaškem je prejela dve nagradi za literaturo in literarno kritiko, v Sloveniji je bila nominirana za nagrado Marjana Rožanca (2016) in Pretnarjevo nagrado (2017). Leta 2014 se je uvrstila med ženske, ki navdihujejo Evropo v okviru projekta, ki ga vodi Eige - European Institute for Gender Equality. Nagrado mira od leta 2013 podeljuje ženski odbor Slovenskega centra Pen Mira za izjemne dosežke na področju literarne ustvarjalnosti in celostne osebnostne drže. Žirijo so sestavljali Martina Ožbot kot predsednica ter člani Marko Golja, Alenka Jensterle Doležal, Jerneja Jezernik in Bogomila Kravos. Letošnje nominirane so bile še Maja Gal Štromar, Polona Glavan, Jana Kolarič, Darja Korez Korenčan, Mirana Likar Bajželj, Patricija Šašek, Tina Vrščaj in Dušanka Zabukovec, so sporočili iz odbora.

TKS / Predstavitev knjige Begunec nikdar Izviren spominski zapis

P ri tržaški založbi Mladika je pred kratkim izšla publikacija *Begunec nikdar*, v kateri je avtorica Bojana Daneu Don ovekovečila svoja bogata spoznanja in spomine v pisni obliki. Gre za izviren spominski zapis o begunski preizkušnji, ki jo je doživela avtorica v mladih otroških letih med obdobjem fašističnega režima in druge svetovne vojne. Daneu Donova se je rodila v slovenski družini na Dolenjskem. Že njeni starši so se pred fašizmom umaknili v kraljevino Jugoslavijo in se v tistem obdobju večkrat preseljevali: z Vrhniko, iz Maribora, Črnomlja, Beograda, Bočarja in nazadnje po letu 1945 ponovno na rodno Primorsko. Predstavitev knjige je bila v četrtek, 15. novembra, v Tržaškem knjižnem središču TS

360. Poleg avtorice sta na dogodku sodelovala tudi prof. Jože Pirjevec in urednica Mladike Nadia Roncelli. Daneu Donova je pojasnila, da je bil njen oče učitelj, ki je moral po prvi svetovni vojni zapustiti Trst in kot številni Slovenci oditi v Maribor. Ko so v prestolnico slovenske štajerske dežele vkorakali nemški vojaki, so učitelja aretirali. Bojana Daneu Don se v knjigi spominja nemške okupacije, aretacij, begunstva in krvoločnih dogodkov, ki so zaznamovali njeno življenje in zgodovinsko obdobje. Povod za nastanek publikacije je bila oddaja Luane Grilanc na valovih Radia Trst A, v kateri je gošpa Daneu Donova sodelovala kot intervjuvanka. Po mnenju zgodovinarja Jožeta Pirjevca je publikacija izredno

Foto damj@n

zanimiva, kajti v njej so objavljene otroški, zgodnji spomini avtorice. "Nenavadno je, da se avtorica na zelo natančen in prodoren način vsega zelo dobro spominja. Ta dogajanja so zaznamovala leta narodnoosvobodilnega boja, vse do konca vojne". Avtorica je povedala, da je po prihodu v osvobodjeni Trst ostala razočarana, kajti sijajna leta starega Trsta so bila že zdavnaj mimo. Zgodovinar Pirjevec je v uvodu v knjigo zapisal: "Osebe in kraji si sledijo z vrtoglavi-

tempom, avtorica pa jih našteva in pripoveduje, kot da bi se zgodba dogajala danes, s smislom za detajle in natančne opise ljudi, njihove značajske poteze in osebne zgodbe, sredi zgodovinskih dogodkov, ki so zaznamovali usodo Evrope". Bojana Daneu Don pravi, da to knjigo poklanja predvsem mladim, ki po njenem mnenju niso dobro seznanjeni z dogodki, ki so se pripetili med vojno in po vojni, in se odločajo za pristope, ki ne stremijo k sožitju in miru.

MAN

Opčine / Cerkev sv. Jerneja

Recital sakralne glasbe

V petek, 23. novembra, je bil v župnijski cerkvi sv. Jerneja na Opčinah na sporedu koncert v organizaciji Slovenske prosvete in Društva Finžgarjev dom. Številna publika je prisluhnila vrhunskemu nastopu svetovno znanega peva Luke Debeveca Mayerja, ki se je prvič po dvajsetih letih ponovno predstavil na Opčinah. Luka Debevec Mayer se je rodil v Argentini slovenskim staršem. Umetniški čut mu je bil tako rekoč položen v zibelko, saj so bili

pevskih talentov: junija letos smo lahko na koncertu, ki ga je prav tako organizirala Slovenska prosveta, v tržaškem gledališču Verdi prisluhnila izvrstnim Bernardi in Marku Finku. Večer z Lukom Debevcem Mayerjem je bil torej še ena odlična priložnost, da spoznamo umetniško nadarjenost argentinskih Slovencev.

Na petkovem recitalu je Luka Debevec Mayer arije in pesmi tako slovenskih kot tujih avtorjev prepletel z govornimi mi-

Foto Maver

njegovi starši nadarjeni umetniki: mama Marica Mayer je bila amaterska igralka in režiserka, oče Lojze pa zborovski pevec. Luka je že kot 27-letni mladenič začel nastopati v svetovnem gledališču Colon v Buenos Airesu, kjer se je preizkusil že v petdesetih različnih vlogah. Pevsko kariero razvija z nastopi v najprestižnejših južnoameriških dvoranah z vodilnimi orkestri. Štiri leta zapored je bil izbran kot najboljši pevec iz Argentine. Debevec se je v sklopu pevskih festivalov ali samostojnih turnej že večkrat predstavil tudi v Evropi. Pred kratkim je izdal svojo prvo zgoščenko, ki je sad petindvajsetih let turnej s sakralno glasbo, predvsem po Sloveniji in zamejstvu. Petkov recital sakralnih arij in pesmi v openski cerkvi predstavlja eno izmed prvih postojank v sklopu turneje za predstavitev nove zgoščenke, ki nosi naslov *V živi spomin*. Kot je po koncertu sam povedal, mu je zelo pri srcu, da se je po dolgih letih lahko spet predstavil med zamejskimi Slovenci, saj se tukaj počuti zelo domače.

V slovenski skupnosti v Argentini se je izoblikovalo veliko

slimi, ki so nastop povezale v zaokroženo celoto. Publika je bila naravnost očarana nad njegovim mogočnim basovskim glasom in širokim pevskim razponom. Kot je povedala Lučka Peterlin Susič, ki se je v imenu organizatorjev po koncertu pevcu uradno zahvalila, se je cerkev na trenutke kar tresla od njegovega petja. Pri nekaterih, bolj nežnih skladbah, pa je znal preiti tudi v pianissimo, da je vsa cerkev zadrževala dih. Ob koncu takih skladb je sledilo nekaj trenutkov tišine, preden je publika "planila" v bučen aplavz. Da bi lahko še kdaj sodeloval v koncertu, si je ob koncu marsikdo nabavil zgoščenko, prijazni izvajalec pa je bil vsem pripravljen podeliti avtogram.

Na klavir in orgle je Debevec spremljal Diego Licciardi, vrhunski dirigent, pianist, organist in skladatelj iz Buenos Airesa, ki peva večkrat spremlja na recitalih in projektih sakralne glasbe, tudi na evropskih turnejah. Licciardi je posebej za Lukov glas napisal mašo za bas in klavir, ki bo doživela krstno izvedbo v letu 2019.

Mojca Petaros

DSI / Gosta dr. Ivan Čuk in dr. Aleks Leo Vest o sokolih

Dejstvo, da je bil Sokol del OF, je samo mit

Prevarani sokoli so več kot petsto strani zajetna knjiga izpod peresa športnih delavcev in pedagogov na Fakulteti za šport Univerze v Ljubljani dr. Ivana Čuka in dr. Aleksa Lea Vesta, ki sta se poglobila v arhive, preučevala spomine in pričevanja ter življenjepis članov komunistične partije, da bi prikazala delo Sokola na Slovenskem v času med obema vojnama in njegovo ukinitve. Knjigo sta predstavila v Društvu slovenskih izobražencev, večer je vodil Ivo Jevnikar.

Pred več kot desetimi leti sta se lotila sokolov, ko sta bila na znanstvenem posvetu o Viktorju Murniku, starosti sokolov, ki je za slovenstvo naredil veliko. Takrat sta se vprašala, zakaj so bili sokoli ukinjeni, če so bili tako pomembni in soustanovitelji Osvobodilne fronte? Poglobila sta se v partijske arhive, da bi razumela, kaj govorijo levi sokoli o sebi. Knjiga je znanstvena monografija, in kot je dejal dr. Aleks Leo Vest, nima zveze s politiko: "Skušala sva se držati dokazljivih virov. Iskanje resnice v Sloveniji je res težka naloga, a lahko samo to pripelje do sprave". Material sta uredila kot potekajočo revolucije, in sicer po posameznih fazah.

Dr. Ivan Čuk se je najprej zaustavil pri oblikovni plati knjige, ki ima provokativno naslovnico, saj je na njej upodobljen kragulj, ki sodi v družino jastrebov, ne pa

sokol. Kragulj je napadalen, pod pazduho pa ima vtetoviran srp s kladivom, saj so esesovski vojaki imeli vtetovirano krvno skupino, da se je vedelo, kam sodijo. Rdeča nit knjige pa je, da velja sa-

edini legitimni predstavnik in zastopnik, ki podpisuje dokumente. Zanimivo je, da po sovjetski revoluciji pride v Kraljevino Jugoslavijo veliko ruskih migrantov in beguncev in jih

Foto damj@n

mo to, kar je napisano s krvjo, kar so razmišljali sokoli, ki so bili podrejeni komunistom. Ključno vprašanje se glasi - zakaj je bil Sokol ukinjen po drugi svetovni vojni, če je bil ustanovni člen OF? Dr. Čuk je najprej razložil sokolsko misel med obema vojnama, to je vzgojo, ki vpliva na štiri vrste vzgoje: telesno, moralno, narodno in demokratično. Če katerakoli od teh vzgoj zmanjka, to ni več sokolska vzgoja. Sokol je bil v Kraljevini Jugoslaviji pravno zelo urejena organizacija. V njihovi knjigi so urejene pravice in dolžnosti zveze, pravila župe, društva itd. Uradni predstavniki Sokola so bili staroste -

upoštevajo za enakopravne člane Sokola.

Kakšen pa je bil odnos Komunistične partije do Sokola? Poimenovala ga je za fašistično organizacijo in ga je do leta 1932 hotela uničiti s propagandnimi in napadalnimi akcijami. Najbolj pomemben dokument je bil v partijskem arhivu iz decembra 1932. Naredili so analizo, kaj predstavlja Sokol: je odlična organizacija, ker ima veliko denarja, ima mladino, na katero se lahko vpliva preko vzgojnih sredstev, je narodno zavedna in odprta za nove ideje. Ugotovili so tudi, da bi lahko partija z lahkoto prevzela sokolsko organizacijo.

Prve komunistične člane sokolov so zaprli in jih takoj obsodili, ko so jih odkrili. Odmeven je bil celjski proces. Vodstveni kadri sokolske organizacije so se takrat zavedali, da je nekaj narobe in jih hoče nekdo prevzeti. Bilo je namreč veliko infiltracij v ljubljanski in novomeški župi. Kogar so označili za komunista, je šel na proces. Avtorja sta v delu, ki je izšlo pri Študijskem centru za narodno spravo, pokazala, da v OF niso vstopili sokoli, temveč nekaj posameznikov, ki so se odločili v okviru OF sodelovati

pri izvedbi stalinistične revolucije. Sistematično so izkoriščali narodno zavest v sovražno nastrojenost proti oblastem, vzgajali so mladino v komsomolskem duhu in vnašali politiko v društveno okolje; polarizirali so članstvo ter izbirali primerno ideološko vodilje vaditelje. Zadnji cilj je bil prevzem Sokola na Taboru. Na taborskem procesu, ki je trajal štiri mesece, so dokazali, koga je treba izključiti iz društva.

Legalni Sokoli so ustanovili Sokolski svet in Sokolsko legijo. Ko so se želeli priključiti k OF, niso našli skupnega jezika o tem, kakšna naj bo bodoča skupna država. Komunistični sokoli so 8. julija 1945 pripravili Zbor slovenskih sokolov. Nanj so lahko prišli le delegati s partijskim dovoljenjem ter se samoukinili. Dejstvo, da je bil Sokol del OF, je torej samo mit.

Dr. Čuk in Leo Vest sta v treh letih temeljitega dela pregledala 15 tisoč življenjepisov preživelih komunistov, od teh naj bi bilo 1.200 članov sokolske organizacije.

Metka Šinigoj

Tržaško knjižno središče Ivan Rudolf – Predstavitev zbornika

V petek, 23. novembra, so v Knjižnem središču v Trstu premierno predstavili nov zbornik ob 120. obletnici rojstva Ivana Rudolfa (1898–1962), ki je izšel pod okriljem Muzeja novejšega zgodovine Slovenije.

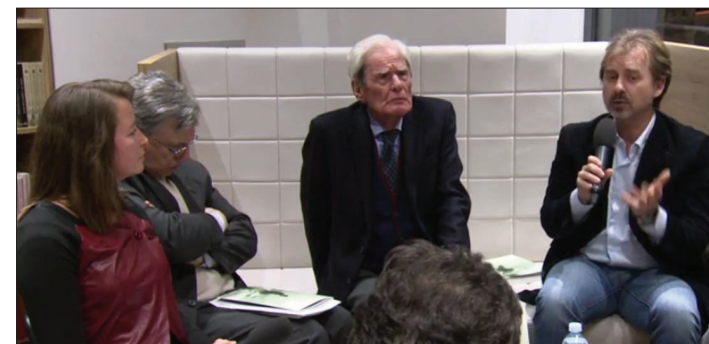
Avtorica in urednica zbornika Irena Uršič je med predstavitvijo poudarila, da tega zbornika ne bi bilo brez treh dejavni-

kov. "Prvi je zapuščina Ivana Rudolfa, ki jo je Ivanov sin Saša Rudolf podaril Muzeju novejšega zgodovine Slovenije in je tako postala del nacionalne kulturne dediščine. Vsi pri našem muzeju smo zelo hvaležni za to obogatitev", je dejala.

Uršičeva je poudarila, da je drugi pomemben vidik izkazano sodelovanje dvajsetih piscev, ki so ključni raziskovalci Rudolfove zapuščine. Med njimi so ugledne osebe, ki so Saša Rudolfa tudi osebno poznali. Tretji dejavnik, ki je omogočil izid te publikacije, pa je finančna podpora Ministrstva za kulturo.

Predstavitev zbornika, ki je kronološko zasnovan, je zamišljena kot sprehod. Ivan Rudolf je bil eden osrednjih primorskih liberalnih narodnjakov, ki so svoje življenje med Primorsko, Ljubljano, Bližnjim vzhodom in Afriko namenili protifašističnemu in protinacističnemu delovanju med obema svetovnima vojnama in med drugo svetovno vojno. Edinstveno delo je opravil na afriških tleh, kjer je pod okriljem Jugoslovanskega odbora iz Italije in s podporo Britancev zbral okoli 4.500 ujetnikov, večinoma primorskih Slovencev, in med njimi elito slovenskih padalcev misij britanskih tajnih služb.

Prispevki v zborniku so plod raziskovalcev, med njimi emi-

nentnih imen, ki že vrsto let odstirajo tuje in slovenske vire in z raziskavami širijo vedenje o vseh razsežnostih primorskega antifašizma. Med pisci so tudi osebnosti s Tržaškega, ki so Ivana Rudolfa bolj ali manj osebno poznale. In navsezadnje s prispevkoma o očetu spregovorita hči Neva Rudolf Gaberšček in sin Saša Rudolf. Prav Saša Rudolf je Muzeju novejšega zgodovine Slovenije po razstavi Prekomorci leta 2014 podaril izjemno dokumentarno in fotografsko zapuščino svojega očeta. Že dobera obravnava v zgodovinske delih je v obsežnem zborniku še zlasti poudarjena.

Avtorjev, ki so se z veseljem odzvali sodelovanju pri pisanju zbornika, je točno dvajset; to so: dr. Gorazd Bajc (o Jugoslovanskem odboru iz Italije in kraljevem gardnem bataljonu), dr. Mira Cencič (o TIGRU), Rafko Dolhar, ddr. Damir Globočnik (o časopisu Bazovica v Kairu), Ivo Jevnikar (o Rudolfovem delu v Egiptu in povojnem Trstu), dr. Milček Komelj (o umetniškem ustvarjanju), Ivo Kralj, Marij Maver, Saša Martelanc, Boris Pahor, dr. Jože Pirjevec (o odnosih z Britanci), Jurij Rosa (o Rudolfovi družini

Učenicovih v Vrabčah), Neva Rudolf Gaberšček, Saša Rudolf, ddr. Marija Stanonik (o zaslugah za slovensko besedo v Afriki), mag. Marko Štepec (o Rudolfu med prvo svetovno vojno), Drago Štoka, dr. Blaž Torkar (o pripadniku narodne straže in borcu za severno mejo), dr. Jerca Vodušek Starič (o patriotu obveščevalcu) ter urednica publikacije Irena Uršič, ki je pozornost usmerila na dediščino spominov in fotografskih posnetkov.

Na predstavitvi je bilo poleg najavljene predavateljev, Bajca, Štoke, Jevnikarja, prisotnih še veliko drugih avtorjev prispevkov Rudolfovega zbornika. Na večeru so osebne spomine na Rudolfa podali Rafko Dolhar, Drago Štoka, Ivo Kralj in Marij Maver.

Rudolfov sin Saša je med predstavitvijo razkril, da je očeta spoznal šele, ko je bil star sedem let, prej je z mamo samo molil pred očetovo fotografijo. Saša Rudolf se je zavedal, da je z darovanjem očetove zapuščine Muzeju novejšega zgodovine Slovenije zagotovil večjo vidljivost tej zgodovinski tematiki in nadaljnje varovanje teh dragocenih dokumentov.

MAN

SSO in SKGZ zahtevata obvezno znanje slovenščine vzgojiteljev v slovenskih vrtcih v Trstu

Slovenska kulturno-gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij v zaskrbljenosti spremljata dogajanje na Občini v Trstu v zvezi s predlogi novega pravilnika za tržaške občinske vrtce. Skrbi nas predvsem usoda treh slovenskih vzgojnih središč, in sicer vrtca, ki deluje v sklopu Dijaškega doma, ter vrtcev Oblak Niko in Modri delfin. Prvotni predlog spremembe pravilnika, ki ni predvideval obveznega znanja slovenščine za vzgojitelje v treh navedenih vrtcih, je de facto ukinjal slovenske občinske vrtce v Trstu.

Zaskrbljena nas med drugim tudi položaj, ki ga v novem pravilniku dobivajo slovenski vrtci. Doslej so obstajali namreč kot ločene slovenske sekcije vrtcev s specifičnimi predpisi. Predlog novega pravilnika pa ukinja poleg obveze, da obvlada kader slovenščino, tudi njihovo avtonomijo, saj je govor le o nekaterih slovenskih sekcijah, za katere niso izpostavljeni nobeni pogoji.

Ne nazadnje pa je mimo predlogov sprememb pravilnika ta poziv tudi priložnost, da omenimo dosledne težave s kadri, ki so stalnica v funkcioniranju slovenskih občinskih vrtcev v Trstu. V preteklih letih se je namreč pogosto dogajalo, da so odgovorni občinski uradi v te strukture nameščali

osebje, ki ni obvladalo slovenskega jezika. Ob tovrstnih predlogih smo prepričani, da bo tržaški župan znal primerno reagirati in opravljati vlogo garanta za slovensko narodno skupnost v Trstu, kot jo je doslej. Prepričani smo tudi, da bo ob navedenem dogajanju znal prepričati tržaški občinski svet tudi z argumenti in dogovori, ki jih je ob številnih stikih sklenil s predstavniki naših ustanov. Prav tako verjamemo, da bo znal uveljaviti tudi zagotovila, ki jih je v preteklih dneh podal diplomatskemu predstavniku Republike Slovenije v Trstu. Slovenska narodna skupnost v Italiji je okrog tega vprašanja enotna. Prepričani smo namreč, da je slovenski jezik temeljni element obstoja in razvoja manjšinske skupnosti, ki ima po zakonskih predpisih pravico do izražanja v svojem jeziku. Vrednost našega prepričanja pa je še krepkejša ob dejstvu, da gre za otroke in njihove družine. Iz tega razloga podpiramo vsa prizadevanja staršev otrok, ki so v preteklih tednih izrazili svoje nelagodje ob dogajanju, ki prinaša v tem nelahkem trenutku dodatno napetost med različnimi komponentami našega mesta.

Walter Bandelj, predsednik SSO
Rudi Pavšič, predsednik SKGZ

ZCPZ / Pesem jeseni 2018

Lep, tradicionalen nastop tržaških zborov

Zveza cerkvenih pevskih zborov in Slovenska prosveta sta tudi letos, že 53., organizirali revijo odraslih zborov *Pesem jeseni 2018*.

Priljubljena pevska revija je bila v dvorani frančiškanske skupnosti ob cerkvi sv. Marije Velike v Trstu. Kot zanimivost naj povemo, da je bila starinska stavba, v kateri je bil koncert, v 18. stoletju sedež pomorske šole, ki jo je dala zgraditi cesarica Marija Terezija.

Prisotne je na začetku pozdravila predsednica Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta Rossana Paliaga. "Dovolite, da se zahvalim patrom frančiškanom iz cerkve sv. Marije Velike, gospodu Mariju Maverju in msgr. Francu Vončini za prisotnost in podporo", je dejala.

Paliaga je spomnila, da se bliža adventni čas in z njim tudi tradicionalna revija *Nativitas*. Predsednica je podala še misel, vezano na minulo praznovanje Ma-

tere Božje zdravja. "V tej cerkvi smo pred kratkim praznovali slovesnost Svete Marije Zdravja. Naj vas ta blagoslov zdravja

Pevci so pod taktirko Jana Bana zapeli *Oblaki so rudeči*, Danevo *Sveto noč*, *Pojdemo na prejo Brede Šček*, ki jo je zbor izvedel

Foto damij@n

spremlja med prazniki, da bi vedno lepo zapeli na vseh adventnih in božičnih koncertih", je dodala.

Večer je povezovala Klara Kravos, ki je najprej povabila na oder pevce MePZ Sv. Jernej z Opčin.

ob 125. obletnici avtoričine smrti.

Moška vokalna skupina Lipa iz Bazovice se je pod vodstvom Anastasie Purič predstavila s pesmimi *Dobar večer ljuba dekle*, *Planinska roža* ter *Smo fantje z*

vasi. Sledila sta Združeni mešani pevski zbor Repentabor pod vodstvom Andreje Gerželj Breščič ter Ženski pevski zbor Prosek-Kontovel pod vodstvom Marka Štoke.

Vokalno so se izkazali pevci MePZ iz Mačkolj, ki jih vodi dirigent Matej Lazar. Pevski zbor si je zaslužil bučen aplavz za izvrstno izvedene pesmi *V okolici tržaški*, *Pohojena travca* in slovensko ljudsko *Gularja sen tiela jmiat*.

MePZ Skala-Slovan iz Grograde je pevski program izvedel ob klavirski spremljavi Paola de Cristinija. Pevci so izvedli Foersterjevo *Pevce*, *Avsenikovo Viharnik vrh gora* ter *Oči boje lavan-de Denisa Maričiča*.

Predzadnji pevski zbor je bil devinski MoPZ Fantje izpod Grmade; pevci so pod taktirko Hermana Antoniča ubrano zapeli *Na poljani*, *Razstanek in O večerni uri*.

Pevski večer je sklenila Ženska pevska skupina Barkovlje s pesmimi *Le pridi, le pridi, sem sam doma*, *Kraška jesen in Ne čakaj na maj*. Ob klavirski spremljavi Simona Kravosa je ženski pevski sestav vodila Aleksandra Pertot.

MAN

Okrogla miza Knjižnice Dušana Černeta

Italijanski poklon Alojzu Rebuli

V četrtek, 22. novembra, je Knjižnica Dušana Černeta v palači Gopčević v dvorani Bobi Bazlen priredila okroglo mizo v italijanskem je-

tina Clerici.

Uvodoma je pozdravila gospa Gabriella Norio v imenu eno leto starega Julijskega knjižničnega sistema, ki združuje 27

Zakonca Zora Tavčar in Alojz Rebula sta knjižnici Dušana Černeta zaupala pomembno število knjig in revij iz domače knjižnice, ki zdaj tvorijo fond Knjižnice Zore Tavčar in Alojza Rebule.

Med večerom je predsednik Černetove knjižnice Ivo Jevnikar pojasnil, da je knjižnica na podlagi deželnega projekta iz leta 2011 v sodelovanju z založbo San Paolo iz Milana izdala v italijanščini tri Rebulova dela. "Tokrat smo izbrali en roman, da bi bralci spoznali njegovo leposlovno plat, potem zbirko teoloških meditacij *Smer nova zemlja* in zbirko Rebulovih esejev, predavanj, referatov in člankov, ki jih je sam napisal v italijanščini za italijansko publiko. To je tudi izvirna knjiga, ki je v slovenščini še nimamo", je poudaril Jevnikar.

Marija Pirjevec je med predavanjem povedala, da za Rebulo, ki ga je fašistični režim oropal pravice izobraževanja v slovenščini: "Materni jezik ni bil le izrazno sredstvo, ampak sredstvo za izražanje narodne pripadnosti in samobitnosti". Univerzitetni profesor in literarni kritik Elvio Guagniani je poudaril neprecenljiv doprinos, ki

ga je Alojz Rebula zapustil tukajšnjemu prostoru na štiričrtni različnih kultur. "Njegov prispevek tako italijanskemu kot slovenskemu svetu je zelo velik, pomagal nam je razumeti, kaj pomeni biti Slovenec v Trstu in kaj biti Italijan v tem mestu. To je avtor, ki je v svojih publikacijah zapisal pretresljiva pričevanja o narodnem zatiranju, zapustil pa nam je tudi sijajne strani, s katerih odseva izjemna človečnost. Vedno je poudarjal pomembnost dojetja smisla človekovega življenja in bivanja v tem kompleksnem trenutku", je povedal.

Na srečanju je sodelovala tudi literarna prevajalka Martina Clerici, ki se je literarnemu ustvarjanju Alojza Rebule približala v študentskih letih, ki je na tržaški prevajalski šoli napisala diplomsko nalogo o Rebulovih novelah. Clerici je povedala, da je pisatelj Rebulo vzljubila preko univerzitetne profesorice Marije Pirjevec. "Zelo težko ga je prevajati, ker gre za pisatelja, ki ga označujeta izjemna kultura in poglobljeno znanje. Tudi njegov jezik je stilistično zelo izbran in izoblikovan".

MAN

Foto damij@n

ziku o pred kratkim preminulem pisatelju Alojzu Rebuli. Na okrogli mizi z naslovom Alojz Rebula in njegovo književno delo so spregovorili Elvio Guagniani, Marija Pirjevec in Mar-

knjižnic. Knjižnica Dušana Černeta je s podporo omenjenega Julijskega knjižničnega sistema poskrbela za izid nekaterih Rebulovih del v italijanskem jeziku.

Praznično v Praprotru

Izšla je knjiga o preteklosti vasi

Čeprav je Praprotr zaradi geografske lege in bogate vinogradniške dejavnosti ena izmed najbolj prepoznavnih vasi tržaškega Krasa, je o njegovi preteklosti pričalo malo besedil. Vse do danes, ko je na pobudo Društva vaške skupnosti ob 700-letnici prve omenbe vasi in 70-letnici postavitev spomenika padlim to vrzel zapolnila etnologinja Jasna Simoneta. Na predstavitvi knjige z naslovom *Praprotr*, ki je bila v petek, 23. novembra, v osmici Zidarič sredi vasi, je avtorica v pogovoru s kustosinjo v Slovenskem etnografskem muze-

ju, Polono Sketelj, razčlenila vsebino dela. To je zahtevalo temeljito obdelavo zbranih virov, kar ni bilo lahko. Praprotr je bil v preteklosti tako vezan na Šempolaj - tudi zato ker ni imel lastne cerkve -, da je skorajda neopazno šel skozi stoletja. A življenje v vasi je bilo tako kot v sosednjih vaseh. Kot je poudarila Polona Sketelj, avtoričina nekdanja mentorica na univerzi, je monografija zgodba o posebnosti, različnosti in podobnosti vasi in vaščanov. Jasna Simoneta je

Foto damij@n

namreč delo zasnovala na zgodovinski umestitvi vasi od prazgodovine do srede 20. stoletja, ko pripoved zaživi tudi v pričevanju vaščanov, ki bralca pospremitjo v polpreteklo in sedanje življenje tega kraškega roba. Domačini so se v nelahkih okoliščinah okle-

pali zemlje in njej zaupali svoje vinogradniške želje.

Pred predstavitvijo knjige, na kateri je devinsko-nabrežinska županja Pallotta v imenu uprave izročila prispevek za delo, so v kleti rezidence Gruden, le nekaj metrov stran od osrednjega dogajanja, odprli fotografsko razstavo. Posnetki o življenju, šegah in navadah v Praprotru izhajajo iz Magajnovskega fonda in družinskih predalov vaščanov. Kot je poudarila predsednica društva Pia Cah, sta razstava in knjiga namenjeni mlajši generaciji vaščanov. Poznavanje preteklosti je namreč neomajen kamen, kraški kamen, ki ga izruvamo iz zemlje, da bi zgradili hišo spomina.

Obvestila

Slovensko pastoralno središče vabi slovenske vernike na adventno predavanje Marija v duhovnosti papeža Frančiška; predaval bo stolni župnik in dekan v Kopru dr. Primož Krečič. Predavanje bo v četrtek, 29. 11. 2018, ob 20. uri v Šentjakobskem kulturnem domu, ulica Concordia 8.

V petek, 30. novembra, s pričetkom ob 18.00, bo na sedežu Centra za okoljsko urbano vzgojo v Sveitoivanskem parku, v ulici Weiss 14, dvojezično srečanje o pomenu naših medijev za skupnost. Vstop je prost. Prisrčno vabljeni!

SPD Krasje in Glasbena matica vabita na koncert zboru Tabora mladih pevcev Primorske pod vodstvom Petre Grassi, ki bo v soboto, 1. decembra, ob 18. uri v dvorani Konservatorija G. Tartini v Trstu. Glasbeni dogodek ima podporo ZSKD, Urada vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu in Konservatorija G. Tartini ter pokroviteljstvo Generalnega konzulata RS v Trstu.

Gledališki vrtiček vabi v nedeljo, 2. decembra, na predstavo Pika piše sv. Miklavžu v izvedbi gledališke skupine Enostavno prijatelji. Prva predstava bo na sporedu ob 16. uri, druga ob 17.30. Za animacijo bo poskrbel ŠC Melanie Klein. Otroke bo po vsaki predstavi obiskal sv. Miklavž. V dvorani Marijinega doma pri Sv. Ivanu, ul. Brandesia 27.

Področni svet za Trst in Milje vabi še posebno mestne vernike na pobožnost molitve rožnega venca (tudi v slovenščini) na praznik Brezmadežne, v soboto, 8. 12.

2018, ob 11.30 na trgu Garibaldi pri stebri z Marijinim kipom.

Na praznik Brezmadežne, v soboto, 8. 12. 2018, ob 16. uri bo v kapeli Marijinega doma v ul. Risorta 3 slovesen blagoslov s shodom članic Marijine družbe Marije Milostljive, ob sodelovanju pevcev združenega pevskega zbora ZCPZ - vabljene vse Marijine častilke in častilci.

Področni svet Pastoralnega središča za Trst - Milje in Vincencijeva konferenca vabita ob prihajajočem Božiču na obisk gostov v domu za starejše ITIS, ul. Pascoli 31, v torek, 11. 12. 2018: v cerkvi v I. nad. (z dvigalom na oddelek Margherita, nato levo) bo ob 16.10 molitev rožnega venca, nato ob 16.30 sv. maša, ki jo bo daroval g. Tomaž Kunaver ob somaševanju g. Klemena Zalarja, sodelujejo pevci zbora ob Sv. Vincencija, skavti in skavtinje - po maši prijateljsko druženje.

Darovi

Za rojansko glasilo Med nami darujeta Lizeta Janežič 10 evrov in Marija Zanevra 10 evrov.

Za Novi glas: v spomin na draga Marka Stavarja in Ireno Žerjal daruje Davorin Devetak 50 evrov.

Misijonski krožek Rojan je prejel: Za slovenske misijonarje: Misijonski odsek Mačkovijske 2.300 evrov.

Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948

Code BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29 34135 Trst

Zgonik / Lep praznik za celotno skupnost

Srebrna poroka zakoncev Žbogar

Družinski praznik je lahko tudi praznik za širšo skupnost. Osebo veselje, ki je priložnost za liturgično češčenje in zahvalo ljubemu Stvarniku za vse milosti, ki nam jih dodeljuje, pa je tudi priložnost, da se ta milost širi in oplaja prisotne. Te misli so nas navdajale v torek, 20. novembra, ko smo se zbrali v starodavni, mali podružni cerkvi sv. Urha v Samatorci, ob srebrni poroki Marine Milkovič in Dimitrija Žbogarja, ki so s svojimi tre-

družbe izrednega pomena. Za praznično vzdušje v cerkvi je poskrbel Družinski zbor Mavrica, pri katerem sodelujejo tudi Žbogarjevi in ki v Zgoniku pogosto sooblikuje nedeljske maše s petjem duhovnih popevk. Od ustanovitve ta instrumentalno-pevska skupina sodeluje tudi na dekanijskih revijah cerkvenih zborov ter skuša z različnimi pobudami poživiti pastoralne priložnosti v župniji.

Srebrna poroka družine Žbogar iz Samatorce je bila posredno

mi otroki, Petrom, Veroniko in Tino, želeli med večerno mašo, v občestvu s sorodniki, prijatelji in drugimi farani, obnoviti tudi svoje poročne obljube. Domači župnik, g. Jože Markuš, je v homiliji lepo izpostavil misel, da so podobni dogodki priložnost, da se tudi prisotni otroci polno zavejo pomena zakonkega življenja in še globlje dojemajo vrednoto družine, ki je kot osnovna celica vsake

priložnost, da smo tudi kot župnijska skupnost doživeli nekaj spodbudnega, se še bolj povežemo in lahko tako obogatimo bolj zavestno pričakujemo bližnji prihod goriškega nadškofa, msgr. Redaellija, ki bo v kratkem obiskal našo župnijo, da bi lahko skupaj na čim bolj učinkovit način obdelali številne pastoralne in organizacijske izzive, ki so pred nami.

SK

S 1. strani

V Benečijo na ...

Publikacija je ob 75-letnici Kobariške republike spisal predsednik Fundacije Poti miru v Posočju in soustanovitelj Kobariškega muzeja, Zdravko Likar. V njej opisuje zgodovino širšega osvobojenega ozemlja v času druge svetovne vojne, ki je nastalo takoj po kapitulaciji Italije, obsegalo pa je Posočje do Gorice, Benečijo in Rezijo, sedež in center dogajanja pa je bil Kobarič. Kobariška republika je, kot je poudaril avtor, trajala pičlih 52 dni, bila pa je pomembno zgodovinsko poglavje za Primorsko, Benečijo in Furlanijo. Knjigo je občinstvu predstavil Giorgio Banchig, o njej pa je spregovoril tudi avtor sam.

Tretje novembrsko srečanje je bilo namenjeno pravljicam in mitom iz Terske in Nediških dolin. Tokrat je občinstvo lahko

po bližje spoznalo dve pomembni deli o bogatem ljudskem izročilu na območju Be-

nila Zuljan Kumar. Naj omeni mo, da je prva res bogata in zanimiva antologija številnih pripovedk, legend, navad in vero-

vanj z območja, ki sega od Subida, Mažerol in Čenebole, vse do Prosnida in Barda. 172 zgodb je napisanih v terskem narečju in italijanščini, gre pa za bogato ustno izročilo, ki se je ohranilo vse do danes, tako da se je prenašalo iz roda v rod. V knjigi *Krivopete* avtorica Barbara Ivančič Kutin pripoveduje o osebnem srečanju, spoznavanju in razumevanju bajnih ženskih figur, za katere je sicer slišala že v otroštvu na Bovškem, poblize pa se je z njo seznanila ravno ob razisko-

valnem delu v Benečiji ter ob knjigi Ade Tomasetig, v kateri je kar 47 različnih zgodb o krivopetah. Zadnje srečanje ob knjigi, aperiitivu in prigrizku je bilo namenjeno kulturnemu delavcu in raziskovalcu beneškega narečja in izročila Paolu Petricigu. Živa Gruden in Miran Košuta iz Trsta sta spregovorila o njevski zbirki člankov *Scrittura*, za izdajo katere sta poskrbela Študijski center Nediža in Alvaro Petricig. Gre za bogato, obsežno zbirko člankov o jeziku,

narečju in pisavi le-tega, ki so bili sicer že objavljeni v Novem Matajurju. V njih se avtor zavzema za pravilno pisanje nediškega narečja s slovenskim črkopisom, ugotavlja njegov kulturni in družbeni pomen ter ga obravnava kot enakovrednega knjižnemu jeziku. Obenem pa poudarja, da ne smemo nasedati političnim zavajanjem in pozabiti, da je beneško narečje le eno izmed najbolj zahodnih slovenskih narečij in da je z materinščino tesno povezano.

MoPZ Srečko Kumar iz Kojškega v Goriških Brdih Srebrn na zborovskem tekmovanju v Pragi

Na začetku novembra je Moški pevski zbor Srečko Kumar, ki prihaja iz Kojškega v Goriških Brdih in prepeva

iz Kojškega. Srečko Kumar je med drugim postavil temelje glasbeni šoli na Obali, bil pa je tudi eden odločilnih pri snovanju glasbene-

priča strokovno žirijo in dosegel srebrno priznanje. Prejel pa je tudi posebno nagrado za najboljšo izvedbo obvezne Smetanove skladbe, ki jo je nato še enkrat zapel na zaključnem slavnostnem koncertu ob podelitvi priznanj in nagrad v prekrasni dvorani Državnega gledališča v Pragi pred skoraj 900 pevci.

Moška vokalna skupina je dosegla še eno visoko priznanje, in sicer v

kategoriji ljudske pesmi, v kateri tekmujejo prav vsi zbori, prijavljeni na tekmovanje Praga Cantat. V tej kategoriji se je zbor predstavil z izključno slovenskimi ljudskimi pesmimi v priredbah slovenskih skladateljev, zlasti Primorskih. Med njimi so bile rezijanska *Tana sarte* v priredbi Pavleta Merkuja, *Luba vigred se rodi* enega najpomembnejših sodobnih slovenskih skladateljev, Lojzeta Lebiča, pa tudi priredba enega najvidnejših goriških skladateljev, Patrica Quaggiata, *Ko lani sem tam mimo šel* ter *Tri Istrske* Alda Kumarja. Moški pevski zbor Srečko Kumar je žirijo prepričal z dobrim programom ter lepim in homogenim zvokom. Predvsem pa je naredil vtis iz izbranimi slovenskimi ljudskimi pesmimi, ki so zborovsko tekmovanje v Pragi zagotovo vsebinsko bogato dopolnile. Zbor je tako dobil še ustno pohvalo češkega žiranta za predstavitev in seznanitev tako žirije kot zborov in poslušalcev z odlično sodobno slovensko zborovsko ustvarjalnostjo.

Metka Sulič

pod dirigentskim vodstvom Bogdana Kralja, dosegel enega izmed večjih uspehov v svoji zgodovini. Na 32. mednarodnem zborovskem tekmovanju in festivalu Praga Cantat 2018 v Pragi je v konkurenci številnih vokalnih sestavov, prihajajočih iz 13 različnih držav z vsega sveta, osvojil v dveh različnih kategorijah tako srebrno kot tudi zlato priznanje.

Moški pevski zbor Srečko Kumar že 40 let združuje okrog 20 pevcev iz Brd, od Kožbane do Cerovega. Ime nosi po posebni in izjemni glasbeni osebnosti, ki je prihajala

ga šolstva na Goriškem. Delovanje zbora se je od leta 2015, ko je vodenje prevzel Bogdan Kralj, spremenilo, saj se vokalni sestav, ki pevce združuje v ljubezni do petja in skupnega druženja, navadno ni udeleževal zborovskih tekmovanj. V letu 2018 pa so se odločili, da sprejmejo ta izziv.

V kategoriji moških zborov je na tekmovanju Praga Cantat vokalni sestav s skladbami Jacobusa Galusa (*Vae Nobis*), Franza Schuberta (*Die Nacht*), Zorka Prelovca (*Bela breza*) in z obvezno skladbo Bedricha Smetana (*Veno*) pre-

SDGZ in SERVIS pripravljena na nov izziv Obvezno izdajanje e-računov v letu 2019

S 1. januarjem 2019 bo postalo obvezno elektronsko izdajanje računov (faktur) za vsa podjetja v Italiji. Informatsko opremljena oz. usposobljena podjetja lahko uredijo to v lastni režiji. Zakonodajca predvideva, da se podjetja lahko tudi poslužujejo posrednikov za zadostitev tej novi obveznosti, ki bo revolucionarna glede na dosedanji način izdajanja, zbiranja in arhiviranja knjigovodskih listin na osnovi papirja. Podjetja bodo lahko izdajala elektronske račune (e-račune) v formatu XML z osebnim računalnikom ali preko mobilne aplikacije (pametnega telefona ali tablice), posredniki pa bodo poskrbeli za prenos e-računov na davčni urad (agencijo za prihodke). Preko posrednikov se bo upravljati tudi tok pasivnih oz. prejetih e-računov. S povezavo na določene spletne strani bodo podjetja imela vpogled v lastne izdane in prejete e-račune, katere bo možno tudi tiskati v PDF formatu.

V zadnjih časih oglašujejo mnogi ponudniki na tem področju, zlasti

velika IKT podjetja za upravljanje in shranjevanje datotek "v oblaku" (cloud). Za upravljanje in elektronsko arhiviranje računov sta se aktivirala in usposobila tudi Slovensko deželno gospodarsko združenje in servisno podjetje SERVIS doo-srl, ki že dalj časa opravlja svetovanje na tem področju in usmerja podjetja k najbolj racionalni izbiri. Agencija za prihodke je za pošiljanje e-računov uvedla poseben informacijski sistem izmenjave: t. i. "Sistema di Inter-scambio" - SdI. Uvedba novega obveznega sistema prinaša precej komplikacij pri pošiljanju in upravljanju "aktivnih" računov, se pravi izdanih računov za prodajo blaga ali storitev. Vzporedno bo tudi prišlo do velikega toka "pasivnih" računov, ki jih podjetja prejmejo od dobaviteljev. To lahko privede, v primeru, da se podjetja ne odločijo za ponudnika, do napolnitve njihovih nabiralnikov certificirane elektronske pošte (PEC), saj je to kanal, preko katerega javne uprave komunicirajo s podjetji. In pride do neprijetnih situacij, ko

ne bomo mogli več dobivati ali sprejemati ne certificirane pošte, ne elektronskih računov.

Za rešitev teh težav je predvidenih več možnosti in ponudb glede na različne profile in potrebe podjetij: od količine upravljanjih računov do načina izdajanja e-računov, za fizične osebe in podjetja ali za račune javnim upravam (fatture-PA), od elektronskega arhiviranja do upravljanja gotovine in banke za izdane ali prejete račune. Vzpostavitev novih elektronskih knjigovodskih postopkov bo na razpolago preko raznih aplikacij, ki delujejo na pametnih telefonih, na tabličnih in navadnih računalnikih. Za informacijo o novih postopkih upravljanja je na razpolago tudi več demonstrativnih videoposnetkov, najbolj koristen pa je seveda sestanek z usposobljenim osebjem, ki sledi novi storitvi. S klicem na pristojno službo SDGZ-SERVIS v Trstu (tel. 04067248) in Čedadu (tel. 0432730153) lahko določite termin za sestanek. V kratkem bo slovenska stanovska organizacija skupaj s podjetjem Servis priredila javno srečanje o tej temi; vse člane SDGZ, stranke in morebitne interese po poziva, da se najprej zanimajo na sedežih in podružnicah SDGZ-Servis o vseh novostih, ki so predvidene po prvem januarju.

Katja Ferletič

TAKI SMO (61)

Black Friday - nakupovalni praznik, ki vzmernirja tudi nas

Petek, 23. novembra, je bil t. i. "Black Friday" oz. črni petek. To je uradno dan po zahvalnem dnevu, t. i. "Thanksgiving Day", pomembnem prazniku v angleško govorečih deželah, ko se ljudje zahvaljujejo drug drugemu za dejanja ali besede, in je pomemben del predvsem ameriške kulture. Prav tako je tudi Black Friday postal zelo pomemben dan v ZDA, zadnja leta pa tudi pri nas.

S "črnim petkom" se začne obdobje mrzličnega božičnega nakupovanja, med katerim trgovci nudijo blago s popusti in po izredno ugodnih cenah. Za "črni petek" veliko trgovin izjemoma odpre svoja vrata že v zgodnjih jutranjih urah, ko množica ljudi, ki je prespala celo na pločnikih pred izložbami, navali v trgovino v upanju, da si lahko po znižani ceni prilasti zadnji model telefona, televizijo, plašč ali celo poročno obleko. "Črni petek" je s časom prevzel globlji socialni in gospodarski pomen, postal je ekonomski kazalnik o potrošniških zmogljivostih Američanov, tako da ga tudi finančni analitiki podrobno preučujejo. Po ZDA se je "Black Friday" uveljavil tudi v Evropi in drugod po svetu, obstaja pa veliko teorij o tem, kako je nastala ta tradicija in zakaj se tako imenuje.

Zaslugo za prvi "črni petek" naj bi imeli direktorji ne-nyorske veleblagovnice Macy's, ki so leta 1924, v petek po zahvalnem

dnevu, organizirali pisan prevod, da bi spodbudili ljudi k božičnim nakupom. Od tedaj dalje je vsako leto na črni petek večje število trgovcev uvedlo popuste na svoje blago. Nekateri trdijo, da se je pojem "Black Friday" prvič pojavil v 60. letih v mestu Filadelfia (Pennsylvania, ZDA), a imel je predvsem negativen pomen, saj so ameriški policaji tako preimenovali petek po zahvalnem dnevu, ko je za tekmo footbala med ameriško vojsko in ameriško mornarico - "Army vs Navy" v mesto navalilo izredno število ljudi, kar je povzročilo zastoje na cestah in vseplošno zmedo. Vsako leto je bil ta petek "črni petek" za policaje, ker so se morali soočiti z vznemirjeno množico po cestah in trgovinah. Pojem pa se je kmalu razširil tudi drugod, tako je tudi New York Times leta 1975 označil ta dan kot "najbolj nemiren dan v letu za nakupe in promet", seveda v negativnem smislu. Da bi trgovci bolje izkoristili ta dan in mu dali vabljivo, pozitivno podobo, so ga celo skušali preimenovali v veliki petek - "Big Friday", a ker marketinška poteza ni bila učinkovita, so si v 80. letih izmislili novo zgodbo o njegovem nastanku. Trgovci so svojim strankam povedali, da se črni petek imenuje tako iz proračunskih razlogov, saj označuje dan, ko so končno začeli poslovati z dobičkom, ki so ga v svoje računovodske knjige beležili s črno barvo - do tega petka naj bi poslovati z izgubo in račune beležili z rdečo barvo ("red to

black concept"). Zgodba je gotovo izmišljena, a dejstvo je, da pogostokrat prodaje v božičnem obdobju veliko pripomorejo k pozitivnemu koncu letnega poslovanja podjetij.

V zadnjih letih se je pojavil še en mit, ki daje posebno grozljivo zasnovano tradicijo "črne petka" in zatrjuje, da so v 19. stoletju lastniki bombažnih plantaž na jugu ZDA lahko na ta dan kupili sužnje po znižani ceni. V bolj zapletenih različicah zgodbe je poudarjeno, da so se bogati lastniki zemljišč po dnevu zahvale začeli pripravljati na zimo z nakupom nove delovne sile za trdo delo na poljih, pri tem pa so izkoriščali ugodne ponudbe trgovcev črnopoltnih sužnjev. Teorij je veliko. Ne smemo pa pozabiti, da za angleško govoreče narode pomeni "črni petek" še veliko drugega: študenti tako imenujejo dan, ko imajo navadno končne izpite, za kristjane je dan Kristusovega križanja, za ekonomiste je zgodovinski dan velikega finančnega šoka oz. grozljivega padca cene zlata, ki ga je ameriška borza doživela v petek, 24. septembra 1869, po katerem je veliko ljudi izgubilo vse svoje posestvo. Za večino ameriškega prebivalstva pa je postal Black Friday zgolj dan za nakupovanje.

Da bi še posebno spodbudili prodajo, so si v zadnjih letih trgovci izmislili celo "črni teden", z ugodnimi popusti in posebnimi ponudbami, ki stopijo v veljavo že v ponedeljek pred črnim petkom.

V Evropi se je ta navada uveljavila še posebno z nastopom interneta in spletnih trgovin, saj je splet popolnoma združil svet, tako da so spletni trgovci leta 2005 uvedli celo "Cyber Monday" oz. ponedeljek, namenjen digitalnemu nakupovanju. "Kibernetski ponedeljek" je prvi ponedeljek po črnem petku in je namenjen predvsem nakupovanju elektronskih in visoko tehnoloških predmetov. Danes se online popusti dejansko začnejo že v petek in se nadaljujejo čez vikend do ponedeljka in poslužujejo se jih vse velike spletne trgovine, ki nudijo elektronsko, modo ali design.

Pred leti smo po televiziji šokirani gledali, kako v Ameriki skupine odraslih, zrelih ljudi prenočijo na pločnikih pred veleblagovnicami in na črni petek, ob odprtju vrat, ko se komaj zdani, nemudoma in agresivno planejo med trgovinske police in iščejo zaželjeni predmet. Gledali smo dnevnik in se čudili, da se lahko ljudje prerivajo, zmerjajo in prepejajo za telefonček ali obleko po znižani ceni, da lahko popusti spremenijo navadne ljudi v neusmiljene plenilce. Paziti moramo, da ne bomo Američane prav v vsem posnemali in da, s širjenjem globalizacije, ne bomo postali tudi mi ozaveščene žrtve potrošništva, čeprav nas tudi zgodba o Pepelki uči, da nam lahko lep par čevljev popolnoma spremeni življenje, če jih kupimo po znižani ceni, pa je še toliko boljše!

Nekdanji begunci v Argentini vabljeni, da se vrnejo v domovino

Deklaracija o migrantih, zaskrbljenost in protesti!

Razmere in odnose v Sloveniji so v preteklih dneh zaznamovali nova dejstva in dogodki, ki gredo v prid obema opcijama v politiki. Vlada si je povečala samozavest s sporazumi o rešitvi plačnih zahtev in groženj s stavko dela uslužbenecv javnega sektorja in z odobritvijo dodatnih dodatkov vsem upokojencem v Sloveniji. Le-teh pa je že več kot 650.000. Tudi premier Marjan Šarec je pridobil nekaj dodatnega priznanja in prestiža v delu splošne javnosti in delu politike, ker je, vsaj za zdaj, obrzdal trenja v vladi, zlasti tista, ki jih je povzročila ministrica Alenka Bratušek. Na drugi strani političnega prizorišča pa opozicija ohranja in nemara tudi povečuje svojo vlogo in delež v družbi in državi. To predvsem zaradi obnavljanja sodelovanja med Slovensko demokrasko stranko, Novo Slovenijo, krščanski demokrati in Slovensko ljudsko stranko, ki jo ponovno vodi Marjan Podobnik. Vse tri stranke politične desnice so dosegle podporo in uspeh na zdajšnjih lokalnih volitvah. Udeležba volivcev ni bila okoli 40 odstotkov, kot so sprva napovedovala poročila z volišč in volilnih štabov strank,

ampak je znašala nad 50 odstotkov. Slovenska demokrasko stranka je v prvem krogu volitev prejela 16,73 % oddanih glasov in 537 mandatov v občinskih svetih, kar je največ med vsemi političnimi strankami in volilnimi gibanji v državi. Nova Slovenija-krščanski demokrati je prejela 6,39 % glasov in 176 mandatov v občinskih svetih, prenovljena Slovenska ljudska stranka pa je prejela 6,21 glasov volivcev in bo v novih občinskih svetih imela 218 mandatov, to je sedežev.

Navedeno pa seveda pomeni samo eno plat, tisto najbolj ugodno in pomembno, dogajanja v Sloveniji in njeni politiki. Trenja in spori med strankami in vrhunskimi politiki se namreč nadaljujejo in jim ni videti konca, vse pod oznako demokracije. V prvem krogu lokalnih volitev so župane izvolili v 156 občinah, medtem ko bo v 56 občinah potreben drugi krog. Ta bo v nedeljo, 2. decembra. Najbolj ostra soočenja med kandidati za nove župane potekajo v mestnih občinah Maribor, Koper in Nova Gorica. Janez Janša, predsednik SDS, je ob oceni izidov lokalnih volitev menil, "da Slovenija še ni

prebujena, se pa drami. Kadar se zgodi, da politična levica uspeva, pa Slovenija stoji, tava ali pa se celo premika nazaj". Med dogodki tekoče kronike zelo odmeva spopad mnenj o tolmačenju globalnega

sporazuma Združenih narodov o migracijah. Opozicija je prepričana, da gre za dogovor in obvezo mednarodne skupnosti o enakem ravnanju z zakonitimi in nezakonitimi migranti. Ti bi lahko svobodno, nemoteno in brez ovir potovali čez meje vseh držav, s tem pa uničevali tudi istovetnost, kulturo, vrednote, pa tudi način življenja

slovenskega naroda. Vlada zavrača predlog opozicijskih strank, da bi o omenjenem sporazumu razpisali tako imenovani posvetovalni referendum. Zunanji minister dr. Miro Cerar in z njim vlada namreč odločno zatrjujeta, da globalni sporazum Združenih narodov o migrantih ni pravno zavezujoč in zaradi tega nezakonitim migrantom ne odpira državnih meja. Toda v Sloveniji tako imenovana deklaracija o migrantih, ki naj bi jo sprejeli na slovesni seji Združenih narodov 10.

ravnanja vladajoče koalicije. Letos je minilo 70 let od pomembnega dogodka za Slovenijo in njeno zgodovino, namreč množičnega priseljevanja slovenskih povojnih političnih in drugih beguncev v Argentino. Politična koalicija, ki je na oblasti, je obletnico zamolčala, njena ideološko pogojevana in odvisna množična občila pa so o dogodku le bežno in tudi pristransko poročala. Sicer pa je o beguncih na voljo dovolj informacij v knjigah, spominih in pričevanjih posameznikov.

Gre za begunce, ki so morali zapustiti domovino, po vojni pa so daljši čas preživeli v različnih taboriščih, v Avstriji in Italiji, preden jim je tedanji argentinski predsednik, general Juan Peron, na prošnjo in vztrajna prizadevanja duhovnika Janeza Hladnika, dovolil prihod in naselitev v tej južnoameriški državi. Omogočeno jim je bilo, da so si ustvarili novo prihodnost, obenem pa so begunci ohranili svoj jezik in kulturo 12 tisoč kilometrov daleč od prvotnega ognjišča v Sloveniji. Ko je argentinski predsednik Juan Peron ugodil prošnji nadvse prizadevnega in zavzetega duhovnika Janeza Hladnika, je dovolil prihod in naselitev 10 tisoč beguncev iz Slovenije. Vendar jih je po nekaterih virih od začetka leta 1947 in v naslednjih obdobjih prispelo skupaj okoli 6 tisoč. Od vseh beguncev bi

domnevno lahko sestavili okoli 930 slovenskih družin v novi domovini. Toda pojavile so se nekatere nove domneve in trditve o stališčih nekdanjih beguncev do njihove prvotne domovine, Slovenije. Tako dr. Dejan Valentinčič, preučevalec položaja Slovencev v zamejstvu in po svetu ter stanja narodnih manjšin v Sloveniji, navaja pogovor, ki ga je med obiskom v Argentini imel "z enim vodilnih mislecev tamkajšnje slovenske skupnosti, dr. Markom Kremžarjem". Le-ta naj bi mu na vprašanje, kdaj je začela življenjska moč Slovencev v Argentini upadati, odgovoril: "Po osamosvojitvi Republike Slovenije. Pričakovali smo vabilo, vrnite se nazaj, dobrodošli boste med nami, dajmo skupaj graditi novo državo. Takšnega vabila pa iz Slovenije nikoli ni bilo". Pomembno je, da vrnitev nekdanjih beguncev in njihovih svojcev iz Argentine pospešuje leta 1992 ustanovljeno izseljensko društvo Slovenija v svetu. Njen predstavnik Boštjan Kocmur, tudi sam povratnik, je v pogovoru za Novi glas povedal, da se je v času od osamosvojitve Slovenije iz Argentine vrnilo okoli 500 Slovencev, nekdanjih beguncev ali njihovih potomcev. Dobrodošli so vsi, ki se čutijo zavezani slovenstvu. Društvo poskuša pridobiti nove povratnike, tudi z geslom, ki se glasi: "Vrnite se, bratje in sestre, in skupaj bomo gradili še lepšo Slovenijo".

Martijan Drobež

Nekaj pojasnil o politični aktivnosti Alberta Rejca Paberkovanja o TIGR-u (1)

O politični aktivnosti Alberta Rejca, voditelja primorske anti-fašistične organizacije TIGR (Trst-Istra-Gorica-Reka), je bilo že veliko napisanega in povedanega, a vedno znova odkrivam tudi veliko površnosti in netočnosti pri obravnavanju življenjske usode tigrovcev in njihovega boja. Naj na naslednjih straneh opozorim na nekaj takih primerov. Zgodovinarica dr. Milica Kacin Wohinc je tole poročilo o Albertu Rejcu (1899–1976), "nevarnem antifašistu in slovenskem iredentistu" v času fašizma, našla v osrednji politični kartoteki (Castellario Politico Centrale – 25437) v Rimu. Podatki so iz njegovega dosjeja št. 4271 in jaz pišem o njih v močno skrajšani obliki. O času njegovega delovanja v Italiji so o njem zapisali, da "je znan po svojem nepopustljivem nasprotovanju Italiji in da je dejaven v širjenju slovenskega iredentizma v Julijski Krajini". "Je inteligenčen z zadostno stopnjo omike, saj je obiskoval srednje šole v Gorici in začel študij prava na Kraljevi univerzi v Rimu. Med svojim bivanjem v kraljevini se je aktivno udeleževal v protiitalijanski propagandi, skupaj z najboljšimi zagriženimi filozofskimi elementi tega območja. Od leta 1923 do 1928 je bil tajnik Pokrajinskega odbora slovenskega liberalnega društva Edinost za Goriško in goriški dopisnik časnika Edinost, propagandnega glasila istoimenskega društva, ki je izhajalo v

Trstu". "Rejec je eden najvidnejših predstavnikov slovenskega liberalnega gibanja v deželi. Ves se posveča politiki in časnikarstvu. Na splošno ima zdrav moralno držo, ni bil nikdar obsojen, je inteligenčen in aktiven, deležen velikega ugleda v tujerodnem okolju, je pogumen nasprotnik, a hkrati previden, tako da se ni nikdar obnašal uporniško, temveč se je vedno pokazal spoštljiv do zakonov in pokoren oblastem". Ta tako pozitivni opis značaja enega vodilnih tigrovcev, ki ga vsebuje prvi del zapisa fašistične policije o Rejčevem delovanju med obema vojnama, je dr. Kacinova objavila pod naslovom *Dosje* leta 1998 v Rejčevem zborniku *Domovina, kjer si, ki ga je izdala GMD ob stoletnici njegovega rojstva*. Začudila pa sem se, da ga ni dr. Kacinova v svoji zgodovini *Primorski upor fašizmu 1920–1941* iz leta 2008, pri kateri je soavtorica dr. Marta Verginella (izšla je pri Slovenski matici), vsaj navedla kot dokument ali bibliografijo. Škoda, saj svojim bralcem ne zamolči samo svojega spisa, ampak tudi vso drugo literaturo, ki je v zborniku: tako na primer nekaj stvari, ki jih je napisal Rejec sam, govori dr. Branka Marušiča o Rejcu iz leta 1985, Rejčev življenjepis, ki sem ga napisala jaz, njegova žena, itd., kar pa bi lahko bistveno obogatilo razumevanje TIGR-a.

Po umiku obeh bratov Rejec v Jugoslavijo leta 1929 so poročila italijanskih diplomatov iz Jugoslavije manj zanesljiva.

Iz njih je razvidno, da ne vedo o Rejcu nič konkretnega: obtožujejo ga na splošno, da vodi iz Jugoslavije teroristične akcije pod poveljstvom dr. Čoka, da ga denarno podpirajo italijanski antifašisti iz Pariza – kar vse ne drži. Rejec sam ni nikdar držal puške v svojih rokah. Pač pa sta že pred Rejčevim prihodom v Ljubljano Danilo Zelen in Tone Černač od junija 1928 na začetku na svojo iniciativo s pokanjem strašila po gozdovih Primorske. V letih 1929–1930 do njegove aretacije sta se redno sestajala s tržaško mladinsko uporniško skupino, jo učila sestavljati peklenke stroje in po njihovih navodilih streljala na posebej aktivne fašiste v okolici Trsta. Po smrtni obsodbi treh vodilnih iz te skupine po septembru 1930 niso več streljali na ljudi, da so se izognili nadaljnjim smrtnim žrtvam med tigrovci.

Maks Rejec po umiku v Jugoslavijo, razen morda prve tedne, ni imel več nobenih stikov s TIGR-om. Po opravljeni gimnazijski maturi je študiral pravo, ga v štirih letih končal, napravil doktorat na Dunaju, se oženil z zdravnico dr. Leljo Novak in nastopil službo kot advokatski pripravnik v pisarni politika dr. Draga Marušiča. Povsem nerealna in izmišljena je tudi trditev Franceta Goloba, tigrovca iz Baške grape, ki jo je natvezel italijanskim zaslusovalcem, da bi bil Maks iz Jugoslavije osebno prišel k njim propagirat TIGR.

/ dalje
Tatjana Rejec

Tino Mamič

DALMATINO

9

Prelom v dolini, upanje domovini

Vipavska dolina je bila od nekdanj najbolj pomladno oziroma demokratično usmerjena. Med prvem vseseri okraji v Sloveniji je na prvih demokratičnih volitvah l. 1990 Milan Kučan dobil najmanj. To Vipavci radi in s ponosom povemo. A ne glede na to je dolina svojega prvega župana iz pomladne opcije dobila šele leta 2018, 28 let kasneje. Čeprav so se nekateri župani kitili s podporo kake pomladne politične stranke, pa so v resnici služili interesom globoke države. Ali globoke, zelo globoke doline. V političnem smislu je sončna Vipavska dolina podobna temačni globeli.

Zmaga nad večnostjo
Zmaga zoper to elito, ki onemogoča zdrav podjetniški razvoj, drži v rokah občinsko

upravo, lokalne medije, državne službe in celo prenekatera zasebna podjetja, je zato pravi čudež. Ekonomist Goran Kodelja je premagal župana, ki je hotel mandat nadaljevati še po 24 letih. Župan je hotel biti 28 let. Osemindvajset. Si lahko predstavljate, koliko je 28 let? Cela večnost. Ne vem, kako je v demokraciji možno imeti večnega župana. Kodelja je tako premagal samo samcato večnost ... To je prelom.

Tehnokrat

A ne gre samo za dejstvo, da je na čelo ene od obeh občin slednjic uspelo priti demokratu. Novi vipavski župan Goran Kodelja je tudi izjemno uspešen podjetnik. Tekstilno podjetje Lisca je ne le spravil na zeleno vejo v času, ko so mnoga druga tekstilna podjetja propadla, ampak ga je spremenil v zgodbo o uspehu. Tehnokrat, ki v zameno za glasove ni nikomur hotel nič osebno obljubljal, ampak je rekel, da bo o vsem tem odločal občinski svet. Krajanu, ki je potožil zaradi lukenj na svoji ulici in s tem pogojeval svoj glas na volitvah, je rekel, da se je oglasil pri napačnem. Take odločitve namreč sprejemajo strokovne

službe in občinski svet. Česa podobnega v predvolilnem času ne najdeš zlepa. Vsi kandidati po vrsti obljublajo vse, kar se da, tudi če dobro vedo, da obljube ne bodo mogli izpolniti.

V službi narodu

Zakaj se je človek, ki je bil izredno uspešen direktor firme, odzovedal položaju in se na svoje lastne stroške podal v politiko, kjer bo njegova plača bistveno nižja? Večina ljudi bo rekla, da je v ozadju interes oziroma korupcija. Večina ljudi, ki vstopa v politiko, ima namreč take namene. Kodelja pa ni tak tip. Za politiko se je odločil, ker hoče nekaj narediti za svojo dolino. Čuti se odgovornega za svoje rojake. Zato se je dal v službo ljudstvu.

Sam tega ne pove glasno, ker bi se mu mnogi posmehovali in ker bi v tem svetu brez vrednot lahko to izpadlo kot samovšečna in cenena laž. Zato je prav, da to povemo mi. In zato govorimo o prelomu.

Poslovati z državo in ostati pošteni
Osebno sem se že ob odprtju svojega podjetja odločil, da z državo ne bom posloval.

Ostati hočem namreč pošteni, na državnih razpisih pa brez korupcije praviloma ne gre. Brez modre kuverte ali dobrih zvez na razpisih v veliki večini primerov ne moreš priti skozi.

Zato sem še toliko bolj vesel, da ima Vipava novega župana, ki obljublja transparentnost. Ne zase ne za medije, s katerimi sodelujem, ne želim nobene politične podpore. Dovolj mi je dejstvo, da bodo razpisi pošteni. Da bo posel z občino dobil najboljši med prijavljenimi. Tudi zato, še tretjič, govorim o prelomu. Zakaj to pišem? Če kdo misli, da se prilizujem, se moti. Prilizovanja ne maram, pa tudi Kodelja ne. Ker velikokrat brez dlake na jeziku kritiziram, je prav, da tudi pohvalim. To je namreč nova politika, to je nov obraz. Le-ta daje novo upanje dolini. Pa tudi – domovini.

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (18)

Smo že pri koncu novembra in božično vzdušje se je v polni meri pričelo tudi na naših koncih: na Goriško prihaja Andrejev sejem, tradicionalna poulična prireditev, ki vsako leto poživlja mestno središče in je danes poznana predvsem po adrenalinskih atrakcijah in vrtljakih, stojnicah s hrano, z "mandulati", "fritellami" in drugimi sladkarijami ter raznovrstno kramo. V času sejma so glavne ulice mesta zaprte za promet in stojnice se vijejo po mestnem središču. Korenine sejma segajo v srednjeveški čas; posvečen je sv. Andreju, ki ga praznujemo 30. novembra, sledijo pa mu dnevi praznični obarvanega decembra z božično-novoletnimi praznovanji in nizom ostalih prazničnih prireditev v mestu. Nekoč je sejem trajal celo 15 dni in se je pričel prvi ponedeljek po godu sv. Andreja. Bil je neke vrste kmečki sejem, na katerem so ljudje kupovali in prodajali tudi živino. Vsak mestni trg se je tedaj razlikoval od ostalih po vrsti ponudbe: imeli smo lončarje, klobučarje, prodajalce tekstila, peke, obrtnike s svojo suho robo in leseni izdelki, ulične muzikante in slikarje. Tudi v preteklih desetletjih je bil sejem vsako leto dobro obiskan; kar trlo se je ljudi. Na stojnicah niso prodajali, kot danes, plastične šare ali "magičnih" predmetov, ki naj bi bili nujno potrebni v gospodinjstvu, pač pa na sejmu so si gospe rade kupovale copate, čevlje, novo metlo ali občasno tudi kako novost ali poseben kuhinjski pripomoček, ki je navadno, po prvem tednu uporabe, pozabljen obležal v omari. Izbira blaga na sejmu je bila dobra, čeprav so trgovci glede na konkurenco, ponudbo in povpraševanje kar preveč prosto oblikovali cene. Nekateri sejemski trgovci in obrtniki so na enem koncu tedna prodali več kot v trgovini v enem ali dveh mesecih, med drugimi so poznali navade in potrebe ljudi in jim tako izdelke prilagodili. Nekoč so prihajali z vozovi, ki so jih vleki konji ali volji, danes pa se že cel teden pred sejmom po mestu kar tre množica večjih in manjših kombijev. Otroci so bili tudi v preteklosti navdušeni nad pisanimi barvami in ropotanjem vrtljakov oz. "ringlšpila" oz. "karoček". Igrali so na "Mačka v žaklju", neke vrste srečelov sicer zelo skromnimi nagradami. Nekatere otroke so mamic razveselile in so jim kupile pisane papirnatne figurice, ki so jih morali doma prilepiti na lepenko (uporabljali so doma narejeno lepilo iz moke in vode) in nato izrezati. Celo sladko "fritello" so si včasih privoščili, bila pa je ogromna in mastna, tako da so jo le s težavo v celoti pojedli. Fantje so se radi preizkušali in streljanju na tarče, ni manjkalo niti pečenega kostonja in pisanih balončkov, ki so po navadi nesrečno odleteli visoko v nebo. Tudi jaz sem kot otrok nestrpno čakala Andrejev sejem, mestne božične lučke, vonj po "mandolatu", "fritellah" s čokolado in ostalih sladkih dobrotah ter možnost zabave na vrtljakih. Navadno

sem s starši sejem obiskala v soboto zgodaj zjutraj, ko se je še dalo hoditi med stojnicami, v ponedeljek, ko smo otroci morali v šolo, pa sta se mama in tata vrnila, saj sta imela takrat veliko možnosti, da sta med stojnicami srečala tudi svetega Miklavža, ki je kupoval darila za pridne otroke. Za naš obisk sejma sem imela navadno možnost izbire: starši so mi lahko kupili igračko ali pa mi plačali krog na vrtljaku. Težko je bilo izbrati... Že cel teden pred sejmom sem "tuhtala", kaj naj bi, končno pa sem vedno zelo racionalno izbrala igračko, ki ni "minljiva" kot krogec na vrtljaku. Ker sem bila tako pridna, skromna in ubogljiva deklica in nikoli nisem sitnarila, me je po navadi taka kljub vsemu pospremil tudi na kak vrtljak. Spomnim se hiše strahov in čarovnic ter steklenega labirinta - verjetno edini dve ponudbi, ki jih na sejmu najdemo še danes. Po obisku vrtljakov in stojnic smo navadno šli na malico. Zatekli smo se v gostilnico, kjer je tata naročil polpete in kozarec vina, z mamo in bratcem pa smo pili čaj. Tata je vsako leto pripovedoval, kako se je navadno, kot mlad fant, najraje segrel s krožnikom vročih "trip", naša malica s polpetami pa je postala prava družinska navada. Mraz spremlja Andrejev sejem že skoraj tradicionalno. Prav pride prodajalcem šalov, rokavic in kap, ki na račun nizkih temperatur prodajo kak izdelek več, in seveda gostincem, saj je sejem v preteklosti

ljudem pomenil tudi družabno srečanje in veliko se jih je po dolgem sprehajanju med stojnicami, kot jaz z družino, rado zateklo v bare ali gostilne. Iz teh prostorov so se dvigovali živahni glasovi klepetavih in dobro razpoloženih ljudi, dišalo pa je po topli, vabljeni hrani, ne samo po polpetah, pač pa še posebno po mineštrah, klobasah in golažih in, kot se spominja moj tata, po "tripah", ki so navduševale marsikoga.

"TRIPE"
Sestavine:
1 kg kuhanih "trip"-vampov (lahko že narezanih), polovico čebule, 1 strok česna, 1-2 žlici paradižnikove mezge, 1-2 žlici moke, 2 žlici olivnega olja, 1 lovorov list, vejica timijana, šopek peteršilja, pol kozarca belega vina, sol, poper (ali sladka paprika), košček slanice ali pršuta, voda.

Priprava:
Na olju popražimo sesekljano čebulo in cel česen (kasneje ga odstranimo), tako da porumenita. Dodamo pršut ali slanino, mežgo in kuhane "tripe". Posebej zavremo vino, da alkohol izhlapi in ga nato vlijemo v "tripe". Dobro premešamo in še malo popražimo, dodamo toliko vode, da jih prekrijemo, sol, poper, lovorov list, timijan in polovico sesekljane peteršilja. Pokrito kuhamo približno eno uro.

Posebej v majhnem lončku zmešamo dve žlici moke z vodo in zmes vlijemo v "tripe" (nekateri namesto vode uporabijo zriban kruh). Dodamo še ostali peteršilj in še malo pokuhamo, pri tem pa dobro pazimo, da se "tripe" ne zažgejo. "Tripe" so boljše, če malo počivajo in če jih pred serviranjem potresemo z naribanim sirom. Bog žegnaj!

Izredni občni zbor Zadružne kraške banke

Zadružne banke pred zgodovinskim korakom

Evropska unija je že pred leti (2014) zahtevala strukturne reforme bančnega sistema, ki bi utrdile stabilnost bank. Na podlagi zakona 49/2016 so tudi zadružne banke v Italiji stopile v novo obdobje delovanja, saj jim je zakonodajalec dovolil samostojno poslovanje, a le pod okriljem matične družbe, ki si prevzame odgovornost za njihovo poslovanje, jamči sistemu večjo stabilnost, boljše zaščito prihrankov in hitrejšo prilagoditev tržnim in zakonskim pravilom. Kljub reformi bodo zadružne banke nadaljevale svoje poslanstvo, ki se bo odražalo v vzajemnosti, podeljevanju kreditov pretežno članom (vsaj 50 %) in pri poslovanju v teritorialni pristojnosti (vsaj 95 %), namembni vsaj 70 % dobička v nedeljivo rezervi. Možnost proste izvolitve upraviteljev in nadzornikov s strani skupščine članov banke pa bo sorazmerna z uspešnostjo poslovanja banke.

Foto damij@n

Matična družba bo v lasti zadružnih bank, saj je po zakonu predvideno, da bodo le-te imele večinski delež (vsaj 60 %). Glavna naloga matične družbe pa bodo nadzor, koordinacija in postavljanje smernic posameznim bankam v skupini. Odnose med posamezno zadružno banko in matično družbo bo urejala kohezivna pogodba. Boljše ali slabše poslovanje posamezne banke bo posledično vplivalo na njeno večjo ali manjšo avtonomijo. Uspešnost poslovanja se bo ocen-

jevala na podlagi (model *Risk based*) kapitalne ustreznosti, kvalitete portfelja kreditov, učinkovitosti poslovnega modela, likvidnosti in uspešnega vodenja. Predsednik Zadružne kraške banke, Adriano Kovačič, je na izrednem občnem zboru ZKB 18. novembra na Opčinah predstavil reformo kot priložnost, ki lahko spodbudi učinkovito prilagajanje tržnim in zakonskim zahtevam v korist komitentom, članom in teritoriju. Podatki ZKB kažejo na stalno izboljšanje pri poslovanju, a namen uprave je nadaljevati na tej poti in se še dodatno izboljšati: "Delovanje pod okriljem Cassa centrale banca daje ZKB dodatne možnosti razvoja".

Pozornost do uporabe slovenskega jezika in spoštovanje slovenske specifičnosti odslej ne bo skrb samo slovenske bančne zadruge, ampak tudi matične družbe, ki je izkazala posebno pozornost in občutljivost do nemške, slovenske in francoske narodne skupnosti v Italiji z vključitvijo posebnega člena v statut matične družbe. Nov statut ZKB, ki je pogoj za pristop k matični družbi Cassa centrale banca, je bil sprejet soglasno. Vsi člani, ki so posegli v razpravo (Monika Milič, Klavdij Brajnik, Dario Peric, Saša Primožič, Robert Devetta, Martin Breclj) pa so priporočili, naj ZKB ostane zvesta poslanstvu krajevne slovenske banke in naj ohrani navezanost na teritorij!

Poziv Igorja Gabrovca predsedniku Fedrigi Priznanja padlim v 1. svetovni vojni!

V okviru spominskih svečanosti ob stoletnici pričetka in konca prve svetovne vojne je Dežela Furlanija Julijska krajina sodelovala pri sestavi spiska padlih na obeh straneh bojne črte, ne glede na njihovo uniformo in zastavo, ter zabeleženja njihovih imen v t. i. zlato knjigo. Pobuda je bila uokvirjena v osnovni smisel deželnega zakona št. 11 iz leta 2013, ki temelji na spominu in počastitvi vseh padlih in na celovitem ovrednotenju kulturnozgodovinskega pomena velike evropske tragedije. V niz po-

bud spada tudi izdaja posebne spominske medalje z zabeleženim imenom, priimkom in činom vsakega padlega vojaka. Za pomoč pri izvedbi projekta, ki je od vsega začetka naletel na veliko zanimanje, je deželna uprava izbrala društvo Military Historical Center. Le-to naj bi poskrbelo za kovanje začetnih približno šestnajst tisoč medalj in za njihovo podelitev svojem padlim. Žal, se zdi, da se je nato v postopku nekaj zataknilo in da se je kovanje spominskih priznanj zato prekinilo.

/str. 15

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (223)

Čebula (2)

Čebula vleče iz telesa strupe in odvečno vodo. Večkrat se mi je že zgodilo, da so se ciste na ledvicah korenito zmanjšale ali izginile z obkladki iz čebule. Seveda je to potrdil zdravnik z ultrazvokom. Ko otrok kašlja, lahko obkladek iz čebule postavimo čez noč na predel pljuč med lopaticami. Najbolj pa mi je čebula ljuba zato, ker krepi ledvice.

Čebula krepi tudi srce, predvsem zato, ker redči kri in preprečuje nastanek krvnih strdkov. Tako je srcu lažje, saj je zanj bistvena razlika, ali pumpa gosto ali redko kri. Bolj se utruji, če je kri gostejša. Čebula preprečuje tudi porast holesterola in ureja krvni pritisk.

Čebula ureja nivo sladkorja v krvi, zato je odlična za tiste, ki imajo diabetes, deluje tudi diuretično, torej odpravlja vodo iz telesa, seveda, če jo uživamo surovo. Dobra kombinacija je čebula in fižol v solati. Nekoč so ljudje pojedli veliko take solate, zdaj pa gre ta vrsta solat skoraj

v pozabo.

Surova čebula ugodno deluje tudi na zobno sklenino in mikrobioto ust.

Čebula in koža

Sveže stisnjen sok čebule zmešamo z oljnim oljem in namažemo po mozoljih, saj jih sok čebule posuši, ker deluje protivnetno in protibakterijsko. Sok čebule akne posuši in prepreči nadaljnje vnetje. Pazite, preprečite stik z očmi!

Ta preparat lahko mažete tudi po brazgotinah po telesu, predvsem če je brazgotina mastna, polna "fibromatoznega" tkiva. Čebula je polna vitaminov, ki hranijo kožo, A, C in E ščitijo kožo proti staranju in prostim radikalom. Zato svetujemo, da sok čebule zmešamo z oljnim

oljem in ga utiramo 1-krat na teden po obrazu. To bo spodbudilo mikrocirkulacijo, žveplo bo vezalo nase toksine in vaša koža bo bolj sijoča in vitalna.

/ dalje
www.saeka.siNOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljč, e-mail palj@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USP i Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 27. novembra 2018, ob 13. uri

Na robu naglice vsakdana ...

Ljudje

Včasih, ko imam kaj prostega časa, ga prav rada posvetim prijateljem, ki se počutijo sami, ali tistim, ki so v stiski. Prepričana sem namreč, da nima nikakršnega smisla, da se človek napaja s svojimi težavami in pritožuje nad življenjem. Samo okrog sebe pogledamo in spoznali bomo, da nismo edini, ki se spopadamo z usodo. Morda bomo v pogovoru z drugimi celo spoznali, da nam ne gre tako slabo, kot si mislimo, in da smo kljub manjšim neprilicam pravzaprav srečni. Nikoli namreč ni tako hudo, da ne bi moglo biti še huje. Pred dnevi sem se pogovarjala z drago prijateljico, ki je po nesrečnem naključju skoraj popolnoma izgubila vid. Vsakič, ko pomislim, kako hudo je, če svet okoli tebe nenadoma izgubi barve in če svetlobe ni nikjer več, me enostavno strese. Prijateljici je težko predvsem, ker je ljubila svobodo. Ker je ljubila življenje. Kar je še najhujše, pa je, da je zaradi slepote izgubila tudi prijatelje in znance. S temo je prišla tudi samota. In čeprav živi na vasi, ni nikogar, ki bi trkal na njena vrata. Kako močno se je spremenil svet v zadnjih desetletjih. Nekoč so ljudje na vaseh potrebovali drug drugega. Ne govorim o mestu, kjer je bilo od nekdaj težko, kajti mesto je veliko, ljudje v bloke prihajajo od vsepovsod, ostajajo nekaj let in potem spet odhajajo. Tako da so si drug drugega tuji in večkrat sploh ne vedo, kdo je za sosednjimi vrati. Pa čeprav tudi v mestu ni bilo vedno tako. Vsaj v predmestju ne. Tam smo v času mojega otroštva še trkali na sosedova vrata zaradi kave, klepeta ali soli, ki smo jo pozabili kupiti v trgovini. In otroci smo se še igrali in srečevali na ulici.

Na vasi je bilo nekdaj čisto drugače. Na vasi so bila vsa vrata vedno odprta. Spo-

minjam se, kako je bilo pri nas, pri moji noni pravzaprav, v Bazovici. Vedno so prihajali... sode, prijatelji, moški zaradi dela, starejše ženske na klepet, nekateri samo zato, da bi videli, kako raste vnučinja. Ljudje na vasi. Od nekdaj sem si želela, da bi spadala mednje. Da bi šla živeti tja, kjer dnevi minevajo počasneje. Kjer čas utripa drugače, kjer se tisto, čemur Andrej Šifrer pravi mestni svet, konča. Jaz mestnega sveta namreč nikoli nisem marala. In mi je uspelo, da sem ušla. Najprej v Sesljan, kamor se je že zasejalo mesto, pozneje v Kostanjevico. Na Krasu. Kjer sem doživela vas. V dobrem in slabem. A ljudje smo taki, da na vse, kar je slabega, pozabimo. In ohranimo to, kar je bilo dobrega v spominu. Koliko je pravzaprav teh spominov... Večeri, ko smo se dobivali pri sosedih, vahti, božična polnočnica in čaj na toplem. Deževni popoldnevi, ko smo skupaj preganjali čas ob kozarcu vina, in dolgi poletni dnevi, ko smo se srečevali na njivah in na poti domov. Vaški market, kjer smo bili nekako vsi doma, in mlaj, ki smo ga dvigovali vsako leto. Na vasi nikoli nisi sam. Morda najmlajši. Tisti, ki jih je že vklestil vrtinec virtualnih besed. A naša generacija na vasi ne pozna samote. Naša generacija se še oklepa tiste lepe preteklosti, ki je že zdavnaj ni več. Tako omamno vabljiv je bil tisti čas, ki je polzel veliko počasneje, in tisto praskevanje ob 'špargertu', ki je grel in obenem dišal po kruhu, zelju in klobasah. Pesem nekje, morda harmonika, morda samo otožen glas trobente. Odprta vrata, skozi katera je že slišati pozdrav tistih, ki se še niso izgubili v rutini vsakdana. Rutina in to neznošno hitenje. Ujeti smo v kolesje, ki se vrtilo vedno po istem tiru. Ujeti v samoto in dolgčas, ki sta okičana z bogastvom in razkošjem. Prijateljica mi je zadnjič pripovedovala o tej rutini. O tem, kako ji teži. Vsak dan se z avtom vozi na delo v Čedad, vsak dan po isti poti, vsak dan po istih ovinkih, vsak dan se vožnja konča na istem parkirišču, naj-

večkrat celo na istem parkirnem mestu. Radio preganja samoto. Druga ni. Besed ni, glasov ni, nobene pesmi. Čeprav je bencin vsak dan dražji, se vsi posamično vozimo na delo in po opravkih. Tako zelo smo navezani na udobje... in veliko manj na sočloveka. Take poti postanejo počasi rutina. Ne vidiš več dreves, ne vidiš barv, ki se spremenjajo, ne vidiš reke ob cesti, niti hiš in vasi. Ponavljajoče, brezpomembno... ponavljajoče do neskončnosti. Oziroma do konca. Do trenutka, ko življenje spolzi. Nekega dne se je zgodilo, da se ji je avto pokvaril. Ni imela druge izbire, kot da se v službo odpelje z avtobusom. Čeprav je pot dolga in zamudna. Ničesar posebnega ni pričakovala. Morda je mislila, da bo tudi ta pot rutina. Pa ni bilo tako. Nekako, kot bi se vračala v preteklost. Nekako, kot bi se znašla v povsem drugem, tujem svetu, ki živi in utripa čisto blizu, vzporedno z njenim vsakdanjim hitenjem. Do avtobusa je morala peš. Zavohala je jesen, prvo meglo, vlago, ki je objemala gozd, vonj po mahu. Komaj se je začelo daniti in tišina je bila še večja in mogočnejša. Morala bi nekje kupiti vozovnico, a ni bilo nikjer ničesar odprtega. Pomislila je, da bo morala pač plačati nekaj dodatka, in se vdala, da bo cena vozovnice nekoliko višja. Čakala je sama zase, nekje na robu pločnika, ljudje so počasi prihajali. Poznali so se. Vsi. Menda so se vozili vsak dan skupaj v Čedad. Nekaj vaških posebnosti, starejša gospa, vinski bratec... vsi brez vozniškega dovoljenja in brez avtomobila. Pozdravljajo se, sprašujejo, kako je kdo spal, govorijo o vremenu in opravkih. Če kdo zamuja, so

šoferju pove, da nima vozovnice. Ni problemov, se ta nasmeje, saj se vsakomur zgodi. Da ne bi plačala višje cene, ji ponudi, da bo avtobus ustavil pri naslednji gostilni, ona bo izstopila in kupila vozovnico, on pa bo počakal. Odpeljal bo takoj, ko se bo vrnila. Potnike nepredvideni postanek ne moti. Nikomur se ne preveč mudi. Živijo nekje na robu vsega in naglica vsakdana se jih ni še dotaknila.

Šoferju pove, da nima vozovnice. Ni problemov, se ta nasmeje, saj se vsakomur zgodi. Da ne bi plačala višje cene, ji ponudi, da bo avtobus ustavil pri naslednji gostilni, ona bo izstopila in kupila vozovnico, on pa bo počakal. Odpeljal bo takoj, ko se bo vrnila. Potnike nepredvideni postanek ne moti. Nikomur se ne preveč mudi. Živijo nekje na robu vsega in naglica vsakdana se jih ni še dotaknila.

Dan poteka počasi, avtobus vozi počasi, klepet se izgublja v megli. Kot bi se kolesje ustavilo. Dva moška izstopita in na hitro spijeta kavo. In družina se nato v napol prazen avtobus veselo odpelje proti Čedadu.

Pot domov je podobna. Nekdo izmed stare družine zamudi. Voznik čaka, vsi so zaskrbljeni, bojijo se, da se mu je kaj zgodilo. Ko je že mimo dobrih deset minut, priteče z velikim zavojem v roki. Vsi se oddahnejo, smejejo se. In začne se razprava o pravkar minulemu dnevu. Svet preprostih sodeluje, se smeje in sprašuje. Prijateljica molči. Gledalec je. Spoznava svet, za katerega sploh ni vedela, da obstaja. Preprost svet, ki je kot prizor iz preteklosti. Igralci so ljudje, ki živijo v njeni sosesčini. A preveč smo ujeti v vsakdan in rutino, da bi se še poznali med seboj. Preveč hitimo, presami smo, ko se vozimo s svojimi nadvse udobnimi jeklenimi konjički. Prijateljica ve, da se je za trenutek ujela v preteklost, ki je že zdavnaj minila. Svet preprostih ljudi, ki morda pogrešajo razkošje, a ne vedo, kako pohotna zna biti samota vsakdana. Vas, ki živi samo v zakulisju, posebneži na robu vsega. Preteklost, ki ima okus po žlahtnem vinu in sladkih jagodah. Čas, ujet v trenutke tistih, ki živijo nekje izven našega vsakdana. Ljudje, ki so izbrali drugačnost in življenje v zakulisju. Ali je zanje izbirala samo usoda.

Prijateljica zasanjano pripoveduje zgodbo o vaških posebnostih in avtobusu, ki je peljal skozi meglo v Čedad. Kako teži vsakdanja rutina, zavzdihne. In kako polzijo dnevi, ko jih sploh ne vidimo in ne okušamo več. Skoraj srečna je, da je za nekaj dni ostala brez avtomobila in spoznala čisto drugačno podobo svoje male sosesčine. Čas, ki utripa drugače, bi rekel Šifrer. Podoba preprostih ljudi, ki se brez naglice vozijo v mesto z avtobusom.

Suzi Pertot

Abonmajška sezona SSG v Gorici / Premiera: Videz vara

Samota starajočih se duš

Končno smo po dolgih letih v Gorici spet dočakali premierno uprizoritev nove predstave Slovenskega stalnega gledališča. In kakšne predstave! Takšne, o kateri smo že dolgo sanjali vsaj tisti dolgoletni spremljevalci našega gledališča, ki si od časa do časa zaželimo fino, filigransko stekano predstavo klasičnega sloga, po dolgi vrsti inovatorskih, ne vedno najbolj posrečenih odskih postavitev, kot si jih v iskateljski vnemi zamišljajo zagnani režiserji mlajših generacij. K usmerjanju umetniških vajeti za eno izmed letošnjih predstav je eno izmed letošnjih lanskim umetniški koordinatorski SSG Igor Pison povabil večkrat nagradjenega režiserskega mojstra Dušana Mlakarja, ki je tudi v SSG ustvaril marsikateri odski dragulj. Prav tak dragocen biser je postala predstava *Videz vara*, ki je izšla izpod, tudi zaradi mladostnih travm, jedkega peresa avstrijskega pisatelja in dramatika Thomasa Bernharda (1931-1989). V svojih delih naperja ostro kritiko proti avstrijski družbi, politiki, korupciji... V življenju ni imel sreče, tudi ljubezni ni poznal; vdan je bil v svojo trpko usodo in to svoje gledanje na svet prikazoval v svojih delih. Za njegove romane so značilni dolgi, večkrat vsebinsko prazni monologi, ki jih izgovarjajo njegovi protagonisti. Opisane vsakdanje situacije in vpletene filozofske vprašanja so odraz osebnega protagonistaovega pogleda na svet. Prav tako dolgi monologi, ki naj bi spretno prikriivali re-

stične misli dveh bratov, ki jih izrekata, označujejo tudi njegovo dramsko delo *Videz vara* (1983), ki je slovensko prazvedbo doživel prav v goriškem Kulturnem domu v ponedeljek, 19. novembra 2018. V slovenski jezik je jedko besedilo, ki ga omilijo humorne nianse, spretno prelila Mojca Kranjc. Iz trpkega tragikomičnega teksta veje dih staranja in samote, ki jima ne moreta uiti protagoni-

stične misli dveh bratov, ki jih izrekata, označujejo tudi njegovo dramsko delo *Videz vara* (1983), ki je slovensko prazvedbo doživel prav v goriškem Kulturnem domu v ponedeljek, 19. novembra 2018. V slovenski jezik je jedko besedilo, ki ga omilijo humorne nianse, spretno prelila Mojca Kranjc. Iz trpkega tragikomičnega teksta veje dih staranja in samote, ki jima ne moreta uiti protagoni-

stične misli dveh bratov, ki jih izrekata, označujejo tudi njegovo dramsko delo *Videz vara* (1983), ki je slovensko prazvedbo doživel prav v goriškem Kulturnem domu v ponedeljek, 19. novembra 2018. V slovenski jezik je jedko besedilo, ki ga omilijo humorne nianse, spretno prelila Mojca Kranjc. Iz trpkega tragikomičnega teksta veje dih staranja in samote, ki jima ne moreta uiti protagoni-

stične misli dveh bratov, ki jih izrekata, označujejo tudi njegovo dramsko delo *Videz vara* (1983), ki je slovensko prazvedbo doživel prav v goriškem Kulturnem domu v ponedeljek, 19. novembra 2018. V slovenski jezik je jedko besedilo, ki ga omilijo humorne nianse, spretno prelila Mojca Kranjc. Iz trpkega tragikomičnega teksta veje dih staranja in samote, ki jima ne moreta uiti protagoni-

stične misli dveh bratov, ki jih izrekata, označujejo tudi njegovo dramsko delo *Videz vara* (1983), ki je slovensko prazvedbo doživel prav v goriškem Kulturnem domu v ponedeljek, 19. novembra 2018. V slovenski jezik je jedko besedilo, ki ga omilijo humorne nianse, spretno prelila Mojca Kranjc. Iz trpkega tragikomičnega teksta veje dih staranja in samote, ki jima ne moreta uiti protagoni-

stične misli dveh bratov, ki jih izrekata, označujejo tudi njegovo dramsko delo *Videz vara* (1983), ki je slovensko prazvedbo doživel prav v goriškem Kulturnem domu v ponedeljek, 19. novembra 2018. V slovenski jezik je jedko besedilo, ki ga omilijo humorne nianse, spretno prelila Mojca Kranjc. Iz trpkega tragikomičnega teksta veje dih staranja in samote, ki jima ne moreta uiti protagoni-

stične misli dveh bratov, ki jih izrekata, označujejo tudi njegovo dramsko delo *Videz vara* (1983), ki je slovensko prazvedbo doživel prav v goriškem Kulturnem domu v ponedeljek, 19. novembra 2018. V slovenski jezik je jedko besedilo, ki ga omilijo humorne nianse, spretno prelila Mojca Kranjc. Iz trpkega tragikomičnega teksta veje dih staranja in samote, ki jima ne moreta uiti protagoni-

Iva Koršič

S 14. strani

Priznanja padlim ...

Tako so mnoge družine, ki so se prijavile kasneje, je izpostavil deželni svetnik SSK Igor Gabrovec v vprašanju, ki ga je naslovil na deželno upravo. "V zadnjih tednih sem prejel več pozivov razočaranih potomcev vojakov, ki so pravočasno vložili prošnjo, opremljeno z vso predvideno dokumentacijo, in so zato upravičeno pričakovali podelitev simbolnega priznanja v spomin na svoje drage", je dejal Gabrovec. Predstavniki stranke Slovenska skupnost v svojem dopisu poudarja, da je

nerazumljiva in tudi nenapovedana prekinitev kovanja medalj več kot leto dni pred uradnim iztekem pobude povzročila nepotrebno krivico tistim, ki medalje niso še prejeli. Gabrovec zato opozarja deželnega predsednika Massimiliana Fedrigo, da je dokončna uresničitev tega projekta tudi del njegovih predvolilnih obvez, in ga zato poziva, naj deželna uprava poseže in zagotovi dostojen konec pobude ter naj se s tem izogne krivičnemu razlikovanju med padlimi različnih držav in narodnosti, ki so danes združene pod isto evropsko streho.

SKPD F. B. Sedej Števerjan / Mladinska gledališka skupina M+

Predstava Baron sedi na veji nagrajena na Čufarjevih dnevih!

Mladinska gledališka skupina M+, ki deluje pod okriljem SKPD F. B. Sedej v Števerjanu, je na letošnjih 31. Čufarjevih dnevih, jeseniškem festivalu ljubiteljskih gledališč, prejela nagrado NOVA GAZ za kolektivno kvalitetno delo vseh ustvarjalcev za predstavo *Baron sedi na veji*, ki jo je po literarni predlogi romana Baron na drevesu italijanskega avtorja Itala Calvina za mlade števerjanske igralce dramaturgizirala in režirala gledališka igralka Patrizia Jurinčič, članica SNG Nova Gorica. Slovensna podelitev nagrad je bila v četrtek, 22. novembra, ko so se sklenili festivalni dnevi, ki so potekali od 14. novembra dalje. Ob lanski, 30. jubilejni izvedbi tega znanega festivala, na katerega je bil kar nekajkrat uvrščen tudi dramski odsek PD Štandrež in bil nagrajen, so se prireditelji odločili, da bodo poleg odraslih ljubiteljskih gledaliških skupin, na podlagi izbora, pristopa, izvedbe, svežine, poguma in inovativnosti, ocenjevali tudi mladinske gledališke stvaritve in jim podelili priznanje in skulpturo NOVA GAZ. Le-to so poimenovali po istoimenski črtici Toneta Čufarja. Letošnji selektor, igralec in režiser Iztok Valič, je v tokratni tekmovalni spored uvrstil 8 odraslih in 6 mladinskih predstav. Strokovno žirijo za mladinske predstave so sestavljali Alenka Bole Vrabc, univerzitetna diplomirana igralka in knjižna prevajalka, Kaja Novosel, diplomantka dramaturgije in scenskih umetnosti, ter David Ahačič, gledališki režiser in igralec.

V festivalskih dneh se je na odru Gledališča Toneta Čufarja poleg števerjanske zvrstilo še pet mladinskih gledaliških skupin: Gledališče Glej iz Ljubljane s predstavama *Gospodarji* po motivih Goldingovega *Gospodarja* muh

ročnik za vlogo *Ministrice za zdravje in Vseslovenske matere* v predstavi *Norci* (Koroški deželni teater Slovenj Gradec; za najboljšo moško vlogo je bil nagrajen Nejc Jezernik za vlogo *Skinnerja* v predstavi *Skinner večni študent*

in avtorsko predstavo *Pajčevina*, Amaterski mladinski oder iz Nove Gorice, ki deluje pod okriljem SNG Nova Gorica, z avtorskim projektom *Šest oseb išče Williama*, Gledališče Toneta Čufarja z Jesenic s predstavo *Zoc* po motivih kratkih črtic Ivana Cankarja in Mladi oder Ruše s predstavo *Mali princ* po Antoinu de Saint Exuperyju. Nagrado NOVA GAZ je prejel tudi Amaterski mladinski oder iz Nove Gorice s predstavo *Šest oseb išče Williama*, in sicer za izvirno odsko doživetje. V kategoriji odraslih gledaliških skupin je nagrado za najboljšo žensko vlogo prejela Stanka Po-

dent (Little Rooser Production Mali Kamen). Publika in strokovna žirija sta si bili tokrat enotni: obe sta kot najboljšo predstavo izbrali *Petelinji zajtrk*, ki je nastala v koprodukciji Gledališča Toneta Čufarja z Jesenic in Sentjanskega gledališča Ljubljana v režiji gledališkega igralca Gojmirja Lešnjaka - Gojca. Igralcem števerjanske Mladinske gledališke skupine M+, njihovi režiserki in vsem zakulisnim delavcem iskreno čestitamo vsi, ki spremljamo njihove umetniške vzgibe in verjamemo v njihovo nemirno, venomer nekaj novega iščočo ustvarjalno dušo.

IK

Dramska družina SKPD F. B. Sedej / Gledališče na ocvrtem

Zimzeleni humorno trpki šansoni Iztoka Mlakarja

Gledališče na ocvrtem, programsko raznolik abonmajski niz v glavnem ljubiteljskih gledaliških predstav, ki ga je letos tretje leto priredila Dramska družina SKPD F. B. Sedej pod pokroviteljstvom Zveze slovenske katoliške prosvete in ob sodelovanju Javnega sklada za kulturne dejavnosti Republike Slovenije, novoustanovljene Zlate gledališke mreže, Sveta slovenskih organizacij ter Vinoteke Števerjanski griči, se je v četrtek, 22. novembra 2018, preselilo v zgorajne prostore župnijskega doma F. B. Sedej v Števerjanu. To pa zato, ker je tokratno srečanje z gledališko umetnostjo izoblikoval gledališki igralec tisočerih izrazov - je namreč tudi enkratni mim in pantomim! -, Iztok Mlakar, že dolgo vrsto let član igralskega ansambla SNG Nova Gorica, pa tudi izredno spreten avtor komedijskih tekstov, prežarjenih z glasbo in vsebinsko zelo povednimi songi. V Števerjan je pravzaprav prišel v preobleki imenitnega, edistvenega tovrstnega kantavtorja, kakor ga poznajo širše po Sloveniji. A tudi ko poje, se njegova igralska duša razživlja, zato je toliko bolj prijetno in zabavno poslušati njegove šansone, ki opevajo preproste ljudi, tudi posebne, ki jih nikjer ne manjka, pa vsakdanje težave, s katerimi se morajo spopadati ljudje, in njihovo željo, da bi se uprli in osvobodili utesnjajočih družbenih spon. Zaradi vseh življenjskih tegob, pa tudi iz veselih razlogov, marsikdo od njih rad zavije v gostilno in se

tam pošteno nasrka. V Mlakarjevih vselej tenkočutih in zelo premišljenih stanih pesmih, v katerih je zmeraj občutiti sočutje do preprostih ljudi, ne manjka niti ljubezen, ta, ki žene naprej naš svet. O vsem tem je žlahten komedijant in iskren kantavtor ob

spremljavi zvestega "poliinstrumentalista" Davida Šuligoja zapel tudi občinstvu v Števerjanu, ki si je izbrilo svoj sedež v mali dvorani z rezervacijo. Prostori so bili namreč omejeni; Mlakar najraje prepeva pred manjšo skupino poslušalcev. Publika je z nasmehom na obrazu, včasih pa tudi z otožnostjo v očeh, spremljala vse njegove pesmi, ki jih označuje primorska narečna govornica - ali kar "mlakarščina", kot jo nekateri imenujejo. Vsaka pesem je seveda imela primeren uvod. Tudi to je bilo izredno prijetno poslušati in gledati, kako so se na Mlakarjevem obrazu izrisovale neštete izrazne nianse, polne vsebin. Približno dve uri programa sta minili, kot bi trenil. Tema-

tika njegovih pesmi se je najprej sukala okrog stvarjenja prvega človeka - ko je Bog ustvaril Evo se je seveda vse zakompiriralo! - in tudi pesmi zlodeja. Poslušalci so med drugim poslušali, da smo ljudje, ko se postarimo, kot obrabljeni čevlji, a dokler smo v dvoje, par, nam je še zmeraj lepo. Nekatero pesmi, ki jih je izbral za števerjanski večer, so bogatilo njegovo zelo privlačno dramsko stvaritev *Pašjon*, spoštljivo spisan po izročilu evangelijev in Sv. pismu. V programu pa nista mogli manjkati niti hudomušna pesem o Francu Frančičkinu, čigar god so prijatelji proslavili v njegovi dobro založeni kleti med steklenicami vina, "šalami", pršuti... Ogmornega so seveda pojedli in popili - takrat so bili namreč vsi ljudje bolj debeli - in "balada" *Štefana in Bertolina*, "ki je bil strašen temperament / zaradi njegova su babe, ku bi se reklo, padavale v življenje". Refren: "Moja Štefana, življenje in smrt, / ti si za mene tko ku rajski vrt /, ma Boh ni tou, da bi jest ratal toj mož, / bla soj cajt si moja, več moja na boš!", je zapela vsa dvorana in se Iztoku Mlakarju s toplim, dolgotrajnim ploskanjem zahvalila za čudovit glasbeno gledališki večer, prepojen s humorjem, a tudi z veliko preproste, a tako zelo življenjske modrosti. Po vsem tem so se še kako prilegli kozarček rujnega, ki so ga kot vselej ponudili vinogradniki iz Vinoteke Števerjanski griči, in pa ocvrte dobrote, ki so jih pripravili iznajdljivi kuharji SKPD F. B. Sedej iz Števerjana.

IK

POGOVOR Cvijeta Pahljina

Počitnice malo drugače

Poletje je idealen čas za pohode po naravi, razmišljanja, srečanja s samim sabo in sočlovekom. Take počitnice nam že vrsto let nudijo enotedenske duhovne delavnice v Juliju in avgustu v tišini doline Svetega Janeza v samostanu Žičke kartuzije pri Slovenskih Konjicah. Poslopja samostana so sicer večji del porušena, ostali pa so še nekateri bivanjski prostori. Delavnice vodi zdravnica, psihiatrinja in psihoterapevtka Cvijeta Pahljina po metodi logoterapije, ki jo je v 20. in 30. letih utemeljil dunajski zdravnik, Freudov učenec, Viktor Emil Frankl. Sama zdravnica Cvijeta Pahljina se je učila na Dunaju pri Franklovi učenki Elizabet Lukas. Pahljina se je sicer rodila na Hrvaškem; poročila se je s slovenskim zdravnikom, s katerim živi v Celju. Cvijeta ima 75 let, a še vedno izobražuje zdravnike, terapevte, solnike, starše in mladino. Pobjudnico taborov dr. Cvijeta Pahljina smo povprašali za intervju. Zahvaljujemo se ji za prijaznost, ki nam jo je namenila.

Kako bi opisali svojo življenjsko pot in kaj je logoterapija? V Slovenijo sem prišla pred več kot 40 let iz Hrvaške; Slovenija je

moja druga domovina. Rojena sem na otoku Rabu, najlepšem otoku na svetu. Slovenija je tudi zelo lepa, predvsem pa je polna čudovitih ljudi. Vesela sem, da sem postala del te dežele. Počutim se kot most med dvema

narodoma. Zelo rada gradim mostove med ljudmi. Mislim, da vezi, ki se prepletajo, lahko ohranjajo mir in pomagajo graditi zlato mrežo zaupanja. Z logoterapijo sem se srečala proti koncu svoje poklicne zdravniške in psihiatrčne poti. Filozofija Viktorja Frankla in tudi njegovi praktični prijemi so mi bili zelo blizu. Ugotovila sem, da sem temelje te filozofije že ves čas uporabljala. LOGOS, grška beseda za smisel, je osnova, na kateri je znameniti dunajski nevropsihiater Viktor E.

Frankl (1905-1997) zgradil svoj psihoterapevtski pristop. Logoterapija govori o smislu kot o osnovni človeški potrebi in se sklada z Nitschejevim stavkom: "Kdor v življenju ve Zakaj, noben Kako mu ne bo pretežek".

Kaj pomeni "smiselno živeti" in kako bi lahko označili teorijo Viktorja Frankla?

Pri V. E. Franklu ne gre le za teorijo, ampak na lastni koži potrjeno filozofijo. Kot žid je bil namreč zaprt v Auschwitzu in drugih koncentracijskih taboriščih. Ko je bil ob koncu vojne osvobojen, je v devetih dneh in devetih nočeh napisal knjigo s pomenljivim naslovom *Kljub vsemu rečem življenju da*. Zadnji slovenski prevod ima naslov *Človek v iskanju smisla*. V tej avtobiografski knjigi je poudaril razloge, zaradi katerih so nekateri preživeli. Navedel je tudi primere oficirjev SS in paznikov, ki so ohranili človeško dostojanstvo in v odnosu do ujetnikov kazali sočutje. S tem je V. Frankl pokazal, da je človek

sposoben izbire ne glede na zahtevnost situacije, v kateri se nahaja, ter se lahko odloča med dobrim in slabim po lastni presoji, po lastni svobodni volji. S tem seveda tudi prevzema odgovornost. Človek sliši svojo vest, a njegova je odločitev, ali jo bo poslušal ali ne. V. Frankl je predstavil človeka kot duhovno bitje, ki odloča o tem, kakšen bi hotel biti. Sposoben smo pogledati sebe "od strani" in ugotoviti, ali bi radi kaj spremenili. Človek je povabljen, da je "kokreator", soustvarjalec, sebe

in življenja. Da bi sebe spremenili, pa mora obstajati močan razlog, sicer sprememba ni lahka. Naše vedenje namreč vpliva na naše možgane. Ustvarjajo se vedenjski vzorci, ki imajo podlago v elektromagnetskih impulzih, ki tečejo po krogih nevronov in se ves čas utrjujejo. Sprememba je boleč proces. Do nje bo prišlo, če smo motivirani.

Kako, da ste izbrali prav Žičko kartuzijo kot prostor za duhovno rast?

Najbolj pogosto pride do spremembe, če nas življenje pripelje do take točke, da se zgrudimo na tla. Takrat se ustavimo in naenkrat zagledamo polno nebo

vek. Ker živim v bližini ruševin Žičke kartuzije, sem pomislila, kako dobro bi bilo, če bi mladi del svojih počitnic preživeli med mogočnimi zidovi, sredi čudovite narave. Zvezdnato nebo nad katedralo brez strehe ponuja priložnost, da se človek poveže s samim seboj in z Bogom. Potem bo pa lažje tudi našel pot do sočloveka in uredil odnose z najbližjimi, ki jih je navadno najtežje urejati.

Kakšen namen imajo vaši tabori in kako so sestavljeni?

Program, tako kot ga imamo zastavljenega, sloni na štirih delavnicah: biblični, psihološki, likovni in glasbeni. Ob tem ni potreb-

ku? Kaj so moji življenjski cilji? Katere so moje vrednote? Ali sem se že srečal z Bogom? Že celih 20 let, kolikor pač obstaja ta duhovni tabor v Žički kartuziji, si udeleženci zastavljajo ta vprašanja in ob pomoči mentorjev iščejo odgovore. Mentorji opravljamo svoje delo brezplačno, ker želimo pomagati ljudem najti sebe, najti stik z drugimi in Bogom. Pomembno se nam zdi tudi raziskovati lastne likovne in glasbene talente, ki v prepevanju in slikanju popestrijo tabor.

Kdo in kdaj se lahko udeležuje vaših taborov?

Tabor za duhovno rast v Žički kartuziji sprejema otroke, srednjo generacijo in starejše. Lahko pridejo zakonski pari ali cele družine, lahko pa tudi posamezniki. Tabore imamo vedno v poletnih mesecih. Konec tabora je vedno v začetku septembra. Letos je bilo to v nedeljo, 9. septembra, popoldan, ko smo se srečali, poveselili in ob 19. uri darovali sv. mašo za vse udeležence tabora, za njihove svoje in za vse, ki so se nam želeli pridružiti. To je bil naš doprinos ob svetovnem dnevu boja zoper samomor. Maša ob baklah in utripanju svečk, kot tudi večerni obhodi med tednom, so posebno doživetje, ki pusti močno sled v dušah prisotnih in jim pomaga hoditi po življenjski poti naprej. Morda do naslednjega duhovnega tabora...

Karlo Nanut

zvezd. Ena od teh utripa zame... Ko se nam vse v življenju podre, pride ta trenutek, kot je rekel V. Frankl: "Iz ruševin se najbolje vidijo zvezde". Takrat, pred 20 leti, me je navdušil ta Franklov sta-

no, da bi bil kdo strokovnjak na kateremkoli od teh področij. Gre za iskanje lastnih odgovorov na vprašanja: Kdo sem? Kakšen smisel ima to, da sploh obstajam? Kakšen bi bil lahko v tem trenut-